

Kompetansebehov i barneverntjenesten

Innspillsrunde april – juni 2017

Innhold

1.0	Oppdraget og avgrensninger	4
1.1	Innledning	4
1.2	Oppdraget og vår forståelse	5
1.3	Avgrensninger	5
1.4	Begrepsavklaringer	6
1.5	Oppsummering av forslaget	7
1.6	Hva ønsker vi tilbakemelding på?	7
1.7	Dokumentets oppbygning	8
2.0	Barnevernets mandat - barnevernets rolle og oppgaver	9
2.1	Barnevernets oppgave	9
2.2	Organisering av barnevernet	10
3.0	Sentrale utredninger og arbeider knyttet til det kommunale barnevernets kompetansebehov	12
4.0	Vår fremgangsmåte	13
4.1	Innledning	13
4.2	Gjennomgang av tidligere litteratur	13
4.3	Oversikt over arbeidsoppgaver og krav til profesjonell praksis	13
4.5	Involverte aktører	15
4.5.1	Kommunal barneverntjeneste	15
4.5.2	Forskere og utdannings- og høyskolesektoren	15
4.5.3	Bruker- og interesseorganisasjoner	16
4.5.4	Bufdirs kompetansegruppe for etnisk mangfold	17
4.5.5	Fag- og profesjonsorganisasjoner	18
5.0	Teoretisk syn på kompetanse og rammer i barneverntjenesten	19
5.1	Innledning	19
5.2	Modell for rammer og skjønn i barneverntjenestens arbeid	19
5.2.1	Rammer for skjønn og kompetanse i barnevernet	21
5.3	Kompetansetrekanten	22
5.3.2	Tre bestanddeler i kompetanse	23
5.4	Barns behov i sentrum	23
5.5	Samlet teoretisk tilnærming	25

6.0 Kompetansebehov i barneverntjenesten.....	27
6.1 Innledning.....	27
6.2 Kompetanse som den enkelte medarbeider bør besitte	28
6.2.1 Barn og barns utvikling	28
6.2.2 Foreldres omsorgskompetanse og kapasitet.....	29
6.2.3 Helhetsperspektiv	30
6.2.4 Samarbeid og kommunikasjon	33
6.2.5 Forvaltningskompetanse i barneverntjenesten.....	35
6.2.6 Særskilt om personlig kompetanse	37
6.3 Kompetanse som den enkelte tjeneste samlet sett bør besitte	38
6.3.1 Særskilt kompetanse rettet mot spesifikke målgrupper	39
6.3.2 Forvaltningskompetanse i barneverntjenesten.....	40
6.3.3 Særskilt om ledelse.....	40
6.4 Kompetanse som den enkelte tjeneste må ha tilgang til	42
6.4.1 Tilgang til spesialisert kompetanse for å løse barnevernets oppgave.....	42
6.4.2 Tilgang til kompetanse for å supplere barnevernets arbeid	43
7.0 Oppsummering av kompetansebehov	44
7.1 Kompetanse barnevernsarbeideren må inneha.....	44
7.2 Kompetanse barneverntjenesten må inneha.....	44
7.3 Kompetanse barneverntjenesten må ha tilgang til	45
8.0 Referanseliste	46
Vedlegg 1. Sentrale utredninger og arbeider knyttet til det kommunale barnevernets kompetansebehov	49
Vedlegg 2. Arbeidsoppgaver og –prosesser: Forebygging og melding	59
Vedlegg 3. Arbeidsoppgaver og –prosesser: Undersøkelse.....	63
Vedlegg 4. Arbeidsoppgaver og –prosesser: Hasteflytting.....	69
Vedlegg 5. Arbeidsoppgaver og –prosesser: Hjelpetiltak.....	75
Vedlegg 6. Arbeidsoppgaver og –prosesser: Fylkesnemnd og rettsbehandlinger	78
Vedlegg 7. Arbeidsoppgaver og –prosesser: Institusjon.....	83
Vedlegg 8. Arbeidsoppgaver og –prosesser: Fosterhjem.....	87
Vedlegg 9. Arbeidsoppgaver og –prosesser: Ungdomsarbeid og ettervern.....	94

1.0 Oppdraget og avgrensninger

1.1 Innledning

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) ber med dette om innspill på første del av utredning av kompetansebehov i barneverntjenesten. Utredningen gjennomføres på oppdrag fra Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) og vil beskrive hvilken kompetanse barneverntjenesten skal besitte og hvilken kompetanse tjenesten må ha tilgang til.¹

Barneverntjenesten utfører noen av de viktigste og vanskeligste oppgavene i vårt samfunn. Tjenesten er avhengig av tillit og legitimitet for at befolkningen skal ha tiltro til at det nytter å sende en melding om bekymring for et barn. Tilstrekkelig kompetanse er avgjørende for at barneverntjenesten opprettholder tillit og for at de som trenger det får den hjelpen de har krav på. Barnevernets kompetanse er samtidig et tema som ofte debatteres, og det er uenighet knyttet til hvorvidt kompetansen er god nok i dag og på hvilke områder det i så fall er mangler på kompetanse. Flere forsknings- og tilsynsrapporter har påpekt at det er behov for økt kompetanse i tjenestene. I mange tilfeller er funnene i disse rapportene sammenfallende med de kompetansebehovene ansatte i tjenestene selv melder om.

Denne utredningen vil danne et svært viktig grunnlag for utviklingen av kompetansen i barnevernet fremover. Det finnes i dag ingen nasjonale krav eller føringer for hvilken kompetanse barneverntjenesten skal besitte. Utredningen vil bidra til å tydeliggjøre hvilke forventninger som bør stilles til kompetanse i tjenesten og dermed også gi tjenestene et verktøy for systematisk kompetansebygging. I tillegg vil den gi utdanningsinstitusjonene et bedre grunnlag for å innrette sine grunnutdanninger etter fagfeltets identifiserte behov. Til sist, vil utredningen bli viktig inn i Regjeringens varslede kvalitets- og kompetansesatsing i barnevernet, blant annet i utviklingen av nye etter- og videreutdanninger.²

Dette forslaget bygger på en praksisnær tilnærming, hvor vi har kartlagt og tatt utgangspunkt i sentrale arbeidsoppgaver i barneverntjenesten. Videre har vi mottatt innspill fra barn og familier med erfaring fra barnevernet, og deres organisasjoner. Disse supplerer det praksisnære perspektivet. Til sist har vi benyttet en teoretisk tilnærming som rammer inn og utdyper forståelsen av kompetanse i barneverntjenesten, i tillegg til forskning på feltet.

Vi er samtidig opptatt av at flere skal få mulighet til å komme med innspill på hva slags kompetanse det kommunale barnevernet skal besitte og ha tilgang til. Med bakgrunn i dette ber vi om innspill til direktoratets foreløpige forslag til kompetansebehov i barneverntjenesten.

Frist for innspill er 20. juni. Innspill sendes til postmottak@bufetat.no og merkes 2017/53468.

¹ Kartleggingen er omtalt i Prop. 73 L (2016-2017), forslag til barnevernsreform, punkt 7.1.4.

² Se Prop. 73 L (2016-2017) for nærmere omtale av denne satsingen.

1.2 Oppdraget og vår forståelse

Bufdir mottar årlige tildelingsbrev fra BLD som skisserer hvilke oppdrag direktoratet skal gjennomføre det kommende året. Dette oppdraget ble sendt direktoratet som et tillegg til tildelingsbrevet for 2016. Oppdragsteksten lyder:

«Bufdir skal, i samarbeid med representanter fra det kommunale barnevernet, brukerorganisasjoner, relevante fagmiljø, tilsynsmyndigheter og KS, utrede/kartlegge hvilken kompetanse barnevernet trenger. Arbeidet skal gi et helhetlig bilde av det kommunale barnevernets faktiske og fremtidige kompetansebehov, men samtidig synliggjøre områder hvor barneverntjenestene mangler, eller ikke har tilstrekkelig tilgang på, nødvendig kompetanse. Det bør skilles mellom ulike nivåer av kompetanse, herunder:

- *Kompetanse som den enkelte medarbeider bør besitte*
- *Kompetanse som den enkelte tjeneste samlet sett bør besitte*
- *Kompetanse som den enkelte tjeneste må ha tilgang til»*

Vi har tolket oppdraget som todelt. For det første skal direktoratet utrede hvilken kompetanse barneverntjenesten trenger. Kompetansen skal videre omtales på tre ulike nivåer; den enkelte medarbeider, tjenesten samlet sett og hvilken kompetanse det er tilstrekkelig at tjenesten innhenter utenfra. Dette dokumentet svarer ut direktoratets forslag til denne delen av utredningen.

Den andre delen av oppdraget skal identifisere områder «hvor barneverntjenesten mangler, eller ikke har tilstrekkelig tilgang på, nødvendig kompetanse». Denne delen av utredningen gjennomføres i samarbeid med Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU). NIFU vil blant annet gjennomgå samtlige grunnutdanninger innen barnevernspedagog og sosionom, samt relevante etter- og videreutdanninger. Innholdet i disse vil vurderes opp mot nødvendig kompetanse identifisert gjennom del én av utredning, altså dette dokumentet.³ Videre vil NIFU gjennomføre en spørreundersøkelse blant barnevernledere og ansatte. Spørreundersøkelsen vil kartlegge dagens formalkompetanse i barnevernet, ressursutfordringer og turn-over, og også be om feltets vurdering av sin kompetanse og kompetansebehov. For å oppnå svar som er representative for fagfeltet er vi avhengig av at flest mulig svarer på denne undersøkelsen. Vi oppfordrer derfor barnevernledere og ansatte til å svare på undersøkelsen når den sendes ut i mai.

På bakgrunn av dette dokumentet og innspillene vi mottar, og NIFUs rapport, vil vi oversende direktoratets anbefaling til kompetansebehov i barneverntjenesten til departementet senhøsten 2017.

1.3 Avgrensninger

Det er seks avgrensninger for arbeidet med denne utredningen:

Utredningen omtaler ikke kompetansebehovet i det statlige barnevernet. Oppdragsteksten presiserer at den kun skal omfatte det kommunale barnevernet. Det statlige barnevernet innehar imidlertid kompetanse det kommunale barnevernet må ha tilgang til. Dette er omtalt i punkt 6.4.1.

³ Vi vil også inkorporere viktige innspill fra innspillsrunden i denne vurderingen

Vi har tatt utgangspunkt i de kompetansebehovene vi mener er nødvendige for å utføre godt barnevernfaglig arbeid i henhold til barneverntjenestens mandat. Vi har ikke vurdert kompetansebehovene ut i fra antallet ansatte i tjenestene eller vurdert et minimumsantall for antall ansatte basert på vårt forslag. Størrelsen på norske kommuner, og dermed også barneverntjenesten, varierer betydelig. De minste barneverntjenestene i Norge har færre enn ett årsverk, mens de største tjenestene har over 100 årsverk. De største tjenestene har mulighet til å differensiere kompetansen i tjenesten i langt høyere grad enn de minste. I mange små tjenester vil kompetanse for den enkelte medarbeider og tjenesten samlet sett i praksis kunne være den samme.

I vår oppfatning er kompetansebehovene vi skisserer i stor grad uavhengig av barneverntjenestens organisering, herunder om tjenestene organiseres i en generalist- eller spesialistmodell. I alle deler av barnevernets arbeid må de ansatte ha en grunnleggende forståelse for barn og familier, og kunne vurdere informasjon og fatte beslutninger. Vi har derfor ikke funnet det nødvendig å ta stilling til hvilke av disse to modellene som er mest hensiktsmessig i arbeidet med denne utredningen.

Vi vil ikke ta stilling til strukturelle og organisatoriske spørsmål knyttet til kompetanse i barneverntjenesten. Gode rammer for barnevernstjenestens arbeid, blant annet i form av tilstrekkelige ressurser, er avgjørende for at de ansatte skal få brukt sin kompetanse og gjøre gode faglig vurderinger.⁴ Dette har vært en sentral tilbakemelding fra aktørene vi har mottatt innspill fra. Det har imidlertid ikke vært innenfor oppdraget i denne utredningen å gjøre en vurdering av forslag knyttet til for eksempel bemanningsnorm eller lengden på grunnutdanningene. Utredningen kan imidlertid danne grunnlag for senere vurderinger knyttet til disse spørsmålene.

Vi tar ikke stilling til hvilke konkrete metoder og tiltak som bør benyttes i barneverntjenesten. Dette krever et inngående forskningsbasert kunnskapsgrunnlag og dermed en annen prosess enn det dette arbeidet bygger på. Det er imidlertid et pågående arbeid i direktoratet med å utforme en *Nasjonal plan for hjelpetiltak*, som vil gå nærmere inn i tiltaksutviklingen i det kommunale barnevernet.

Til sist ønsker vi å presisere at beskrivelsene av arbeidsoppgaver og –prosesser, og forventninger til profesjonell praksis, som ligger som vedlegg til dette dokumentet, ikke er å anse som en faglig anbefaling for barneverntjenestens arbeid på nåværende tidspunkt. Oversikten gir heller ikke en uttømmende liste over alle aktuelle arbeidsoppgaver for kommunal barneverntjeneste, og den vil ikke kunne erstatte rutiner eller sjekklister i hver barneverntjeneste. Matrisene er ment å danne en generell oversikt over arbeidsoppgaver og profesjonell praksis i ulike deler av barneverntjenestens arbeid som utgangspunkt for en vurdering av hvilken kompetanse barnevernet bør besitte. Oversikten er nærmere beskrevet under punkt 4.3

1.4 Begrepsavklaringer

Vi forstår kompetanse som at noen har «nødvendige kvalifikasjoner for å fylle en stilling, ivareta bestemte oppgaver eller uttale seg om spørsmål».⁵ I barneverntjenesten forstår vi at disse kvalifikasjonene består av teoretisk kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse.

⁴ Vi utdyper vårt syn knyttet til viktigheten av gode rammer og ledelse for utnyttelse av de ansattes kompetanse under punkt 5.2.1 og 5.5

⁵ Greta Marie Skau, *Gode fagfolk vokser* (Oslo: Cappelen Damm Akademisk, 2011)

Dette er tre ulike typer kompetanse som supplerer hverandre. Vår forståelse av kompetansebegrepet er nærmere omtalt i punkt 5.3.

Vi omtaler ansatte i barnevernet som *barnevernsarbeidere* i dette dokumentet. Den mest brukte tittelen på ansatte i barneverntjenesten har tidligere vært saksbehandler. Betegnelsen kontaktperson blir benyttet i stadig større grad, også etter ønske fra barn som får hjelp fra barneverntjenesten. Kontaktperson indikerer etter vår vurdering et direkte oppfølgingsansvar for barn og/eller familie. Enkelte ansatte i barnevernet har andre oppgaver, f.eks. knyttet til fagutvikling og veiledning. Vi har derfor benyttet begrepet barnevernsarbeider, for å synliggjøre at dette omfatter samtlige ansatte, med unntak av merkantile, og er ikke begrenset til de ansatte som har et oppfølgingsansvar for barn og/eller familie.

1.5 Oppsummering av forslaget

Etter vårt syn bør samtlige barnevernsarbeidere i barneverntjenesten ha en kompetanse som tilsier at de kan vurdere hva som utgjør barn og familiers utfordringer og behov, og sette inn og følge opp tiltak som bidrar til positiv utvikling. Vi løfter frem kompetansebehov knyttet til barn og barns utvikling, vurdering av foreldres omsorgskompetanse og kapasitet, og ivaretagelse av et helhetlig syn på barnet og familien. Videre må dette gjøres på en måte som ivaretar barn og familier, deres rett til medvirkning og deres rettssikkerhet. I dette er samarbeidskompetanse særlig sentralt. I tillegg vil vi fremheve behovet for solid forvaltningskompetanse, herunder kompetanse innen jus og lovverk, vurderings- og beslutningskompetanse og rolleforståelse. Dette innebærer at barnevernsarbeidere må ha en breddekunnskap om ulike fagområder. I tillegg vurderer vi at personlig kompetanse, herunder selvrefleksjon, empati og omsorg, og evne til å motivere andre, er sentralt for arbeid i barneverntjenesten.

Vi vurderer at mer spesialisert kompetanse i barneverntjenesten blant annet bør ta utgangspunkt i de utfordringer kommunens innbyggere har og som faller inn under barneverntjenestens ansvarsområde. Rekruttering og godkjenning av fosterhjem vurderer vi også som mer spesialisert kompetanse. Det samme gjelder kompetanse knyttet til oppfølging av enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger. Vi fremhever også sentrale kompetansebehov for barnevernledere. Til sist må barneverntjenesten ha tilgang til nødvendig kompetanse og støtte i særlig komplekse og vanskelige saker, samt at de må ha tilgang til resten av hjelpeapparatet der barnet eller familiens utfordringer berører flere instansers ansvarsområder.

1.6 Hva ønsker vi tilbakemelding på?

Som nevnt innledningsvis vil dette arbeidet bli sentralt for kompetanseutviklingen i barnevernet fremover. Vi ønsker tilbakemelding på samtlige deler av dette forslaget. Viktige spørsmål for oss er blant annet:

- Er alle viktige kompetansebehov identifisert?
- Er det en hensiktsmessig nivåinndeling mellom hva alle barnevernsarbeidere må ha kompetanse på, hva som utgjør mer spesialisert kompetanse og hva tjenesten må ha tilgang til?

- Utgjør oversiktene over arbeidsoppgaver og forventninger til profesjonell praksis en gjenkjennbar oversikt over de ulike fasene av en barnevernssak? Reflekterer disse allment anerkjent og god praksis i dag?
- Med bakgrunn i forslagene som fremmes i dette dokumentet, er det områder det finnes det kompetansemangler i barneverntjenesten i dag? I så fall, hvilke?

1.7 Dokumentets oppbygning

I kapittel 2 beskriver vi barneverntjenestens mandat og ansvarsområde. Kapittel 3 oppsummerer noen utviklingstrekk i sentrale offentlige dokumenter og utredninger knyttet til kompetansevurderinger i det kommunale barnevernet. Som vedlegg ligger en kort omtale av de ulike dokumentene og utredningene. I kapittel 4 presenterer vi våre metodiske vurderinger i dette arbeidet og vår fremgangsmåte, mens vi i kapittel 5 redegjør for tre teoretiske modeller vi har benyttet i arbeidet. I kapittel 6 presenterer vi vår vurdering og forslag til kompetansebehov i barneverntjenesten. I kapittel 7 oppsummeres vårt forslag til kompetansebehov på overordnet nivå. Som vedlegg ligger åtte matriser med oversikt over arbeidsoppgaver og forventninger til profesjonell praksis i de mest sentrale fasene av barneverntjenestens arbeid. Disse beskrives nærmere i kapittel 4.

2.0 Barnevernets mandat - barnevernets rolle og oppgaver

2.1 Barnevernets oppgave

Barnevernets oppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Barnevernet har også ansvar for at barn og unge får trygge oppvekstvilkår. Barnevernet skal først og fremst bidra til at barn kan bli boende i egen familie, og hjelpen kan gis i form av råd og veiledning, og hjelpetiltak. Barnevernet har også myndighet til å gripe inn i familier med tvang og skille barn og foreldre dersom dette er nødvendig av hensyn til barnets beste. I 2015 mottok 53 439 barn og unge i alderen 0-22 år (4 % av befolkningen for denne aldersgruppen) hjelp fra barnevernet.⁶

De primære juridiske rammene for barnevernets arbeid er FNs barnekonvensjon, barnevernloven og forvaltningsloven. Barnevernets ansvar og arbeidsoppgaver er regulert i barnevernloven.

Barnevernlovens vilkår er på enkelte områder svært skjønnsmessig, men barnevernet har ikke grunnlag for å ta beslutninger eller gjennomføre handlinger uten at dette er forankret i lover.

Oppdragelse og omsorg for barn er primært foreldres ansvar. Barnevernets ansvar for barn er subsidiært i forhold til foreldre. Foreldre kan samtidig av ulike grunner ha behov for hjelp og støtte eller andre former for tiltak i kortere eller lengre perioder, for eksempel på grunn av en vanskelig livssituasjon. Barnevernets oppgave er da å bistå familien slik at barnet sikres gode levekår og utviklingsmuligheter. I dette arbeidet skal barneverntjenesten legge til rette for at barn får mulighet til å medvirke i egen barnevernssak, blant annet gjennom samtaler med barnet.^{7 8}

Barnevernets arbeid innebærer en blanding av støtte og kontroll. Barnevernet har først og fremst en forebyggingsoppgave og skal gi hjelp og støtte slik at foreldrene selv skal kunne klare å ivareta sitt omsorgsansvar. Slik hjelp og støtte kan gis i form av ulike former for hjelpetiltak i hjemmet. Ved utgangen av 2015 mottok 21 965 barn og unge i alderen 0-22 år hjelpetiltak mens de bodde hjemme hos sine foreldre/foresatte.⁹ Formålet med å sette i verk hjelpetiltak er å bidra til positiv endring hos barnet eller i familien. Fire enkelttiltak har vært de mest benyttede hjelpetiltakene de siste årene; vedtak om råd og veiledning, tilbud om besøkshjem og avlastningstiltak, økonomisk hjelp og deltakelse i ansvarsgruppe og samarbeidsteam. Råd og veiledning er det mest brukte hjelpetiltaket.

Som en generell forebyggingsoppgave er det nødvendig at barnevernet samarbeider godt med andre etater og tjenester, slik at også andre tjenester ivaretar barnets interesser og behov. Dette kan for eksempel være barnehage, skole, NAV, utlendingsforvaltningen, politi, og barne- og ungdomspsykiatrien. Når det er nødvendig for at barnet skal få rett hjelp til rett tid, må

⁶ Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, «Barnevernsstatistikk,» Hentet 20. mars 2017 fra https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/. Datagrunnlaget i artikkelen er hentet fra Statistisk sentralbyrå (SSB)

⁷ Lov om barneverntjenester (Barnevernloven) (1992), § 4-1.

⁸ Forskrift om medvirkning og tillitsperson (2014)

⁹ Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, «Barnevernsstatistikk,» Hentet 20. mars 2017 fra https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/. Datagrunnlaget i artikkelen er hentet fra Statistisk sentralbyrå (SSB)

barneverntjenesten henvise familier til annen etat når den er best egnet til å håndtere familiens utfordringer. I mange tilfeller vil også barneverntjenesten jobbe parallelt med andre etater.

Dersom frivillige hjelpetiltak ikke er tilstrekkelig for å ivareta barnas behov, har barneverntjenesten ansvar for å fremme sak om bruk av tvang for fylkesnemnden. Tvangstiltak kan være hjelpetiltak uten samtykke eller at barnet flyttes utenfor familien i en kortere eller lengre periode. I akutte situasjoner kan barneverntjenesten også utøve tvang ved å flytte barn akutt utenfor hjemmet, men dette skal i ettertid godkjennes av fylkesnemnda. Ved utgangen av 2015 bodde 14 869 barn og unge utenfor hjemmet mens de mottok hjelp fra barneverntjenesten.¹⁰

2.2 Organisering av barnevernet

Både kommunen og staten har ansvar og oppgaver etter barnevernloven.

Den kommunale barneverntjenesten er ansvarlig for å utføre alle oppgaver etter barnevernloven som ikke uttrykkelig er lagt til et statlig organ. Alle kommuner skal ha en barneverntjeneste som utfører det daglige og løpende arbeidet som loven pålegger. Dette innebærer blant annet en plikt til å undersøke barns omsorgssituasjon og iverksette tiltak når vilkårene i loven er oppfylt. Barneverntjenesten skal treffe vedtak etter loven og forberede saker for behandling i fylkesnemnda når det er nødvendig. Totalt i Norge er det omtrent 300 barneverntjenester.¹¹ På landsbasis er det totalt 5 295 ansatte i barneverntjenesten (2015).¹²

Bufdir er fagdirektoratet på barnevernsområdet, og har ansvar for å lede den faglige utviklingen på dette området. Direktoratet driver med forskning- og utviklingsarbeid på de områdene av barnevernet som vi har ansvar for. Direktoratet leder Bufetat.

Bufetat er inndelt i fem geografiske regioner. Bufetat har etter anmodning fra kommunen en plikt til å bistå barneverntjenesten med plassering av barn utenfor hjemmet. Bufetat har også ansvar for å rekruttere fosterhjem og drifte de statlige barnevernsinstitusjonene og omsorgssentrene for enslig mindreårige asylsøkere. De har også ansvar for å godkjenne de private og kommunale institusjonene og omsorgssentrene.

Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker er et domstolslignende forvaltningsorgan som har avgjørelsesmyndighet i blant annet saker om pålegg av hjelpetiltak, omsorgsovertakelse av barn, fastsettelse av samvær mellom barn og foreldre, og om tvangsinngrep ved alvorlige atferdsvansker hos ungdom. Avgjørelser fattet av fylkesnemnda kan bringes inn for rettsapparatet.

¹⁰ Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), «Barnevernsstatistikk,» Hentet 20. mars 2017 fra https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/. Datagrunnlaget i artikkelen er hentet fra Statistisk sentralbyrå (SSB)

¹¹ Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD), «Kommunenes halvårsrapportering på barnevernområdet». Kilden er ikke offentlig tilgjengelig.

¹² Statistisk Sentralbyrå (SSB) «Barnevern,» Hentet 21. mars 2017 fra <https://www.ssb.no/statistikkbanken/selecttable/hovedtabellHjem.asp?KortNavnWeb=barneverng&CMSSubjectArea=sosiale-forhold-og-kriminalitet&checked=true>

Fylkesmannen har ansvar for å føre tilsyn med barnevernvirksomheten i kommunen. Dette innebærer blant annet at Fylkesmannen behandler klager på barneverntjenestens saksbehandling og tar stilling til om barneverntjenesten har utført sitt arbeid etter barnevernloven og forvaltningsloven. Fylkesmannen er klageinstans for enkeltvedtak som barneverntjenesten fatter etter barnevernloven. Fylkesmannen fører også tilsyn med at barn på barneverninstitusjoner får forsvarlig omsorg og god behandling. Videre skal tilsynet se til at barna blir behandlet hensynsfullt og med respekt for den enkeltes integritet.

Statens Helsetilsyn har det overordnede faglige ansvaret for tilsynet som fylkesmannen utøver på barnevernsområdet.

3.0 Sentrale utredninger og arbeider knyttet til det kommunale barnevernets kompetansebehov

Kompetanse i barnevernet har blitt hyppig skrevet om og diskutert de siste tiårene. Som vedlegg én ligger en kort historisk gjennomgang av sentrale offentlige dokumenter og utredninger. Her synliggjøres de mest sentrale diskusjonene om kompetanse og utviklingen i barnevernfeltet de siste 35 årene. Disse bidrar til å belyse dagens debatt om utfordringer og muligheter i det kommunale barnevernet. Oversikten gir oss videre et innblikk i den samfunnsmessige konteksten rundt barnevernet og diskursen knyttet til feltet. Dette er viktig når vi skal gjøre vurderinger om fremtid.

Det har skjedd en omfattende styrking og profesjonalisering av barnevernfeltet gjennom de siste 30 årene. Tidligere fantes det i liten grad egne barnevernkontorer i kommunene og kommunepolitikere hadde fylkesnemndsfunksjonen. I dag er det barnevernspedagoger og sosionomer i over 80 % av stillingene innenfor kommunalt barnevern og fylkesnemndene behandler tvangssaker. I tillegg har samfunnet i dag generelt større kunnskap om barn og barns behov, om det som fremmer og hemmer god utvikling, samtidig som den mer spesifikke barnevernsfaglige kunnskapen både i og utenfor barnevernet er styrket.

Ved å lese dokumentoversikten i vedlegget, ser vi også at utfordringene som beskrives, ligner mye på de utfordringene barnevernet også står ovenfor i dag. For eksempel fra St.meld. nr. 40 «Om barne- og ungdomsvernet» fra 2002 sies det: *«Barnevernet kjem ofte for seint inn til å kunne yte den hjelpa utsette barn og familiane deira har behov for, samarbeidet med andre etatar og tenester fungerer for dårlig, legitimiteten til barnevernet i befolkninga blir verande relativt låg og det er for lite politisk medvit og engasjement rundt arbeidet til barnevernet i kommunane»*.¹³

Løsningene som skisseres, ligner også på løsninger som debatteres i dag, eller satses på i dag. I Plan for kompetansestyrking i barnevernet fra 1995, kan vi for eksempel lese at departementet gjennom brev til landets fylkesmenn, inviterer til at det kan søkes departementet om økonomisk støtte til barnevernansatte for å ta videreutdanning i veiledning. Dette er et viktig satsingsområde også i dag ettersom myndighetene fortsatt mottar tilbakemeldinger om at veiledningen i mange tjenester ikke er god nok, særlig når det gjelder nyutdannede.

Det er særlig tre dokumenter fra nyere tid vi har vurdert som sentrale inn i arbeidet med denne kompetansekartleggingen. Vi vil fremheve NOU 2009 nr. 8 (Befring-utvalget) som analyserte og skisserte nødvendig kompetanseutvikling i barnevernet, Prop. 106 L (2012-2013) som medførte flere endringer i barnevernsloven og forslaget til ny barnevernsreform som skissert i Prop. 73 L (2016-2017).

¹³ Barne- og familiedepartementet «Om barne- og ungdomsvernet» i St. meld. nr. 40 (2001-2002)

4.0 Vår fremgangsmåte

4.1 Innledning

Et godt og kompetent barnevern er avgjørende for at barn og familier skal få den hjelpen de har krav på. Barnevernets kompetanse er samtidig et tema som ofte debatteres og det er uenigheter om hvilken kompetanse som skal ligge til grunn i barnevernet. I denne utredningen har det derfor vært viktig å samle informasjon og innspill fra grupper som kan ha ulikt syn på hvilken kompetanse barnevernet skal inneha. Kompetansebehov de ansatte selv vurderer som viktig er ikke nødvendigvis likt det samarbeidspartnere og barn og familier med erfaring fra barnevernet vurderer som avgjørende. I tillegg ønsket vi å supplere med innspill fra forsknings- og utdanningsfeltet, for å sikre at vår beskrivelse av kompetansebehovet gjenspeiler forskning knyttet til barn og familiers behov og situasjon. Vi har derfor lagt følgende tilnærminger til grunn:

1. Utredningen skal være praksisnær og ta utgangspunkt i arbeidsoppgavene i tjenesten
2. Barn og familier med erfaring fra barnevernet, og deres organisasjoner, skal supplere det praksisnære perspektivet
3. En teoretisk tilnærming og bruk av forskning rammer inn og utdyper forståelsen av kompetanse i barneverntjenesten

Disse tre tilnærmingene er utgangspunktet for vår analyse av kompetansebehovet i barneverntjenesten. Nedenfor redegjør vi for den metodiske fremgangsmåten som ligger til grunn for utredningen. Vi beskriver vår gjennomgang av tidligere litteratur på temaet og oversiktene over arbeidsoppgaver og forventninger til profesjonell praksis. Til sist redegjør vi for hvilke aktører vi hittil har innspill fra og noen sentrale synspunkter fra disse.

4.2 Gjennomgang av tidligere litteratur

Som nevnt i kapittel to er kompetansebehovet i barnevernet også skissert gjennom flere offentlige utredninger og tidligere forskning. Med bakgrunn i dette har vi gjennomført en litteraturgjennomgang av tidligere studier og rapporter som omhandler kompetanse- og kvalitetsutfordringer i barnevernet. Flere av studiene som ble identifisert er direkte sitert i dette dokumentet. Gjennomgangen av tidligere litteratur viste også at det ikke tidligere er gjort en utredning av kompetansebehov i barneverntjenesten som tar utgangspunkt i tjenestens arbeidsoppgaver.

4.3 Oversikt over arbeidsoppgaver og -prosesser, og forventninger til profesjonell praksis

For å kunne vurdere kompetansebehov er det etter vårt syn nødvendig å ta utgangspunkt i de arbeidsoppgavene barnevernsarbeidere utfører i dag. Utredningen tar derfor utgangspunkt i et grunnlagsdokument med oversikt over arbeidsoppgaver og -prosesser, samt forventninger knyttet til

profesjonell praksis for de ulike oppgavene i den kommunale barneverntjenesten.¹⁴ Oversikten er utformet i samarbeid med en arbeidsgruppe bestående av erfarne barnevernsarbeidere fra det kommunale barnevernet.¹⁵ Denne fremgangsmåten gir en praksisnær beskrivelse av arbeidshverdagen i kommunal barneverntjeneste.

Som et utgangspunkt for å sortere arbeidsoppgaver har vi tatt utgangspunkt i matriseoppsettet som lå til grunn da direktoratet utredet *Krav og forventninger til operativ ledelse i barnevernet*.¹⁶ Denne utredningen skisserer barnevernlederes hovedarbeidsoppgaver, og dannet grunnlaget for Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU) Midts utvikling av videreutdanningen *Nasjonal barnevernlederutdanning* som nå tilbys ved NTNU.

Oversikten over arbeidsoppgaver i barnevernstjenesten er sortert inn i åtte ulike matriser, som hver dekker ulike faser av en barnevernssak:

- Forebygging og melding
- Undersøkelse
- Hasteflytting
- Hjelpetiltak
- Fylkesnemnd og rettsbehandlinger
- Institusjon
- Fosterhjem
- Ungdomsarbeid og ettervern

Hver av matrisene starter med en innledende beskrivelse av hovedoppgavene i den aktuelle fasen og hvilke lovkrav som er aktuelle. Deretter skisserer vi fasens arbeidsoppgaver i form av konkrete beskrivelser av hva disse oppgavene inneholder. Samtidig skisserer vi hvilke forventninger til profesjonell praksis som er knyttet til arbeidsoppgaven. Faglig godt arbeid i barneverntjenesten består både av rutiner og konkrete arbeidsoppgaver og av at oppgavene må utføres på en god måte, ut i fra siste tilgjengelige kunnskap og med bakgrunn i hver enkelt families behov. Beskrivelsen av arbeidsoppgaven beskriver derfor *hva* som skal gjøres, mens forventninger til profesjonell praksis beskriver *hvordan* den aktuelle oppgaven bør utføres. For eksempel vil en arbeidsoppgave være å gjennomføre et møte med barn og foreldre i oppstarten av en undersøkelsessak, hvor tjenesten informerer om innholdet i meldingen og barnevernets vurderinger. Denne oppgaven bør blant annet gjennomføres på en slik måte at familien føler seg trygge og informasjonen må gis på en forståelig, ærlig og tydelig måte. I vår vurdering er en tilnærming som ser på begge disse aspektene nødvendig for å kunne utlede hvilken kompetanse barneverntjenesten må besitte eller ha tilgang til.

Utgangspunktet for våre beskrivelser i kolonnen knyttet til forventninger til profesjonell praksis er innspill fra de involverte aktørene i tillegg til foreliggende kunnskap på feltet om hvordan arbeidsoppgavene bør utføres. Vi har også tatt med konkrete eksempler fra barnevernstjenester på hvordan de har valgt å løse de ulike oppgavene. Disse eksemplene står i kursiv i kolonnen for profesjonell praksis.

¹⁴ Oversikten er lagt som vedlegg to til ni.

¹⁵ Se punkt 4.5.1 for oversikt over deltakere i arbeidsgruppen

¹⁶ Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), «Operativ ledelse i barnevernet – beskrivelse av krav og forventninger». 2015.

Det er viktig å presisere at denne oversikten ikke er å regne som en uttømmende liste over alle aktuelle arbeidsoppgaver for kommunal barneverntjeneste. Beskrivelsen av hva arbeidsoppgavene inneholder er ikke utformet som en detaljert oversikt som vil kunne erstatte rutiner eller sjekklister. På samme måte er heller ikke oversikten over arbeidsoppgaver og forventninger til profesjonell praksis en faglig anbefaling for barnevernets arbeid i alle de aktuelle fasene. Matrisene er ment å danne en generell oversikt over arbeidsoppgaver og profesjonell praksis i ulike deler av barneverntjenestens arbeid som utgangspunkt for en vurdering av hvilken kompetanse barnevernet bør besitte.

Underveis i arbeidet med arbeidsoppgavene og forventninger til profesjonell praksis noterte vi ned nødvendig kompetanse for å utføre den enkelte oppgave. På den måten fikk vi tidlig oversikt over hvilke kompetansebehov som gikk igjen på tvers av faser i barnevernssaken. Arbeidsoppgavene og -prosessene tydeliggjør blant annet at god vurderingsevne, systematisk arbeid og samarbeid er sentrale kompetansebehov for alle deler av barneverntjenestens arbeid.

4.5 Involverte aktører

4.5.1 Kommunal barneverntjeneste

Vi inviterte inn en arbeidsgruppe bestående av fem barnevernsarbeidere fra det kommunale barnevernet. Medlemmene i gruppen ble satt sammen i samråd med Kommunenes sentralforbund (KS), og representerte små og store kommuner med geografisk spredning fra sør til nord. Arbeidsgruppen har, som tidligere nevnt, vært avgjørende i utformingen av oversikten over arbeidsoppgaver og forventninger til profesjonell praksis. De har også vært sentrale i å gi innspill til hvilken kompetanse barnevernsarbeidere bør besitte.

I tillegg til barnevernsarbeiderne, var kommunalt barnevern også representert ved at barnevernsledere deltok, sammen med forskere og representanter fra universitets- og høyskolesektoren (UH-sektoren), i to referansegrupper.

Navn	Arbeidssted
Silje K. Krogstad	Barneverntjenesten i Målselv
Hege Mikkelsen	Barneverntjenesten i Harstad
Grethe Blankenborg	Barneverntjenesten i Skedsmo
Irene Pettersen	Midt-Agder barneverntjeneste
Elizabeth Langeland Gracia	Stovner Barneverntjeneste, Oslo kommune

4.5.2 Forskere og utdannings- og høyskolesektoren

I tillegg til arbeidsgruppen etablerte vi to referansegrupper bestående av ledere fra barneverntjenesten, forskere og representanter fra UH-sektoren. Representantene fra UH-sektoren ble valgt ut i samråd med *Samarbeidsorganet mellom universitets- og høyskolesektoren og barnevernsektoren*. Barnevern lederne ble valgt ut i samråd med KS og Norsk barnevern lederorganisasjon (NOBO). Referansegruppene har kommet med overordnede innspill på oversikten over arbeidsoppgaver og forventninger til profesjonell praksis. I tillegg har de hatt et særlig fokus på å komme med innspill på nødvendig kompetanse.

Tre av deltakerne i referansegruppene har også gitt tilbakemelding på et tidlig utkast av dette dokumentet.

Navn	Arbeidssted
Øivin Christiansen	Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU) Vest
Siv Kapstad	Høgskolen i Telemark
Kristin Richardsen	Bufetat Region Nord
Inger Kristin Heggdalsvik	Høgskolen i Bergen
Arne Grønningsæther	Forskningsstiftelsen FAFO
Willy Lichtwarck	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
Inge Kvaran	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
Øyvind Kvello	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
Gunn Astrid Baugerud	Høgskolen i Oslo og Akershus
Randi Juul	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
Veronika Paulsen	NTNU Samfunnsforskning
May Liss Teisrud, barnevernleder	Barneverntjenesten i Hammerfest
Linda Skarnes, barnevernleder	Barneverntjenesten i Enebakk
Mai Lis Nicolaisen, barnevernleder	Søndre Nordstrand Barneverntjeneste, Oslo kommune
Gunn Nakke, fagleder	Barneverntjenesten i Molde

4.5.3 Bruker- og interesseorganisasjoner

For å sikre at vår oversikt over krav til profesjonell praksis og kompetansebehov i barnevernstjenestene ivaretar det mottakerne av tjenestene opplever som viktig har vi gjennomført to dagssamlinger med bruker- og interesseorganisasjoner. Vi inviterte inn sentrale organisasjoner som representerer barn, unge, foreldre og fosterforeldre som er i kontakt med barnevernet. På samlingene ble organisasjonene bedt om å komme med innspill på hvilke forventninger de mener bør stilles til profesjonell praksis i ulike faser av barnevernets arbeid og hvilken kompetanse de mener er viktig for at barneverntjenesten skal utføre arbeidet sitt i tråd med disse forventningene.

Representantene fra brukerorganisasjonene var blant annet opptatt av barnevernsarbeiderens kompetanse til å skape et godt samarbeid gjennom å sikre involvering av partene, at alle får tilstrekkelig informasjon og at forventninger er tydelig avklart på forhånd. I likhet med arbeidsgruppa og referansegruppene, var organisasjonene også spesielt opptatt av den personlige kompetansen til barnevernsarbeideren. De var særlig opptatt av at denne kompetansen består av å være trygg i sin rolle og ha evne til å lære av sine feil.

I tillegg har vi mottatt innspill fra representanter for organisasjoner med fokus på seksualitets- og kjønnsmangfold. Disse organisasjonene bidro med synspunkter på hvilken kompetanse de mener barneverntjenesten bør besitte, basert på behovene til barna og ungdommene de representerer. Organisasjonene tydeliggjorde at kompetanse på seksualitetsmangfold og det å ha et begrepsapparat for å snakke om disse temaene med barna er en viktig kompetanse for barnevernet. De argumenterte for at dette ikke er en form for spesialkompetanse, men noe alle barnevernsarbeidere bør ha kjennskap til.

Organisasjoner ¹⁷
Norsk Fosterhjemsforening
Forandringsfabrikken
Landsforeningen for barnevernsbarn
Voksne for barn
Barn av rusmisbrukere
Organisasjon for barnevernsforeldre
Skeiv Ungdom
Skeiv Verden
Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold

4.5.4 Bufdirs kompetansegruppe for etnisk mangfold

Bufdir etablerte i 2013 en ekstern kompetansegruppe for dialog og mangfoldssensitivitet innen barnevernsfeltet. Formålet med kompetansegruppen er å bidra til at barnevernsfeltet i større grad tilpasses etnisk mangfold og å bidra til videreutvikling av gjensidig tillit, forståelse og dialog mellom barnevern og etniske minoritetsmiljøer. Gruppen består av eksterne fagpersoner som selv har migrasjonsbakgrunn, samt erfaring med og engasjement for temaet.

Kompetansegruppen har gitt innspill på hvilken kompetanse det er særlig viktig at barnevernstjenesten innehar for å sikre en mangfoldssensitiv praksis. Gruppen var særlig opptatt av at barnevernsarbeidere må ha en forståelse for kulturelle forskjeller knyttet til normer, oppdragelse og synet på hva som er barnets beste. Kompetansegruppen påpekte at barnevernsarbeideren i tillegg må ha en bevissthet rundt eget kulturelt ståsted. De påpekte også behov for at barnevernsarbeidere har kompetanse om kultursensitive tilnærminger for å vurdere samspill mellom foreldre og barn. Barnevernsarbeidere må kjenne til minoritetsbarns rettigheter knyttet til å kunne ivareta språk, kultur, etnisitet og religion og hvordan dette kan ivaretas på en best mulig måte, også ved plasseringer utenfor hjemmet. I tillegg pekte gruppen på behov for kompetanse knyttet til betydningen av levekår; både sosioøkonomiske levekår, levekår knyttet til det å være flyktning og til det å være i en tilpasningsprosess i et nytt samfunn. Mange innvandrere er redde for barnevernet og det ble fremhevet at barnevernet må informere godt og være i dialog med minoritetsmiljøer som del av sitt forebyggende arbeid. Når det kommer til å sikre en god kommunikasjon var de også særlig opptatt av at barneverntjenesten har god kompetanse på hvordan skaffe til veie og bruke kvalitetssikret tolk.

Følgende personer fra Bufdirs ekstern kompetansegruppe for dialog og mangfoldssensitivitet har gitt innspill:

Representanter ¹⁸
Athar Ali
Elvira Anderson
Parminder Kaur Bisal
Jolanta Gluksman

¹⁷ Mental Helse Ungdom ble invitert til begge samlingene, men hadde ikke anledning til å delta.

¹⁸ Kompetansegruppen består av flere personer, men representantene som er nevnt her er de som var tilstede på drøftingsmøtet om denne utredningen.

Milica Javdan
Paloma León
Elvis Chi Nwosu

4.5.5 Fag- og profesjonsorganisasjoner

Vi har også gjennomført et møte med sentrale fag- og profesjonsorganisasjoner for å få deres perspektiver på viktige kompetansebehov i barnevernstjenesten. Organisasjonene var spesielt opptatt av helhetsperspektivet på barns behov. Barneverntjenestene må være i stand til å se barnets behov for tjenester fra andre sektorer, for eksempel skole og helsevesen, og samhandle med disse for at barnet skal få hjelpen det har behov for. I tillegg fremhevet de viktigheten av selvstendighet og kritisk refleksjon over egen praksis.

Fag- og profesjonsorganisasjoner ¹⁹
Fellesorganisasjonen
Barnevernspedagogene i Akademikerforbundet
Fagforbundet
Psykologforeningen
Legeforeningen
Nasjonalt profesjonsråd for barnevernspedagoger i Universitets- og høyskolerådet
Nasjonalt profesjonsråd for sosionomer i Universitets- og høyskolerådet

¹⁹ Advokatforeningen og Juristforbundet ble invitert til innspillsmøte, men hadde ikke anledning til å delta.

5.0 Teoretisk syn på kompetanse og rammer i barneverntjenesten

5.1 Innledning

Som nevnt i forrige kapittel har vi benyttet av oss av en teoretisk tilnærming i dette arbeidet. Denne tilnærmingen er et supplement til det praksisnære perspektivet og innspillene vi har fått fra barn og foreldre med erfaring fra barnevernet og deres organisasjoner, samt andre aktører. En teoretisk innfallsvinkel har vært nødvendig for oss å systematisere innspillene og se dem i sammenheng. I dette arbeidet har tre modeller vært sentrale og gitt oss et teoretisk og forskningsbasert utgangspunkt å vurdere og systematisere innspillene ut i fra.

Vi har benyttet tre modeller. Den første modellen er utviklet av Grimen og Molander og fokuserer på forholdet mellom skjønn og rammer, herunder lover, regler og ressurser.²⁰ Denne benyttes for å vise at barnevernsarbeiderens kompetanse må forstås i lys av barneverntjenestens rammer. For å utdype vår forståelse av kompetanse benytter vi Skaus kompetansetrekant.²¹ Denne modellen deler inn profesjonell kompetanse i teoretisk kompetanse, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse. De fleste av de kompetansebehovene vi har identifisert består både av teoretisk kunnskap og yrkesspesifikk ferdigheter, og er avhengig av personlig kompetanse i gjennomføringen. For å konkretisere perspektiver knyttet til barnevernets oppgave og hvilken målgruppe barnevernet skal jobbe med, har vi benyttet den svenske modellen «Triangelen» fra «Barns behov i centrum» (BBIC) som er utviklet av Socialstyrelsen i Sverige.²² Modellen illustrerer fagkunnskap som barnevernsarbeideren må forholde seg til i arbeidet med barn, unge og deres foreldre, og er basert på et grundig, forskningsbasert arbeid.

Sammen gir disse modellene et bilde av skjønn og rammeverk i barneverntjenesten, ulike komponenter av nødvendig kompetanse og innholdet i kompetansen. Vi vil beskrive de tre modellene mer inngående nedenfor. Til sist i kapittelet vil vi utdype hvordan disse tre modellene supplerer hverandre og hvordan de er benyttet inn i våre analyser.

5.2 Modell for rammer og skjønn i barneverntjenestens arbeid

Barnevernsarbeideren utfører sitt arbeid innenfor en rekke rammer som legger føringer for det faglige arbeidet. Rammene består blant annet av lovverket, tjenestens økonomiske og strukturelle rammer, organisering og ledelse. Disse påvirker videre hvordan tjenesten benytter kompetanse og hva slags kompetanse det er behov for i barneverntjenesten. Vi vil benytte Grimen og Molanders (2008) modell for skjønnsutøvelse for å utdype dette. Modellen er ikke utarbeidet særskilt for arbeid i barneverntjenesten, men vi vil beskrive modellen i lys av dette.

Grimen og Molander understreker distinksjonen mellom to betydninger av skjønn.²³ Den første typen skjønn er den erkjennelsesprosessen som utspiller seg når barnevernsarbeideren må vurdere en

²⁰ Harald Grimen og Anders Molander, «Profesjon og skjønn» i *Profesjonsstudier*, Anders Molander og Lars Inge Terum (red.) (Oslo: Universitetsforlaget, 2008).

²¹ Skau (2011).

²² Socialstyrelsen, «Grundbok i BBIC. Barns behov i centrum». 2015.

²³ Grimen og Molander (2008).

situasjon og hvilken handling som er påkrevet.²⁴ Når vi snakker om «barnevernsfaglig skjønnsutøvelse» er det dette som diskuteres. Den illustreres av den indre sirkelen i modellen nedenfor.

Denne skjønnsutøvelsen utføres gjennom å vurdere en situasjonsbeskrivelse (S) i kombinasjon med en norm (N) for å kunne bestemme seg for en handling (H). Å forstå og tolke en situasjon kan være utfordrende, og gjøres både med henvisning til teoretisk og yrkesspesifikk kompetanse. En norm er i denne sammenhengen en anvisning for hvordan vi bør forholde oss til en situasjon og hva vi bør gjøre. For eksempel at man ved mistanke om vold må ivareta barnets sikkerhet særskilt. Normens funksjon er å rettferdiggjøre skrittet fra situasjon til handling. Bærøe illustrerer dette med følgende eksempel: «*For å bringe situasjonsbeskrivelsen over i handling trenger vi normer; vi responderer på situasjonen i lys av normer vi er fortrolige med og som forteller oss hva situasjonen krever at vi gjør. Oppdager vi en husbrann, vet vi at brann kan være skadelig og må forhindres, og handler i henhold til normen som tilsier at blir vi vitne til en brann må vi ringe brannvesenet umiddelbart*».²⁵ Jo svakere normen er, jo større innslag av skjønn påkreves.²⁶

Den andre betydningen av skjønn er at man har «rom for skjønn», «skjønnsmessige fullmakter» og «skjønnsmyndighet».²⁷ Dette illustreres av den ytre sirkelen nedenfor. Det strukturelle skjønn utgjøres av standardiserte rammer, for eksempel lover og regler. I Norge har barnevernet relativt stort rom for skjønn ut i fra lovverket. Det er for eksempel ikke regulert i lovverket hvilke momenter som skal inngå i vurderinger av barnets beste, mens det i andre land, f.eks. Finland, Australia og England, er tydeligere hvilke momenter som skal vurderes.²⁸ Rommet for skjønn påvirkes også av økonomi og ressurser. Knappe ressurser kan begrense rommet barneverntjenesten har for å skreddersy tiltak eller lage en tiltaksplan som legger opp til svært tett oppfølging.

Skjønnsutøvelsen begrenses av de ytre rammene for skjønn. Sirkelen er dermed dynamisk. Der det er lite rom for skjønn i lovverket og ressursene er stramme, vil den innerste sirkelen være liten. I det motsatte tilfellet vil den innerste sirkelen, altså muligheten for skjønnsutøvelse, være større.

²⁴ Kristine Bærøe, «Institusjonelle rammer - vilkår for utvikling og kultivering av forskeres forskningsetiske skjønnsutøvelse» i *Etisk skjønn i forskning*, Hallvard Fossheim og Helene Ingierd (red.) (Oslo: Universitetsforlaget, 2015).

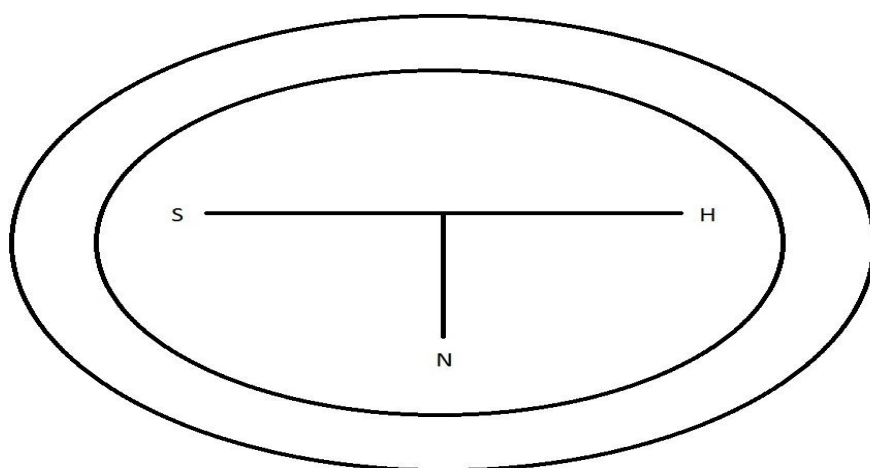
²⁵ Bærøe (2015).

¹⁷ Grimen og Molander (2008).

²⁷ Bærøe (2015).

²⁸ Oda Krogh Læret og Marit Skivenes, «Kvalitet og legitimitet i barnevernets beslutninger» i *Beslutninger i barnevernet*, Øivin Christiansen og Bente Heggem Kojan (red.) (Oslo: Universitetsforlaget, 2016).

Figur 1: Sirkelmodell for rammer og skjønnsutøvelse.

Figuren viser rommet for skjønnsutøvelse, hvor situasjonen, normen og handlingen inngår. Sirkelen rundt representerer rommet for skjønn, hvor lover, regler og andre rammer for barneverntjenestens arbeid, ligger.

5.2.1 Rammer for skjønn og kompetanse i barnevernet

Grimen og Molander viser at handlinger ikke utføres i et vakuum. Tolkningen av den spesifikke situasjonen og relevante normer påvirker handlingene. Disse påvirkes videre av rammen for arbeidet, herunder lovverk, økonomi, ressurser, tjenestens faglige fokus og kulturen i barneverntjenesten. Kompetanse er en sentral komponent i både rammene for skjønn og i den spesifikke skjønnsutøvelsen i hver enkelt sak.

For det første må barnevernsarbeideren må ha kompetanse til å tolke situasjoner og normer på en god måte, for å kunne utføre hensiktsmessige handlinger. Denne skjønnsutøvelsen skal baseres på solide faglige vurderinger. I barnevernsarbeid, hvor det er et relativt stort rom for skjønn, som tidligere nevnt, er det avgjørende at de som er satt til å forvalte et delvis svært inngripende lovverk, har riktig kompetanse for dette arbeidet. Prinsippene og rammeverket for handlinger er forankret i lovverket, men det er barneverntjenesten som i siste instans fatter beslutninger om hva som utgjør for eksempel omsorgssvikt, uforsvarlig omsorg og hva som er skadelig for barn.²⁹

For det andre må de strukturelle elementene som rammer inn barneverntjenestens skjønnsutøvelse være hensiktsmessige og legge til rette for god bruk av de ansattes kompetanse. Kommunen må ha et bevisst forhold til hvordan barneverntjenesten best kan legge til rette for at det gjøres gode faglige vurderinger. Svært mange av de involverte aktørene i dette arbeidet har tatt opp temaer knyttet til dette, og særlig vektlagt at tilstrekkelige ressurser, både med tanke på bemanning og økonomi, og god ledelse er avgjørende for hensiktsmessig bruk av kompetanse. Disse elementene er nødvendige forutsetninger for at de ansattes kompetanse kan komme mottakerne av tjenesten til gode. Grunnlaget for gode faglige vurderinger kan svekkes dersom tjenesten ikke har gode systemer for drøfting av saker, der både tid og lederoppfølging er sentralt. Utilstrekkelig bemanningssituasjon og svak kvalitetssikring i tjenesten vil med andre ord vanskeliggjøre faglig forsvarlig praksis.

²⁹ Læret og Skivenes (2016).

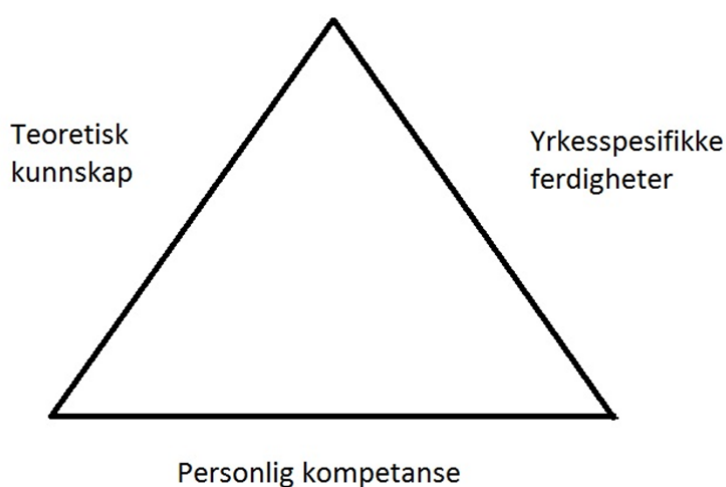
5.3 Kompetansetrekanten

For å kunne beskrive og sortere kompetansebehovene i barnevernet, benytter vi en modell som tar inn over seg at kompetanse er et sammensatt og dynamisk begrep. Kompetanse er her forstått som at noen har «nødvendige kvalifikasjoner for å fylle en stilling, ivareta bestemte oppgaver eller uttale seg om spørsmål»³⁰. Vi vil benytte Skaus kompetansetrekant³¹ som både bidrar til å systematisere ulike typer kompetanse og å se sammenhengene mellom kompetanseområdene. Videre sikrer den et fokus på den praktiske yrkesutøvelsen i det kommunale barnevernet.

I følge Skau er kompetansebegrepet kontekstuell og gir dermed først og fremst mening i en sammenheng. En barnevernsarbeider har ansvar for oppgaver og arbeidsprosesser som er knyttet til å vurdere og støtte opp om barns utvikling- og omsorgsbetingelser. Innholdet i kompetansen som trengs for å gjøre dette arbeidet på best mulig måte vil endre seg over tid. De samfunnsmessige omgivelsene endrer seg, ny teknologi utvikles og vi får stadig ny kunnskap om barns utvikling og behov. Barnevernsarbeiderens rolle og ansvar endrer seg i takt med endringer i lovverk og fagutvikling. Kompetanse må derfor nødvendigvis være dynamisk og vil utvikle seg både i fagfellesskap og hos den enkelte. Dette synet på kompetanse innebærer også at kompetanseutvikling kan styres og er et strategisk virkemiddel for barneverntjenesten.

Den barnevernfaglige kompetansen må ha sitt utspring i teori og praksis knyttet til områder som er relevante for arbeidet. Men, som Skau argumenterer for, utøvelsen av arbeidet betinger også et personlig aspekt. Kompetansetrekanten inkluderer denne dimensjonen. Den samlede profesjonelle kompetansens bestanddeler er teoretisk kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse. Disse beskrives ytterligere nedenfor.

Figur 2: Kompetansetrekanten – samlet profesjonell kompetanse

³⁰ Skau (2011).

³¹ Skau (2011).

5.3.2 Tre bestanddeler i kompetanse

Teoretisk kunnskap består av faktakunnskaper og allmenn, forskningsbasert kunnskap. Dette rommer både fagkunnskap og kunnskap som er relevant for å utøve faget. Skau³² trekker blant annet frem eksempler som økonomiske og sosiale forhold i samfunnet, helse og sykdom i befolkningen, forskningsmetodikk, etikk og behandlingsmetoder. Kjennskap til faglige begreper, modeller, teorier, lover og regler og velferdstjenestene er også en del av den teoretiske kunnskapen.

Yrkesspesifikke ferdigheter består av de «praktiske ferdigheter, teknikker og metoder som særpreger bestemte yrker, og som vi bruker i utøvelsen av dem»,³³ f.eks. kan det å gjennomføre et hjemmebesøk eller å skrive et referat være en yrkesspesifikk ferdighet. Kunnskapsformen er praktisk, teknisk og metodisk. Skau poengterer at mennesker med høy ferdighetskompetanse ofte beskrives som dyktige praktikere.

Personlig kompetanse består av kombinasjoner av «menneskelige kvaliteter, egenskaper, holdninger og ferdigheter som vi mer eller mindre intuitivt tilpasser ulike profesjonelle sammenhenger».³⁴ Personlig kompetanse kan f.eks. være evne til å lytte til andre, selvstendighet og evne til å være ydmyk. Barnevernsarbeid preget av utstrakt samarbeid med ulike aktører, og Skau fremholder at det «i yrker der samspill mellom mennesker er viktig, er vår personlige kompetanse ofte avgjørende for hvor langt vi vil kunne nå med våre teoretiske kunnskaper og yrkesspesifikke ferdigheter».³⁵

Teoretisk, yrkesspesifikk og personlig kompetanse påvirker og er avhengig av hverandre. Eksempelvis må barnevernsarbeideren, i møte med et barn utsatt for vold, inneha en teoretisk kunnskap om fenomenet vold og årsak og virkning, inneha yrkesspesifikke ferdigheter knyttet til hva slags oppgaver og prosesser barnevernsarbeideren i denne situasjonen har ansvar for og kunne forvalte og binde kunnskapen sammen gjennom sin personlige kompetanse for å sikre at barnet møtes på en god måte.

5.4 Barns behov i sentrum

Barnevernets viktigste arbeidsoppgave er å undersøke, følge opp og sette i verk tiltak som kan forbedre omsorgssituasjonen til barn og ungdommer som trenger det. Å kunne identifisere og ivareta av barnets behov er helt sentralt for den kompetansen barneverntjenesten skal inneha. Fokus på viktige perspektiver og nødvendig kunnskap om det enkelte barn og dets situasjon er utgangspunktet for den siste modellen vi har benyttet. Den synliggjør også nødvendigheten av en helhetlig tilnærming.

Socialstyrelsen i Sverige har utviklet «Trianglet» som utgangspunkt for utredning og oppfølging av barns behov.³⁶ Modellen er basert på en britisk modell og er en integrert del av det svenske kvalitetssystemet³⁷ «Barns behov i Centrum» (BBIC). Modellen er basert på et omfattende

³² Skau (2011).

³³ Skau (2011).

³⁴ Skau (2011).

³⁵ Skau (2011).

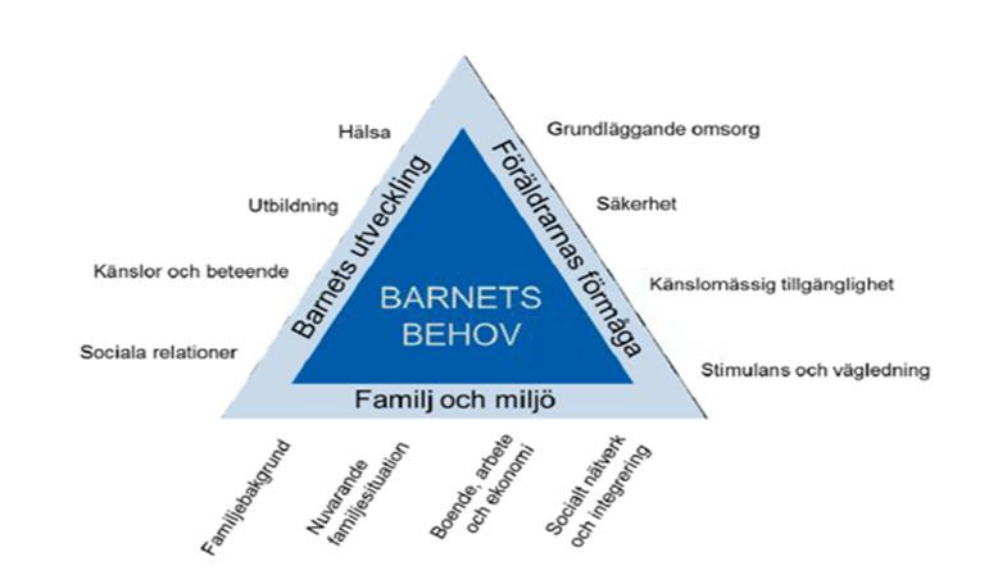
³⁶ Modellen og omtalen av den er hentet fra Socialstyrelsen. Grundbok i BBIC. 2015.

³⁷ Et kvalitetssystem er et felles nasjonalt barnevernfaglig system eller struktur som har til hensikt å bidra til en likere og mer kvalitetssikret utøvelse av barnevernfaglig praksis i

kunnskapsgrunnlag og er utviklet av forskere i samarbeid med Socialstyrelsen og svenske kommuner. Kunnskapsgrunnlaget ble sist oppdatert i 2014.

Triangelet har tre sider som sammen er utgangspunkt for vurderingen av hva barnets behov, som står i sentrum, består i. Hver av sidene har fire underpunkter som vurderes i samarbeid med barn og foreldre. Barnets utvikling består av fire utviklingsområder hos barnet; helse, utdanning, følelser og oppførsel, samt barnets sosiale relasjoner. Områdene består dermed av medisinske, psykologiske, pedagogiske og sosiale perspektiver på barns utvikling. Foreldrenes kapasitet beskrives ved hjelp av underområdene grunnleggende omsorg, stimulans og veiledning, følelsesmessig tilgjengelighet og sikkerhet. Familie og miljø omfatter den konteksten barn og familie befinner seg i og er inndelt i nåværende familiesituasjon, familiebakgrunn, boforhold, arbeid og økonomi og sosialt nettverk og integrering.

Figur 3: «Triangelen» i «Barns behov i centrum».

Barnevernsarbeidere skal med andre ord ta utgangspunkt i barnets utvikling i relasjon til foreldres kapasitet i den spesifikke familie- og miljøkontekst som de befinner seg i. Modellen synliggjør dermed viktigheten av å holde et helhetlig fokus på alle deler av barnets liv og at dette er avgjørende for å kunne vurdere hvilken hjelp barnet og familien har behov for. Et helhetlig fokus er viktig både når barnevernsarbeideren skal undersøke om det er behov for tiltak, men også senere i tiltaksarbeidet. Arbeid med barn eller foreldre innenfor noen av områdene kan påvirke barnets behov på et annet område. Barnevernsarbeideren skal jobbe fokusert på de delene av trekanten barn og familie har særlige behov og iverksette tiltak. I mange tilfeller vil dette innebære å samarbeide med andre instanser, f.eks. der barnet har helse- eller skoleutfordringer.

Vi vurderer at modellen er særlig egnet til å utdype og spesifisere de overordnede kompetansebehovene vi har identifisert. I vårt arbeid har kompetansebehov knyttet til å identifisere hvilke områder barn og familie trenger hjelp på vært et gjennomgående tema. Gjennom de ulike

barneverntjenestene. Systemet eller strukturen skal være til hjelp for saksbehandlere gjennom å sette rammer for, og gi veiledning til, det barnevernfaglige arbeidet som skal utføres.

involverte aktørene og kartlegging av arbeidsoppgaver og -prosesser har vi også fått innspill på samtlige av de underområder triangelet identifiserer. Ivaretagelse av helhetsperspektivet på barnets liv og behovet for sterk samarbeidskompetanse hos barnevernsarbeidere har også blitt tematisert og identifisert som nødvendig kompetanse for barnevernsarbeidere. Disse kompetansebehovene drøftes nærmere i kapittel seks.

5.5 Samlet teoretisk tilnærming og bruk av modellene i analysen

Figuren nedenfor viser de tre modellene vi har valgt å bruke, i en samlet fremstilling. Ytterst finner du rammene rundt barnevernets arbeid og rommet for skjønnsutøvelse synliggjør behovet for kompetanse. Den viser også at rammer rundt barneverntjenesten er viktig for hvordan kompetanse kan utnyttes. Skjønnnet utøves på bakgrunn av kompetanse, og kompetansetrekanten identifiserer hvilke ulike typer kompetanse som er nødvendig. Innholdet i kompetansen må ta utgangspunkt i barns behov og hvilken kompetanse barnevernet trenger for å møte disse behovene. Disse behovene utgjør den innerste delen og kjernen i kompetansebehovet i barneverntjenesten.

Modellene er benyttet inn i våre analyser ved å gi en ramme og et overordnet bilde av kompetansebehov fra tre ulike innfallsvinkler. I de fleste tilfeller har vi mottatt konkrete, men enkeltstående, innspill på de momentene modellene fokuserer på. Modellene har dermed gitt oss et teoretisk og systematisk utgangspunkt for å vurdere innspillene og sammenhengene mellom dem. Modellene trekkes konkret inn i kapittel seks i enkelte tilfeller der det er særlig relevant, men de har også fungert som et viktig grunnlag for oss utover dette.

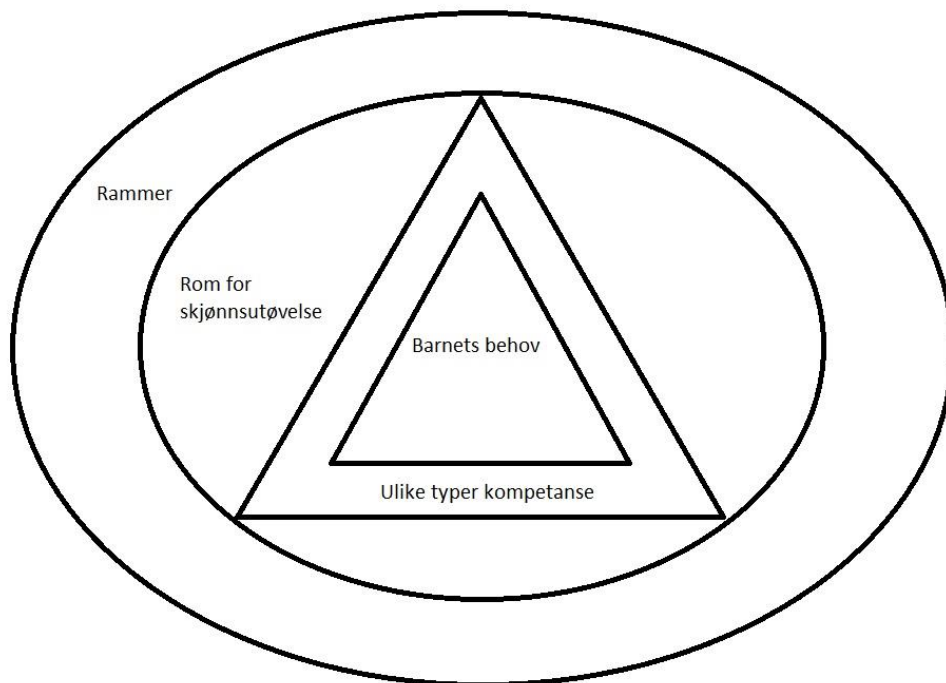
Modellen for rammer og skjønnsutøvelse har særlig bidratt til å tydeliggjøre behovet for oppmerksomhet knyttet til rammene rundt barneverntjenesten. Som nevnt innledningsvis er det utenfor denne utredningen å vurdere strukturelle og organisatoriske forhold knyttet til kompetanse i barneverntjenesten. Samtidig synliggjør modellen at gode rammer for tjenesten er nødvendig for at kompetansen hos de ansatte skal nyttiggjøres. Den synliggjør også behovet for at tjenesten dekker inn kompetansen som er nødvendig for å utøve godt faglig skjønn. Konkret har dette fått utslag i at vi vektlegger kommunens ansvar for rammene rundt sin barneverntjeneste og dens samlede kompetanse. I tillegg har den forsterket de innspillene vi har mottatt knyttet til viktigheten av god ledelse i tjenesten.

Kompetansetrekanten er trukket inn i analysene gjennom å synliggjøre at de fleste av de kompetansebehovene vi har mottatt innspill om at er viktige, ofte består av flere komponenter. I tilfeller hvor vi har mottatt innspill på at barnevernsarbeideren for eksempel må kunne vurdere foreldres omsorgskompetanse, har vi vurdert hvilken teoretisk kunnskap du må ha i disse tilfellene (f.eks. knyttet til konsekvenser av omsorgssvikt) og hvorvidt det er yrkesspesifikke ferdigheter knyttet til dette (f.eks. å kunne benytte observasjon som metode). Trekanten har med andre ord bidratt til å konkretisere kompetansebehovene. Den utgjør også en teoretisk bakgrunn for vår begrunnelse om å særskilt trekke frem personlig kompetanse, i tillegg til de innspillene vi mottok om dette fra praksisfeltet og bruker- og interesseorganisasjoner.

«Triangelen» er trukket inn konkret i våre vurderinger av hva som utgjør nødvendig kompetanse i barneverntjenesten. Dette er gjort med bakgrunn i at den er basert på et nylig oppdatert og svært

grundig kunnskapsgrunnlag om barns behov. Videre har vi trukket den inn som en måte å synliggjøre behovet for en helhetlig tilnærming til barn og familie, og deres situasjon.

Figur 4. Samlet teoretisk tilnærming

6.0 Kompetansebehov i barneverntjenesten

6.1 Innledning

Som beskrevet innledningsvis har barnevernet i dag et bredt mandat. Barnevernet skal «sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid».³⁸ Barnevernet skal også «bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår»³⁹. Barnevernet skal undersøke og vurdere barnets omsorgssituasjon, sette inn tiltak og evaluere disse. Ved omsorgsovertakelser er det barnevernet som, på vegne av samfunnet, tar over omsorgsansvaret for barnet. Samhandling og samarbeid med barn og foreldre er et sentralt utgangspunkt for arbeidet i barneverntjenesten. Barnevernsarbeideren må ha en grunnleggende forståelse for barn og foreldre som inkluderer deres synspunkter og alle viktige aspekter av barnet og familiens liv.

I dette kapitlet vil vi redegjøre for hva slags kompetanse barnevernsarbeiderne og det kommunale barnevernet må inneha. Vi ønsker en særskilt tilbakemelding på fra alle aktører i fagfeltet på vurderingene våre i dette kapitlet.

Direktoratet er bedt om å dele inn kompetansebehovet i barneverntjenesten i tre nivåer:

- *Kompetanse den enkelte medarbeider bør besitte*
- *Kompetanse tjenesten samlet sett bør besitte*
- *Kompetanse barneverntjenesten må ha tilgang til*

I vurderingene av hvilken kompetanse som bør ligge på hvert av disse nivåene, har et sentralt utgangspunkt for oss vært kommunenes ansvar for å sikre tilstrekkelig kompetanse i barneverntjenesten.⁴⁰ Dette innebærer at kommunens ledelse må se sin barneverntjeneste og kommune under ett og ha et bevisst forhold til hvilken kompetanse barneverntjenesten skal inneha.

Etter vårt syn bør samtlige barnevernsarbeidere i barneverntjenesten ha en kompetanse som gjør at de kan vurdere hva som utgjør barn og familiers utfordringer og behov, og sette inn og følge opp tiltak som bidrar til positiv utvikling. Videre må dette gjøres på en måte som ivaretar barn og familier, deres rett til medvirkning og deres rettssikkerhet. Dette innebærer at barnevernsarbeidere må ha en breddekunnskap om ulike fagområder. Vi vurderer at mer spesialisert kompetanse i barneverntjenesten blant annet bør ta utgangspunkt i utfordringer kommunens innbyggere har og som faller inn under barneverntjenestens ansvarsområde. Til sist må barneverntjenesten ha tilgang til nødvendig kompetanse og støtte i særlig komplekse og vanskelige saker, samt at de må ha tilgang til resten av hjelpeapparatet der barnet eller familiens utfordringer berører flere instansers ansvarsområder.

Diskusjonen nedenfor redegjør for direktoratets forslag til kompetansebehov i barneverntjenesten og er delt inn i henhold til de tre ovenfornevnte nivåene og videre inn i noen overordnede temaer.

³⁸ Lov om barneverntjenester (Barnevernloven) (1992), § 1-1

³⁹ Lov om barneverntjenester (Barnevernloven) (1992), § 1-2

⁴⁰ Forskrift om internkontroll for kommunens oppgaver etter lov om barneverntjenester (2005), § 4-2 c

6.2 Kompetanse som den enkelte medarbeider bør besitte

Oversikten over arbeidsoppgaver og arbeidsprosesser i barneverntjenesten⁴¹ tydeliggjør de mest sentrale arbeidsoppgavene i alle faser av en barnevernssak. Årsakene til at familier trenger hjelp fra barnevernet er mangfoldige.⁴² Utfordringene kan blant annet dreie seg om kognitive vansker hos foreldrene, mulig funksjonsnedsettelse hos barnet, høyt konfliktnivå mellom foreldre, rus, vold eller psykiske problemer hos foreldre. Barnevernsarbeideren skal vurdere barnet og familiens behov og utfordringer, hvilken hjelp barneverntjenesten bør tilby og på hvilken måte. Dette er kjerneoppgaver for barnevernsarbeidere og er et viktig utgangspunkt for å vurdere hvilken kompetanse samtlige barnevernsarbeidere skal besitte. Imidlertid er det, etter vårt syn, ikke nødvendig at alle ansatte skal kunne utrede eller igangsette tiltak rettet mot samtlige av disse problemområdene, men at de skal kunne identifisere at det kan være behov for ytterligere utredninger, kartlegginger eller henvisninger til andre tjenester.

6.2.1 Barn og barns utvikling

Barnevernsarbeideren skal ha sitt hovedfokus på barnet og barnets behov. Foreldrene og familien inngår som en naturlig del av fokuset på barnet. I undersøkelsesfasen dreier det seg om å kunne vurdere hva barnets behov og situasjon er, mens det i en tiltaksfase innebærer å både støtte opp om omsorgsutøvelsen og å jobbe for å endre barnets omsorgsbetingelser. I vår vurdering innebærer dette at alle barnevernsarbeidere må ha en grunnleggende kunnskap om barn og barns utvikling.

6.2.1.1 Barnesyn

Et viktig fundament i denne sammenhengen er et barnesyn som anerkjenner barn som aktive, lærende og handlende individer, og videre forholdet seg til ethvert barn som meningsbærende og -skapende subjekter i eget liv. Dette er nært knyttet til kunnskap om barn i samfunnet. Synet på barn har endret seg betydelig de seneste tiårene. Barn forstås i dag som en egen gruppe i samfunnet med særegne behov, som er annerledes enn behovene til voksne.⁴³ Samtidig ses barnet på som et eget meningsskapende subjekt som skal behandles som en likeverdig. Synet på barn som meningsbærende aktører blitt styrket de seneste årene. I barnevernet gir dette seg uttrykk i et økende fokus på involvering og deltakelse fra barn, både i deres egen sak og på systemnivå. Barn skal selv få fortelle om sitt hverdagsliv, sine erfaringer, følelser og ønsker. Kunnskap og kritisk refleksjon rundt hvordan samfunnet behandler barn og legger til rette for barns utvikling og barns synspunkter er et grunnleggende kompetanseområde for ansatte i barnevernet.

6.2.1.2 Barns utvikling

Triangelmodellen vi presenterte i kapittel fem fremholder barnets utvikling som et sentralt moment i vurderinger av barnets behov. Behovet for kunnskap om barns utvikling er også understreket av de

⁴¹ Se vedlegg to til ni.

⁴² Forskningsprosjektet «Det nye barnevernet – minst hjelp til de som trenger det mest» av Clifford et al. (2015), fremhever fem familiekategorier som mottar hjelp fra barnevernet over lengre tid: foreldre som selv har opplevd omsorgssvikt i barndommen, foreldre der problemene starter i sen ungdomstid/tidlig voksenalder, familier der foreldrene gikk inn i rusmisbruk i ungdomstiden og nå er rusfrie, familier som opplever vansker når barn er i pubertetsalderen og familier med barn med funksjonsnedsettelser som mottar langvarig støtte fra barnevernet.

⁴³ Elisabeth Gording Stang, *Det er barnets sak* (Oslo: Universitetsforlaget, 2007).

aktørene vi har mottatt innspill fra hittil. Barnevernsarbeideren må kunne vurdere om barnet utvikler seg innenfor det som anses som normalutvikling eller om det er grunn til bekymring. Vurderingen må gjøres ut i fra barnets emosjonelle, sosiale, kognitive, motoriske og atferdsmessige utvikling. I vår vurdering må alle barnevernsarbeidere må ha kunnskap om barns utvikling i ulike aldersspenn. Dette innebærer både kunnskap om ulike former for avvik, men også vektlegging av den store normalvariasjonen som forekommer på de fleste områder innenfor barns utvikling.⁴⁴

Barnevernsarbeideren må videre kjenne til, og kunne identifisere, sentrale indikasjoner på ulike former for funksjonsnedsettelse, inkludert utviklingsforstyrrelser hos barn. Identifisering av barnas særskilte behov for omsorg, er sentralt for vurderinger av omsorgssituasjon og tiltak.

Når det gjelder vurderinger av barns utvikling vil det i mange tilfeller være behov for mer spesialisert kompetanse, for eksempel fra senter for foreldre og barn eller helsetjenesten.⁴⁵

Barnevernsarbeideren må imidlertid kunne identifisere barn hvor det trengs nærmere utredning og bistand fra andre instanser, samt kjennskap til hvor og hvordan dette bør følges opp videre.

6.2.2 Foreldres omsorgskompetanse og kapasitet

Vurderinger av foreldres omsorgskompetanse er sentrale for hvorvidt tiltak fra barnevernet er nødvendig, evt. valg av tiltak, i ytterste konsekvens, om omsorgsovertakelse er nødvendig. I oversikten over barnevernsarbeideres arbeidsoppgaver kommer det frem at disse vurderingene gjøres løpende i nær alle deler av barnevernets kontakt med foreldre og barn. Vurderinger av foreldres omsorgskompetanse må derfor anses som å være en del av kjernekompetansen for barnevernsarbeidere.

6.2.2.1 Omsorg og omsorgssvikt

Vurderinger av foreldres omsorgskompetanse innebærer stor grad av teoretisk kunnskap og evne til å benytte disse i spesifikke vurderinger av foreldre. Forståelse av begrepene omsorg og omsorgssvikt er sentrale i denne sammenhengen. Dette innebærer å kunne vurdere betydningen av foreldres utøvelse av omsorg, hvordan dette er til det beste for barnet eller ikke, og hvordan barneverntjenesten kan arbeide for å styrke omsorgen. Barnevernsarbeidere må være i stand til å vurdere omsorgen også hos foreldre med annen sosial, kulturell og erfaringsmessig bakgrunn enn dem selv.

Barnevernsarbeidere må kjenne til forskning på hva som utgjør god omsorg og hvilke omsorgsformer som kan være skadelig for barn. I Triangelmodellen, som vist i kapittel fem, består vurderinger av foreldrenes fungering av deres evne til å gi barn grunnleggende omsorg, ivareta deres sikkerhet, være følelsesmessig tilgjengelighet og kunne stimulere og veilede barn i ulike situasjoner. Svært mange forhold kan begrense foreldres evne til å ivareta disse elementene, f.eks. svak kognitiv fungering. Barnevernsarbeidere må ha kunnskap om ulike faktorer som kan begrense foreldreferdigheter, herunder blant annet funksjonsnedsettelse hos foreldre, og hvordan man kan arbeide med, og støtte opp om, god omsorgspraksis og foreldreferdigheter. Barnevernsarbeidere må

⁴⁴ Dette ble også fremhevet av Befringutvalget (NOU 2009:8).

⁴⁵ Dette er nærmere omtalt i punkt 6.4.

kunne identifisere styrker og ressurser hos familien og nettverket som kan være viktige bidrag for å få til endringer.

Barnevernsarbeidere må videre kunne identifisere omsorgssvikt og vurdere dens konsekvenser for det enkelte barn. Det innebærer kjennskap til konsekvenser av vanskjøtsel, vold mot barnet eller at barnet er vitne til vold, psykisk mishandling og seksuelle overgrep. Det innebærer også kunnskap om utfordringer knyttet til rus og psykisk helse hos foreldre og påvirkning på barn. Barnevernsarbeidere må også kjenne til særegne problemstillinger knyttet til enkelte minoritetsgrupper, som for eksempel æresrelatert vold og tvangsekteskap. Omsorgssvikt og andre negative opplevelser kan gjøre dype og skadelige inntrykk på barn og påvirke deres handlingsmønstre og utvikling. Forståelse og kunnskap om traumer og hvordan disse oppleves og kan gis uttrykk hos barn, og videre hvordan disse barna bør ivaretas, er en sentral kompetanse for barnevernsarbeidere.

6.2.2.2 Observasjon

Observasjon er et grunnleggende verktøy for å vurdere foreldres omsorgsevne. Ved systematisk og metodisk bruk av observasjon kan barnevernsarbeidere vurdere samspill og foreldrenes evne til å ta vare på barnet.⁴⁶ Det er viktig at grunnlaget for vurderinger og beslutninger i barnevernet er kunnskapsbaserte og etterrettelige. Dette gjelder også for observasjon, som kan oppleves som særlig utfordrende for foreldrene. Situasjonen kan oppfattes som kunstig og foreldrene kan være redde og engstelige for å gjøre feil. Dette kan gi et galt inntrykk av foreldrenes omsorgsevne.

Barnevernsarbeidere bør derfor ha teoretisk kunnskap om systematikk i observasjoner, ulemper ved metoden som benyttes og ulike fallgruver. De bør også være oppmerksomme på særlige fallgruver knyttet til å vurdere ulike kulturelle uttrykk for omsorg og samspill mellom barn og voksne. Den teoretiske kunnskapen benyttes sammen med en yrkesspesifikk ferdighet, ettersom barnevernsarbeideren videre må kunne benytte spesifikke observasjonsmetodikker i praksis. De må videre kunne dokumentere og beskrive hvordan observasjoner er benyttet inn i faglige vurderinger.

6.2.3 Helhetsperspektiv

Barnevernet er delegert myndighet for å fatte til dels svært alvorlige beslutninger for de det gjelder. Dette innebærer at beslutningene må holde høy kvalitet og oppfattes som legitime.⁴⁷ For å kunne vurdere barnets behov og hva som er til barnets beste, må barnevernet ha en inngående kjennskap til det enkelte barn og dets omsorgssituasjon. Denne kunnskapen må bygge på et helhetsperspektiv som ivaretar de ulike elementene som inngår i barnets liv, som vist gjennom triangelmodellen i kapittel 5, inkludert et fremtidsrettet perspektiv på barnets liv. Med bakgrunn i dette beskriver vi her kompetansebehov knyttet til levekår, kulturforskjeller, identitet og seksualitet.

6.2.3.1 Samtaler med barn

Et sentralt element for å kunne etablere en helhetlig forståelse for barnets situasjon, er kommunikasjon med barnet selv. Gjennom samtaler og andre tilnærminger kan

⁴⁶ Vigdis Bunkholt og Inge Kvaran, *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid* (Oslo: Gyldendal akademisk, 2015).

⁴⁷ Læret og Skivenes (2016).

barnevernsarbeideren opparbeide en forståelse for barnet og dets uttrykk, historie, ressurser, bekymringer og ønsker, og kunne handle med utgangspunkt i denne forståelsen. Samtaler med barnet er viktig i alle ledd av en barnevernssak og i alle former for saker. I samtaler med barnet kan barnevernsarbeideren avdekke traumer, omsorgssvikt, vold og overgrep, men også kunnskap om hvordan barnet ønsker at deres sak skal løses og hvordan de ønsker at deres liv skal være. Barnevernsarbeidere må derfor kunne tilpasse samtaleformer til det enkelte barn og formålet med samtalen. Barnevernsarbeideren må etablere en trygg og god ramme for samtale og beherske anerkjente metoder for å snakke med barn. Vi beskriver samarbeid med barn og familier nærmere i punkt 6.2.4

6.2.3.2 Barn og familier i deres kontekst

Et helhetsperspektiv innebærer også at barnevernsarbeideren må se barnet og familien i deres kontekst. Det innebærer å ha fokus på ressurser i familie og nærmiljø, og det handler om å forstå hva slags rammer og omgivelser som omslutter barns hverdagsliv. Menneskers identitet består av flere ulike komponenter og eventuelle utfordringer kan være knyttet til flere forhold, f.eks. sosioøkonomiske problemer, psykisk helse, rus og seksualitet, og barnevernsarbeideren må kunne se disse i sammenheng. Det er viktig at barnevernsarbeidere kjenner til sentrale samfunnsforhold og mangfoldet i befolkningen. De må også inneha kompetanse om likestilling og ikke-diskriminering, som et ledd i å sikre likeverdige tjenester, uavhengig av sosiokulturell bakgrunn, kjønn, språk, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.

Familiene i barnevernet er overrepresentert på en rekke indikatorer som kjennetegner en lavere sosioøkonomisk status og klassetilhørighet, f.eks. mottak av sosialhjelp, lavere utdanning og svakere tilknytning til arbeidslivet. For eksempel viser tall fra SSB at «seks av ti barn [...] bor sammen med enten bare mor eller bare far. I disse familiene er husholdsinntekten ofte lav, medianinntekten var 202 500 i 2010, nesten 30 prosent lavere enn i alle barnefamilier».⁴⁸ For at medarbeidere i barnevernet skal kunne vurdere barnas omsorgssituasjon og tilrettelegge for tiltak som kan endre denne, må barnevernsarbeideren også inkludere vurderinger av barn og foreldres livssituasjon og levekår. Barnevernsarbeidere må kjenne til risikofaktorer knyttet til fattigdom og marginalisering og hvordan det påvirker barns liv.

Barnevernsarbeidere må videre inneha kompetanse knyttet til ulike uttrykk for identitet og være åpne for mangfold knyttet til kjønnsuttrykk og seksualitet. Spørsmål knyttet til kjønn og seksualitet kan være tabu eller vanskelig for barn, ungdommer og voksne å snakke om og sette ord på, og kan derfor kreve en særlig oppmerksomhet fra barnevernsarbeideren. Barnevernsarbeideren må kunne snakke med barn og ungdommer om temaer knyttet til kropp, kjønn, seksualitet, trygghet og grenser på en god og trygg måte, og kunne identifisere barn som opplever vansker knyttet til disse spørsmålene.

Det norske samfunnet har flere kategorier etniske minoriteter; urfolk (samer), nasjonale minoriteter (norske rom, romani/tatere, kvener, jøder og skogfinner) og innvandrere. Arbeid rettet mot barn og

⁴⁸ Tone Dyrhaug og John Åge Haugen, *Barn med hjelpetiltak bur ofte med mor som har dårlig råd*, 11. desember 2012, <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/barn-med-hjelpetiltak-bur-ofte-med-mor-som-har-daarleg-raad>

familier med annen bakgrunn enn majoritetsbefolkningen er blitt en stor del av barnevernets arbeid i alle deler av landet. Vi vurderer at alle barnevernsarbeidere må ha kompetanse på å møte barn og familier med minoritetsetniske ut i fra en *kultursensitiv* tilnærming. Dette innebærer å kunne «se hver enkelt familie med nysgjerrighet og interesse for at de skal føle at de blir møtt uten fordømmelser, og uten å bli sett på som representanter for en tradisjon eller kultur som har predefinerte problemer»⁴⁹. Söderström fremhever viktigheten av å benytte en kultursensitiv kommunikasjon, og betegner dette som å «*ta i bruk både en affektiv og kognitiv dimensjon i samhandlingen, og å innta en fordomsfri, aksepterende og lyttende innstilling til den andre*».⁵⁰ Dette innebærer et fokus på både den direkte kommunikasjonen og den indirekte, altså meningsinnholdet og intensjonen bak.⁵¹

Videre innebærer kompetanse knyttet til kultursensitivitet å være oppmerksom på temaer som særlig kan være aktuelle for disse gruppene av befolkningen, f.eks. diskriminering, språkforskjeller og levekår, f.eks. i en asyltilværelse. Det er også viktig at barnevernsarbeideren kjenner til særegne problemstillinger knyttet til enkelte minoritetsgrupper, slik som æresrelatert vold og tvangsekteskap, som nevnt i punkt 6.2.2. Samtidig må det være klart at mennesker med minoritetsbakgrunn også har flere identiteter i likhet med alle andre og at kultur ikke nødvendigvis er en forklaringsvariabel. Vi er enige med Befring-utvalget som påpekte at økt kultursensitivitet ikke kun kommer til nytte i arbeidet med minoritetsfamilier, men at dette også er relevant ovenfor arbeid med samtlige familier i barnevernet.⁵² Kompetanse i kultursensitivitet vil derfor være viktig i en stor del av barnevernets arbeid.

6.2.3.6 Risiko- og beskyttelsesfaktorer og resiliens

I de faglige vurderingene av hvert barns konkrete situasjon må barnevernsarbeidere kunne vurdere risiko- og beskyttelsesfaktorer knyttet til det enkelte barns liv. Barnevernsarbeidere må også ha kunnskap om resiliens, som innebærer «*prosesser som gjør at utviklingen når et tilfredsstillende resultat, til tross for at barn har hatt erfaringer med situasjoner som innebærer en relativt stor risiko for å utvikle problemer eller avvik*».⁵³ Vurderingene som gjøres gjennom fokus på risiko- og beskyttelsesfaktorer, og resiliens, supplerer forståelsen av elementene nevnt overfor, og benyttes som et redskap i for å få et helhetsbilde av barnets nåværende og fremtidige situasjon.

6.2.4.7 Ressursperspektiv og oppmerksomhet om egne verdier og holdninger

I vurderingene av problematikk hos barn og foreldre, er det særlig viktig at barnevernsarbeidere ser barn og familiens ressurser og samtidig er oppmerksomme på egne verdier og ståsteder. En forståelse og innlemming av barn og familiers ressurser er sentralt for å gi en helhetlig og balansert forståelse av familien. Dette er viktig for en god relasjon og er et viktig utgangspunkt for

⁴⁹ NOU 2012:5, «*Bedre beskyttelse av barns utvikling*» (Oslo: Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning, 2012).

⁵⁰ Sylvia Söderström, «Kultursensitiv informasjon. Om å søke etter ordenes intensjon og mening» i *Innvandring og funksjonshemming*, Berit Berg og Torunn Ask (red.) (Oslo: Universitetsforlaget, 2012).

⁵¹ Veronika Paulsen, Kristin Thorshaug og Berit Berg. *Møter mellom innvandrere og barnevernet – kunnskapsstatus* (Trondheim: NTNU Samfunnsforskning, 2014)

⁵² NOU 2009:8, «Kompetanseutvikling i barnevernet» (Oslo: Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning, 2009).

⁵³ Anne Inger Helmen Borge, «*Resiliens- risiko og sunn utvikling*» (Oslo: Gyldendal forlag, 2010)

tiltaksarbeidet sammen med barnet og familien. Barnevernsarbeideren må være oppmerksom på normene og verdiene familiene møtes med og forholdet mellom normer og kunnskapsbasert praksis. Vagli (2009) fant i sin doktorgradsavhandling at barnevernets verdigrunnlag baserer seg på det hun kaller middelklassenormer, som er fremmede for mange av familiene barnevernet arbeider med, uten at disse uttrykkes eksplisitt.⁵⁴ Vurderingene barnevernsarbeidere gjør skal knyttes opp mot relevant kunnskap. Sammen med ressursperspektivet, er bevissthet og kritisk refleksjon knyttet til egne verdier og forståelse av god oppvekst derfor et sentralt kompetansebehov for barnevernsarbeidere. Personlig kompetanse knyttet til selvrefleksjon omtales nærmere i punkt 6.2.6

6.2.4 Samarbeid og kommunikasjon

Oppgavene barnevernet skal utføre forutsetter et godt samarbeid med svært mange aktører. Et godt samarbeid med hvert enkelt barn og familie er i mange tilfeller avgjørende for at barnevernet kan hjelpe familien. Det er også sentralt for å kunne ivareta barnets medvirkning i alle deler av barnevernets arbeid. I mange tilfeller vil denne hjelpen også gå ut på å koordinere hjelp fra andre instanser. Uansett samarbeidspartner er god kommunikasjon mellom de involverte etter vårt syn en forutsetning for godt samarbeid. Dette innebærer blant annet å kunne formidle barnevernets oppgaver og mandat på en god måte. Å tilpasse samtalen til den spesifikke samtalepartneren og situasjonen er sentralt. Måten barnevernsarbeideren kommuniserer om barnevernet vil være ulikt om det er i et informasjonsøyemed foran en skoleklasse, overfor en familie eller i fylkesnemnda. For barnevernsarbeidere er det nødvendig å inneha teoretisk, yrkesspesifikk og personlig kompetanse i å forstå og kommunisere med mennesker i krevende livssituasjoner og i krise.

6.2.4.1 Samarbeid med barn

Barnet og familien er barnevernets mest sentrale samarbeidspartnere. Når det gjelder samarbeidet med barn er dette nært knyttet til barnets lovfestede rett til medvirkning. I begrepet medvirkning ligger flere elementer. Bunkholdt og Kvaran har trukket frem at «det handler om at barn skal få tilstrekkelig informasjon som gis på en hensiktsmessig måte, at samtaler med barnet skjer i trygge rammer, at barnet skal få mulighet til innflytelse, at medvirkningen skal dokumenteres og at barnet mottar og gir tilbakemeldinger på hjelpen barnevernet gir barnet».⁵⁵ I vår forståelse handler dette i stor grad om å etablere et åpent, trygt, godt og systematisk samarbeid hvor barnet trekkes inn i alle sentrale deler av barnevernets arbeid. I vår gjennomgang av arbeidsoppgavene er samarbeid og samtaler med barnet også gjentakende i beskrivelsene av profesjonell praksis. Samarbeid i denne konteksten må forstås som at barnets tanker og ønsker skal komme frem, og at det skal være en åpen dialog. Barnet skal vite, og få hjelp til å forstå, hvorfor det eventuelt tas beslutninger på tvers av barnets ønsker. Behov for kompetanse i samtaler med barn ble nærmere beskrevet i punkt 6.2.3.

⁵⁴ Åse Vagli, *Behind closed doors. Exploring the institutional logic of doing child protection work*. (Doktorgradsavhandling, Universitet i Bergen, 2009).

⁵⁵ Bunkholt og Kvaran (2015)

6.2.4.2 Samarbeid med foreldre

Forskning viser at mange av foreldrene som mottar hjelp fra barnevernet er tilfredse med hjelpen de mottar.⁵⁶ Dette tilsier blant annet at barneverntjenesten lykkes i å etablere et godt samarbeid med mange foreldre. Samtidig vet vi at samarbeid med barnas foreldre kan være utfordrende og konfliktfylt. Barnevernets mandat innebærer inntreden i den private sfære, og dersom foreldre opplever dette invaderende og opplever ikke å bli forstått eller tatt på alvor, kan dette være utfordrende. Barnevernsarbeidere må være bevisste på barnevernets maktposisjon i forholdet til foreldrene, og håndtere sin dobbeltrolle som hjelper og kontrollør. Dette kan være en særlig utfordring i møte med barn og foreldre som i utgangspunktet har liten kjennskap eller tillit til barnevernet. Åpenhet om vurderinger og løpende informasjon er særlig sentralt for et godt samarbeid.⁵⁷ I de tilfellene der det er nødvendig, er bruk av tolk og oversettelser av viktige dokumenter en forutsetning for familiens rettsikkerhet og et godt samarbeid. I en del tilfeller vil det også være nødvendig for barnevernsarbeiderne å arbeide aktivt med konfliktforebygging og konflikthåndtering i en samarbeidsrelasjon. Disse elementene må inngå i barnevernsarbeideres kompetanse.

6.2.4.3 Tiltaksarbeid

I tiltaksarbeid er et godt samarbeid med barn og familie ofte avgjørende for at tiltaket skal virke etter hensikten. I svært mange barneverntjenester er tiltaksarbeid organisert i en egen enhet og vi har mottatt innspill på at ikke alle medarbeidere i barnevernet må ha kompetanse i tiltaksarbeid. Etter vår vurdering er tiltaksarbeidet så nært knyttet til barneverns kjerneoppgave og de andre fasene vi har identifisert at vi ikke ser det som hensiktsmessig at dette i utgangspunktet er en spesialisert kompetanse. I vår vurdering må alle barnevernsarbeidere ha en grunnleggende forståelse for tiltaksarbeid og oversikt over de tiltakene kommunen kan tilby. Dette innebærer en forståelse for hvordan man kan arbeide for å skape en positiv endring hos barnet eller i familien og kunnskapen som ligger til grunn for dette. Samtidig vurderer vi det som hensiktsmessig at enkelte medarbeidere i barneverntjenesten har en særskilt kompetanse rettet mot spesifikke målgrupper og utfordringer, og at barneverntjenesten har tilgang til hjelpetiltak rettet mot problematikk som er lavfrekvent og kostnadskreven. Disse omtales nærmere i punkt 6.4.1.

6.2.4.4 Nettverksbygging og -mobilisering

Oversikten over arbeidsoppgavene i barneverntjenesten illustrerer også viktigheten av å fokusere på barnets og familiens nettverk. I mange tilfeller vil tett samarbeid med, for eksempel, familiens naboer, barnets fotballtrener, besteforeldre eller eldre søsken, føre til en bedre situasjon for barnet. Det kan f.eks. dreie seg om at barnet trenger et annet sted å bo i en kortere eller lengre periode eller at foreldrene trenger avlastning noen helger i året. I mange tilfeller vil det være bedre for barnet å ha kontakt med noen de allerede har et forhold til. Barnevernsarbeidere må ha kunnskap om viktigheten av nettverk og nettverksmobilisering, og kunne identifisere tidspunkter i arbeidet det er særlig viktig å trekke inn nettverket. Videre må de ha kompetanse på ulike hvilke metoder for nettverksbygging og -mobilisering som kan være aktuelle, herunder for eksempel familieråd.

⁵⁶ Øivin Christiansen et.al. «Forskningskunnskap om barnevernets hjelpetiltak» (Bergen: Uni Research, 2015)

⁵⁷ Bunkholdt og Kvaran (2015)

6.2.4.5 Samarbeid med andre instanser

Samarbeid med andre instanser er nødvendig i så å si alle deler av barnevernets arbeid. Samarbeid er nødvendig når andre instanser melder til barnevernet, når opplysninger supplerer annen informasjon i en undersøkelsesfase og når instansene må koordinere sitt arbeid i en tiltaksfase. Et betydelig antall av barn og familier i barnevernet har behov for hjelp fra andre tjenester.⁵⁸ Dette er ofte avgjørende for at også barnevernets tiltak skal fungere etter hensikten. Det utstrakte samarbeidet med andre instanser krever at barnevernsarbeidere innehar en særskilt kompetanse på dette. Åpenhet rundt barnevernets oppgaver og forutsigbarhet og systematikk i arbeidet er sentralt. Befring-utvalget fremhevet særlig kompetanse knyttet til reglene for taushetsplikt som viktig for samarbeid:

*«Samarbeid fordrer også kunnskap om hvilke muligheter og rammebetingelser lovgivningen gir for et samarbeid for å finne gode løsninger på tvers av sektorer. Dette er en av de store utfordringene i arbeidet med å ivareta utsatte barn og familiers behov og interesser. De ansvarlige etater har ofte ikke tilstrekkelig kunnskap om taushetspliktreglene eller når det er adgang til å gi informasjon til eventuelle samarbeidspartnere eller andre, og hvilke forutsetninger som må være til stede for et samarbeid på tvers av etater og fagområder».*⁵⁹

I tillegg vil vi fremheve betydningen av at barnevernet kjenner mandatet og oppgavene til tilgrensende tjenester, herunder barnehagen, skolen, helsesektoren, politiet⁶⁰, Bufetat, NAV og PP-tjenesten. Dette er avgjørende for at barnevernet skal kunne trekke inn disse instansene når sakene tilsier at et samarbeid er nødvendig. Det er også nødvendig i et forebyggingsperspektiv. Skolen har blitt fremhevet som en særlig viktig samarbeidspart, hvor nødvendig kompetanse også tilsier en kjennskap til sektorens lovverk.

6.2.5 Forvaltningskompetanse i barneverntjenesten

Utgangspunktet for barnevernets arbeid er at barn og familie skal motta velferdstjenester slik at barnets behov kan ivaretas. Hjelpen kan være i form av for eksempel økonomisk støtte, barnehage og råd og veiledning. Hjelpetiltakene barnevernet tilbyr er i mange tilfeller like de andre borgere vil kunne ha krav på, og beslutningene som fattes, kan dermed ligne på beslutningene som tas i andre velferdstjenester, som for eksempel NAV.⁶¹ Det er kun i tilfeller der hjelpetiltak ikke er tilstrekkelig at barnevernet skal gå inn med mer inngripende tiltak, slik som omsorgsovertakelse. Dette er særegent for barnevernet. Beslutninger om at barn må flytte fra sine foreldre er alvorlige og kritiske beslutninger, og er blant den sterkeste inngripen stater kan gjøre i enkeltindividers liv. De må holde høy kvalitet og oppfattes som legitime.⁶² Med bakgrunn i dette vil vi fremholde forvaltningskompetanse, herunder kunnskap om lovverk, rettssikkerhet, vurderings- og analysekompetanse og rolleforståelse som nødvendig kompetanse for alle barnevernsarbeidere i barneverntjenesten.

⁵⁸ Se Halvor Fauske et al, «Barnevernet på ny kurs?», (Bodø: Nordlandsforskning, 2009), http://www.nordlandsforskning.no/getfile.php/132580/Dokumenter/Rapporter/2009/Rapport_08_2009.pdf

⁵⁹ NOU 2009:8

⁶⁰ Et godt samarbeid med politiet er blant annet nødvendig i tilfeller hvor det er nødvendig å vurdere risiko for barn, foreldres eller barnevernsarbeideres sikkerhet.

⁶¹ Læret og Skivenes (2016).

⁶² Læret og Skivenes (2016).

6.2.5.1 Jus og lovverk

I vår vurdering må barnevernsarbeidere ha en grunnleggende forståelse for jusen, dens formål og oppbygningen av rettssystemet i Norge. I denne sammenhengen er en forståelse av rettssikkerhet og hvordan denne kan ivaretas sentralt. Rettigheter og plikter gjennom FNs barnekonvensjon gir en grunnleggende kunnskap om barns rettslige stilling. Videre må barnevernsarbeidere ha kunnskap om de mest sentrale lovverkene som regulerer barnevernets virksomhet, herunder barnevernloven, barneloven og forvaltningsloven. I vår vurdering må også barnevernsarbeidere kjenne til sentrale forskrifter, rundskriv, retningslinjer, veiledere og faglige anbefalinger for barnevernets virksomhet. I kapittel 6.2.4 la vi også til grunn at kjennskap til opplæringsloven er viktig for å ivareta skolegangen til barna som mottar tiltak fra barnevernet. Barnevernsarbeidere må videre ha kompetanse i hvordan lovverk skal anvendes i praksis.

6.2.5.2 Vurderings- og beslutningskompetanse

I gjennomgangen av tidligere utredninger finner vi at beslutningskompetanse i mindre grad er omtalt. I vår vurdering er denne kompetansen nødvendig for alle barnevernsarbeidere. Det er avgjørende at barnevernsarbeidere har kunnskap om hvordan beslutninger fattes og kan bruke denne kompetansen i anvendelse av teoretisk kunnskap. Gjennomgangen av arbeidsoppgaver viser det store antallet stoppunkter hvor barnevernsarbeideren skal gjøre en vurdering og fatte en beslutning. For eksempel må barneverntjenesten ved endt undersøkelse vurdere om det er behov for tiltak. I tillegg må mange vurderinger som gjøres løpende, for eksempel i tilfeller der barnets omsorgssituasjon er usikker og barneverntjenesten må gjøre en kontinuerlig vurdering av om barnet må flytte. Disse beslutningene innebærer at barnevernsarbeidere har kompetanse i å gjøre en analyse av teoretisk kunnskap og se denne opp mot sin kjennskap til det enkelte barn, for å komme frem til en god beslutning.⁶³

Å ta en beslutning innebærer å ta et valg. En bestemmer seg «for et alternativ fram andre, på et mer eller mindre informert grunnlag, som vil ha ulike og til dels ukjente konsekvenser for en selv og for andre»⁶⁴ I barnevernsarbeid vil det ofte være svært vanskelig å vurdere konsekvensene av en beslutning om et barns interesser både på kort og lang sikt. For å komme frem til en best mulig beslutning er det derfor særlig viktig å ha kunnskap om hvordan en beslutning tas og om ulike forhold som kan redusere usikkerheten.⁶⁵

Barnevernsarbeidere må kunne benytte en grunnleggende metodisk tilnærming til sin beslutningstaking. De må kjenne til ulike mekanismer som påvirker beslutninger, herunder kognitive fallgruver i beslutningstaking og ulike typer bekreftelsesfeller, og søke å unngå disse i sitt praktiske arbeid.⁶⁶ Barnevernsarbeidere må ha et bevisst forhold til hvilken informasjon som må innhentes og hvordan denne kan analyseres. De må kunne drøfte og begrunne sin tilnærming, blant annet med

⁶³ Et annet eksempel er forslaget i Prop. 73 (2016-2017) hvor det foreslås at barneverntjenesten skal ha større valgfrihet i å beslutte hvilken institusjon ungdommen bør flytte til.

⁶⁴ Elisabeth Backe-Hansen (2004) i Havnen og Skilbred, «Barnevernets arbeid med meldinger og undersøkelser – analyse, vurderinger og beslutninger» (2016).

⁶⁵ Elisabeth Backe-Hansen (2004).

⁶⁶ se Backe-Hansen (2004).

bakgrunn i tilgjengelig kunnskap. Informasjonen må kunne skriftliggjøres på en måte som er forståelig for de det gjelder og dokumenteres i fagsystemet.

6.2.5.3 Rolleforståelse

Som tidligere nevnt har barnevernsarbeidere en utfordrende rolle. På individnivå har barnevernsarbeideren en dobbeltrolle mellom hjelp og kontroll i arbeidet med barn og foreldre, der det ofte er kryssende interesser hos aktørene. Dette er for eksempel å lytte til de involvertes synspunkter og samtidig ta stilling til om deres ønsker skal følges og å lede an i utrednings-, endrings- og samhandlingsprosesser samtidig som den faglige rollen ivaretas. De skal også håndtere og forstå barnevernets maktposisjon og forvalte denne på en god måte i sin relasjon til barn og foreldre.⁶⁷

Disse utfordringene gjør at barnevernsarbeidere må ha en tydelig rolleforståelse knyttet til hva som er deres oppgave i ulike situasjoner og bevissthet rundt hvor barnevernets ansvar begynner og hvor det slutter. Dette er en viktig yrkesspesifikk ferdighet. Barnevernsarbeiderne inngår i en faglig og organisatorisk kontekst i barneverntjenesten. Kunnskap om forskrift om internkontroll og det konkrete internkontrollarbeidet i sin kommune er viktig. Da kan barnevernsarbeiderne også kunne ha kunnskap som gjør at de kan handle når avvik oppstår.

På systemnivå må barnevernsarbeidere forstå barnevernets rolle i velferdssamfunnet. Dette innebærer en forståelse for systemet barneverntjenesten er en del av, både innad i kommunen og i forhold til andre instanser, f.eks. Bufetat. Barnevernsarbeideren må også kjenne sin rolle opp mot ulike private aktører som kan være engasjert i forbindelse med barnevernssaken.

6.2.6 Særskilt om personlig kompetanse

Vi har mottatt mange tilbakemeldinger på at personlig kompetanse er svært viktig for arbeid i barneverntjenesten. Vi forstår personlig kompetanse som et dynamisk begrep. Personlig kompetanse kan utvikles og endres i løpet av en karriere ettersom barnevernsarbeidere tilegner seg mer kunnskap og blir mer erfarne i sitt arbeid. Innholdet i begrepet ble nærmere redegjort for i avsnitt 5.3.2 og vi viser til denne for en nærmere definisjon av personlig kompetanse. I vår vurdering er selvrefleksjon, empati og omsorg i møtet med andre og å kunne aktivere og motivere andre sentrale personlige kompetanser for alle barnevernsarbeidere.

6.2.6.1 Selvrefleksjon

Barnevernsarbeidere må inneha en sterk evne til refleksjon om seg selv i møtet med andre. Barnevernsarbeidere må kjenne seg selv, sitt ståsted, holdninger, verdier og følelsestilstand. De må videre kunne vurdere hvordan disse kan gi utslag i hvordan de forholder seg til barn og familier i barnevernet. I avsnitt 6.2.5 fremhevet vi viktigheten av systematiske og grundige vurderinger i barneverntjenesten. Selvrefleksjon og oppmerksomhet om egne holdninger er et viktig korrektiv i den sammenheng, og i konkrete møter med barn og familier. Det er også en grunnleggende nødvendig egenskap for at barnevernsarbeideren skal utvikle seg for å bli stadig bedre i sitt arbeid og lære av sine feil, og selv kunne vurdere kompetansemangler og behov for bistand fra andre.

⁶⁷ Se punkt 6.2.4

6.2.6.2 Empati og omsorg

Barn og familier i barnevernet befinner seg ofte i utfordrende livssituasjoner. I møter med barn og familie må barnevernsarbeidere kunne vise empati og omsorg, og anerkjenne den situasjonen familien er i. Linde og Nordlund beskriver at det å være empatisk blant annet innebærer *«evnen til å gjenkjenne og sette ord på egne følelser samtidig som man kan skille mellom egne og andres følelser. Å være empatisk betyr å sette seg inn i andres roller, i deres intensjoner, tanker, følelser og motiver og å vurdere hvordan egne handlinger virker på andre»*⁶⁸. Møter mellom barnevernet og barn og familier kan være vanskelige og evnen til empati og omsorg er da særlig sentralt. En slik evne kan bidra til at familien føler seg sett, anerkjent og forstått. Den er videre viktig for å skape en trygg og god atmosfære hvor barn åpent kan fortelle om sine opplevelser og ønsker, til en person de oppfatter vil dem vel og har omsorg for dem.

6.2.6.3 Motivere andre

Gjennomgangen av arbeidsoppgaver viser at barnevernsarbeidere i mange tilfeller må jobbe for å aktivere og motivere barn og foreldre til et samarbeid. Dette gjelder f.eks hvor en gravid kvinne ikke ønsker å samtykke til undersøkelsessak, en ungdom ikke ønsker ettervernstiltak eller en forelder er usikker på om et hjelpetiltak vil ha noen virkning for sitt barn. Ofte er barn eller foreldres samtykke en forutsetning for at barnevernet kan hjelpe. I andre tilfeller er motivasjon avgjørende at tiltaket fungerer. Evne til å motivere er sammensatt av flere komponenter, men har i vårt syn en tydelig forankring i den personlige kompetansen. Evne til å skape tillit hos barn eller familie og gi dem en tro på seg selv er sentralt, i tillegg til en evne hos barnevernsarbeideren til å presentere barnevernet og dets mandat på en god, åpen og overbevisende måte. Dette gjelder også i kriser og akutte situasjoner, hvor valg må tas raskt.

6.2.6.4 Personlig kompetanse i samarbeidsrelasjoner

Enkelte av de kompetanseområdene vi har identifisert ovenfor har elementer av personlig kompetanse i seg. Dette gjelder i sær samarbeidskompetanse; hvor evne til å lytte, være fleksibel og åpen, gi slipp på kontroll, gi andre anerkjennelse og få kontakt med andre mennesker er eksempler på personlig kompetanse som inngår i god samarbeidskompetanse. Vi har også pekt på kompetanse i å forebygge og håndtere konflikter i samarbeidsrelasjoner, forståelse og håndtering av den maktposisjonen barnevernsarbeidere har i forhold til barn og foreldre.

6.3 Kompetanse som den enkelte tjeneste samlet sett bør besitte

Det er kommunen som har ansvar for å sikre at barneverntjenesten har tilstrekkelig og hensiktsmessig kompetanse. Dette ansvaret gjelder både på individnivå, hvor kommunen er ansvarlig for at hver enkelt medarbeider har tilstrekkelig kompetanse til å utføre sine arbeidsoppgaver, og på tjenestenivå. Kommunen må sikre at tjenesten samlet sett innehar nødvendig kompetanse for å

⁶⁸ Bunkholt og Kvaran (2015)

utføre godt barnevernsarbeid.⁶⁹ Kommunen må med andre ord ha et bevisst og strategisk forhold til hva slags sammensetning av kompetanse utfordringene i kommunen tilsier at barneverntjenesten må ha, inkludert hva slags spesialisert kompetanse som er nødvendig. Behovet i befolkningen varierer fra kommune til kommune. Mens en kommune kan ha store utfordringer knyttet til et aktivt rusmiljø med mange involverte ungdommer for eksempel, kan andre kommuner sjeldent møte på denne problemstillingen.

I avsnittet overfor synliggjorde vi behovet for at samtlige barnevernsarbeidere har en tilstrekkelig god kompetanse på ulike former for utfordringer barn og familier kan stå i, for å fange opp problematikken og bidra til endring. I dette avsnittet vil vi synliggjøre hvilken kompetanse tjenesten som sådan må inneha. Dette betyr at enkelte medarbeidere i en barneverntjeneste har en særlig kompetanse innenfor ulike problemområder som kommunen vurderer at de har særskilte behov knyttet til, eller i tilfeller der kompetansen anses å være mer spesialisert, for eksempel godkjenning og veiledning av fosterhjem.

6.3.1 Særskilt kompetanse rettet mot spesifikke målgrupper

Som nevnt ovenfor, er vår vurdering at enkelte ansatte i barneverntjenesten bør ha særskilt kompetanse på enkelte risikoområder for barn som er særlig fremtredende i kommunen. Dette kan for eksempel være barn utsatt for vold, barn av rusmisbrukere. En høy andel minoritetsfamilier med lav sosioøkonomisk status er et annet eksempel hvor kommunen kan trenge særlige tiltak andre kommuner ikke har et like stort behov for. Det samme gjelder tiltak rettet særlig mot foreldrenes omsorgsevne, for eksempel tiltak rettet mot foreldre med kognitive vansker. Hva som kan sies å innebære særskilt kompetanse vil variere ut i fra type problematikk. I de fleste tilfeller vil dette imidlertid innebære og kunne benytte kartleggingsverktøy og gjennomføre tiltak som særskilt rettet mot den aktuelle problematikken.

Videre vurderer vi at arbeid med enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger krever særskilt kompetanse. Barn og ungdommer med egen migrasjonserfaring uten foreldrene har ofte opplevd svært traumatiske opplevelser og er uten et nettverk i Norge. Kompetanse på dette området må innebære kjennskap til utlendingsfeltet og -regelverket, flukt- og migrasjonsprosesser og praktiske forhold knyttet til oppfølging av det enkelte barn og ungdom.

Enkelte oppgaver knyttet til fosterhjem vurderes også som spesialisert kompetanse. Veiledning av fosterhjem krever særskilt kompetanse i veiledningsmetodikk som er tilpasset for fosterfamilier. Barneverntjenesten har i dag et ansvar for veiledning knyttet til det enkelte barn. I prop. 73 L (2016-2017) foreslår departementet å overføre ansvaret for generell veiledning til kommunene. Dette vil forsterke behovet for kompetanse på dette området i barneverntjenestene. Videre vurderer vi at kompetanse i å godkjenne fosterhjem krever en særskilt kompetanse i vurdere fosterforeldres omsorgsevne og mulighet for å ta vare på det enkelte barn. Barn i fosterhjem kan bære på krevende opplevelser og ha behov for tettere og mer omfattende oppfølging enn andre barn. For å unngå brudd i fosterhjem er derfor godkjenningen av fosterforeldre for det enkelte barn særlig viktig.

⁶⁹ Forskrift om internkontroll for kommunens oppgaver etter lov om barneverntjenester (2005), § 4-2 c

Vi vurderer også rekruttering av fosterhjem i slekt og nettverk som en spesialisert kompetanse. Bufetat har ansvar for å rekruttere fosterhjem for kommunene. Samtidig har barneverntjenesten ansvar for å vurdere om noen i barnets slekt eller nettverk kan bli barnets fosterforeldre. I prop. 73 L (2016-2017) foreslås denne plikten forsterket ved å lovfeste dette kravet. Vi anser rekruttering av fosterhjem i slekt og nettverk som en spesialisert kompetanse som ikke alle i barneverntjenesten må inneha. Kompetanse i å rekruttere fosterhjem og slekt og nettverk er nært knyttet til kompetanse i nettverkskartlegging og -mobilisering. I punkt 6.2.4 presiserte vi at alle barnevernsarbeidere må ha kunnskap om viktigheten av nettverk og nettverksmobilisering, og kunne identifisere tidspunkter i barnets sak det er særlig viktig å trekke inn nettverket. Videre må de ha kompetanse på hvilke metoder for nettverksmobilisering som kan være aktuelle. I tillegg vurderer vi at enkelte i tjenesten som sådan også må ha kompetanse på å utføre slikt arbeid i praksis og for å drive kompetanseoverføring, for eksempel knyttet til gjennomføring og opplæring av familieråd.

6.3.2 Spesialisert forvaltningskompetanse

Vi vurderer at enkelte i barneverntjenesten bør ha en særskilt kompetanse til å bestille, henvide og inngå kontrakter inkludert kontraktsoppfølging, både privatrettslig og etter lov om offentlige anskaffelser. Dette gjelder f.eks. i forbindelse med oppdrag fra sakkyndige utredere, advokater, tolker og andre private aktører fra næringslivet, privatpersoner som tar oppdrag og tjenester fra andre instanser, f.eks. barne- og ungdomspsykiatri. Det kreves kompetanse og erfaring for å skrive et tydelig mandat, henvisninger og bestillinger. I vår vurdering er det ikke nødvendig at alle i tjenesten innehar en slik kompetanse.

Vi har mottatt mange innspill på at barnevernsarbeidere har et tidvis svært krevende arbeid. Dette kommer av at sakene og vurderingene som skal gjøres er krevende faglig sett. I tillegg kommer det at det også er et arbeid tidvis preget av opprivende historier om hva barn har gjennomgått, konflikter og dramatiske situasjoner for den enkelte barnevernsarbeider, nylig eksemplifisert gjennom en serie avisartikler i *Dagbladet*⁷⁰ om at et omfattende antall barnevernsansatte opplever vold og trusler. I vår vurdering er det behov for at barnevernsansatte mottar veiledning både på å stå i yrkesrollen og i konkrete saker. Dette for å bidra til et faglig høyt nivå på vurderingene, for å støtte og følge opp barnevernsarbeiderne i det daglige arbeidet. Veiledningen kan utføres av barnevernleder eller andre, inkludert personer utenfor tjenesten. Veiledning er også et viktig virkemiddel for å overføre kompetanse fra mer erfarne barnevernsarbeiderne til de mindre erfarne.

6.3.3 Særskilt om ledelse

Effektiv og god ledelse er avgjørende for en velfungerende barneverntjeneste⁷¹. God ledelse er viktig for at barnevernsarbeidere skal ha kompetanse og hensiktsmessige rammer for gode, faglige vurderinger i den enkelte sak, jf. diskusjon under punkt 5.2.2. Moe og Valstad påpeker at «lederkompetanse er en kritisk suksessfaktor for å få full effekt av satsingen på fagkompetanse i barnevernet og kunne optimalisere fagutviklingen og sikre at ressursene utnyttes godt i et helhetlig

⁷⁰ Se blant annet Gunnar Thorenfeldt et. al., «Ann-Edny (55) jobber i barnevernet: Trues med blåsyre, halshogging og voldtekt», *Dagbladet*, 26. februar 2017, <http://www.dagbladet.no/nyheter/ann-edny-55-jobber-i-barnevernet-trues-med-blasyre-halshogging-og-voldtekt/67316399>

⁷¹ Dette fremheves blant annet i Prop. 106 L (2012-2013).

og handlekraftig barnevern».⁷² Barnevernleder er samtidig en krevende stilling; både personlig, faglig og kapasitetsmessig.

Som nevnt i kapittel 4 har Bufdir tidligere utarbeidet en oversikt over krav og forventninger til operativ ledelse i barnevernet.⁷³ Det er identifisert seks hovedoppgaver:

1. Barnevernledelse, herunder organisering og forvaltning av operativt barnevern
2. Fagledelse
3. Strategiledelse
4. Personalledelse
5. Økonomiledelse
6. Offentlig ledelse

Oversikten ble utarbeidet i samarbeid med praksisfeltet og forskere, og er benyttet som bakgrunn for innholdet i den nasjonale videreutdanningen i barnevernledelse ved NTNU. Vi går derfor i stor grad ut fra læringsmålene for dette studiet i vår beskrivelse av nødvendig kompetansebehov for barnevernledere.⁷⁴

Barnevernledere må ha kunnskap lover, regler, internkontroll og om organisasjon- og beslutningsteori, og ulike perspektiver på ledelse i en barnevernkontekst. Dette innebærer blant annet kompetanse i å planlegge og å lede internkontrollarbeidet og utvikling av egen organisasjon i samspill med medarbeidere og omgivelsene. Barnevernledere må kunne analysere utfordringer og identifisere behov for endringer, og kunne handle på dette basert på en forståelse for systematisk og strategisk endrings- og utviklingsarbeid. De må kunne formulere faglige resonnementer knyttet til utvikling av barnevernet og barnevernledelse som fagfelt

Barnevernledere må videre ha kunnskap om barnevernet som lærende organisasjon og hvordan det kan legges til rette for utvikling gjennom kvalitetsforbedring og kompetanseheving. De må ha kunnskap om ressursstyring og forsvarlighet ut fra lovens krav og tilgjengelig budsjetttramme, og kunne kommunisere dette opp mot kommunens ledelse. De må kunne anvende modeller og metoder for resultatorientert kommunikasjon, veiledning og konflikthåndtering innenfor barnevernfaglig ledelse, og kunne ta i bruk metoder for personalledelse og god ressursstyring. Barnevernledere må videre ha kompetanse i å planlegge, vurdere og å utøve god ledelse med utgangspunkt i etisk forsvarlighet og forståelse for barnets beste interesser og rettsprinsippet.

Barnevernledere må kunne samarbeide med andre aktuelle aktører for å oppnå ønsket resultat og løse barnevernssamfunnsoppdrag. Dette innebærer bruk av relevante metoder, blant annet for å få barn og familiers stemme fram i barnevernets arbeid. De må kunne sette i gang og lede samhandlingsprosesser og tverrfaglige nettverk.

⁷² Torill Moe og Stein Jonny Valstad, «Lederutfordringer, lederansvar og en modell for barnevernledelse» i *Barnevernledelse*, Øyvind Kvellø og Torill Moe (red.) (Oslo: Gyldendal akademisk, 2014).

⁷³ Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), «Operativ ledelse i barnevernet – beskrivelse av krav og forventninger». 2015.

⁷⁴ Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), «Læringsmål», Hentet 4. april 2017 fra <https://www.ntnu.no/videre/barnevernledelse/laringsmal>

6.4 Kompetanse som den enkelte tjeneste må ha tilgang til

Barneverntjenesten utgjør barnevernets førstelinje og må besitte en breddekompetanse for å kunne fange opp de ulike behovene til barn og familie i sin kommune. Samtidig innebærer dette at barneverntjenesten trenger et apparat rundt som de kan samarbeide med om utfordringer, og som kan bistå dem og tilby kompetanse det ikke er hensiktsmessig at de selv besitter eller som faller utenfor deres ansvarsområde.

I diskusjonen nedenfor skiller vi mellom to ulike formål for tilgangen på kompetanse utenfra. For det første må barnevernet i blant ha tilgang til kompetanse som er særlig spesialisert for å kunne løse oppgaver som ligger innenfor barneverntjenestens ansvarsområde. Dette gjelder blant annet lavfrekvente og spesialiserte utredninger og tiltak. I en del av disse sakene kan barneverntjenesten få tiltak gjennom Bufetat, eller evt. gi oppdrag og kjøpe tjenester og den aktuelle kompetansen fra private eller ideelle. For det andre er det svært mange av barna og familiene i barnevernet som trenger hjelp til å løse utfordringer som faller utenfor barneverntjenestens ansvarsområde. Barneverntjenesten trenger derfor tilgang på kompetansen andre tjenester besitter.

6.4.1 Tilgang til spesialisert kompetanse for å løse barnevernets oppgave

Særsilt utfordringer hos barn og familier kan kreve mer spesialisert kompetanse enn det barneverntjenesten selv besitter. I disse tilfellene er det nødvendig å innhente kompetansen for å løse barnevernets oppgave. I dette inkluderer vi Bufetats ansvarsområder. Vi har identifisert fire hovedområder hvor innhenting av supplerende kompetanse er nødvendig for barneverntjenesten.

Barneverntjenesten må ha tilgang til juridisk bistand i særlig kompliserte tilfeller. Som nevnt i punkt 6.2.5.1 må alle barnevernsarbeidere ha en forståelse for lovverket som særlig regulerer deres arbeidsoppgaver. Samtidig kan problemstillinger knyttet til annet lovverk eller særlig vanskelige spørsmål knyttet til juridiske spørsmål i barnevernet også dukke opp, hvor det kan være behov for å konsultere en jurist. Barneverntjenesten har også behov for juridisk bistand i forkant av rettsbehandling, inkludert behandlinger i fylkesnemnda.

Barneverntjenesten må videre ha tilgang til spesialisert kompetanse for å gjennomføre utredninger i særlig komplekse saker. Slike utredninger gjennomføres ofte av sakkyndige psykologer eller psykiatere. Disse kan være ansatt i kommunen, i Bufetat eller BUP eller være privatpraktiserende. En særskilt form for slike utredninger er tilbudet i sentre for foreldre og barn. Sentrene kan bistå barneverntjenestene med hjelpetiltak og utredning av sped- og småbarnsfamilier. Tilbudet gis gjennom Bufetat. I Prop. 73 L (2016-2017) foreslår departementet å lovfeste at Bufetat skal tilby utredning av omsorgssituasjonen til barn i alderen 0–6 år der det er stor usikkerhet ved om det er alvorlige mangler ved denne.

Bufetat har videre en rekke ansvarsområder som supplerer barneverntjenestens ansvar i barnevernet. Vi vil særlig trekke frem to ansvarsområder som supplerer barneverntjenestens kompetansebehov; spesialiserte hjelpetiltak og utredninger og rekruttering og opplæring av fosterhjem. Bufetat tilbyr i dag enkelte spesialiserte hjelpetiltak, selv om dette ikke er et lovpålagt ansvar. Disse hjelpetiltakene er i hovedsak lavfrekvente og kostnadskrevende, f.eks. MST. I prop. 73 L (2016-2017) foreslår departementet at Bufetat skal «tilby hjelpetiltak som det ikke kan forventes at kommunene vil kunne tilby. Dette dreier seg om kunnskapsbaserte tiltak med særlig store krav til

kompetanse og drift». Tiltaket som tilbys skal videre kunne forhindre plassering utenfor hjemmet. Som nevnt i punkt 6.3.1 har Bufetat et ansvar for rekruttering av fosterhjem og opplæring av fosterhjem. Rekruttering av fosterhjem er nært knyttet til opplæring og krever kunnskap og ferdigheter knyttet til de spesifikke opplærings- og vurderingsprogrammene som benyttes, som for eksempel PRIDE. Tilbudet om opplæring gjelder også fosterhjem som kommunene selv rekrutterer, for eksempel gjennom slekt og nettverk.

6.4.2 Tilgang til kompetanse for å supplere barnevernets arbeid

Barneverntjenesten må videre ha tilgang til tjenester som faller utenfor deres ansvarsområde. Svært mange av barn og familier har utfordringer på flere områder og deres behov for hjelp faller dermed innenfor ulike tjenesters ansvarsområder. Disse tjenestene er ofte avhengig av hverandre for å oppnå gode resultater i arbeidet med barn og familie. Kompetansen hos de andre tjenestene er derfor viktig for barneverntjenestens arbeid. Vi vil peke på noen eksempler på nødvendig kompetanse hos andre tjenester. Dette er dermed ikke en uttømmende liste.

Barneverntjenesten må ha tilgang til tjenester med kompetanse i å gjennomføre spesialiserte utredninger og behandlinger innenfor rusproblematikk, fysisk og psykisk helse. Dette faller inn under ulike deler av helsesektoren. Barneverntjenesten har et ansvar for å bidra til å sikre at barn og unge får den helsehjelpen de har behov for, mens hjelpetjenestene har et ansvar for å gi disse barna et tilstrekkelig tilbud med bakgrunn i sitt mandat.⁷⁵

Barneverntjenesten må videre ha tilgang til kompetanse på lærevansker og ulik metodikk for å hjelpe barn med denne problematikken og barns skolegang. Som tidligere nevnt har mange familier i barnevernet problemer knyttet til økonomi, arbeidslivet og marginalisering som følge av dette. Barneverntjenesten må ha tilgang på kompetanse innenfor denne problematikken. Dette innebærer blant annet tilgang på kompetanse og tjenester innenfor gjeldsrådgivning og arbeidstiltak. I disse tilfellene vil NAV være en naturlig samarbeidspart.

Barnevernet kan ofte stå i problemstillinger de ikke tidligere har jobbet med, eller har kunnskap om. Eksempler på dette kan være tvangsgifte, saker med utenlandske borgere mv. Det offentlige har til en viss grad bygget opp nasjonale kompetansemiljø på ulike alvorlige situasjoner og problemstillinger. Det er viktig at barnevernet gis og tilegner seg kunnskap om dette og om hvor de kan henvende seg.

⁷⁵ For en nærmere beskrivelse av ansvarsforholdet, se Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Helsedirektoratet, *Samarbeid mellom barneverntjenester og psykiske helsetjenester til barnets beste*. 2015. <https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/996/IS-11-2015-Samarbeid-mellom-barneverntjenester-og-psykiske-helsetjenester-til-barnets-beste.pdf>

7.0 Oppsummering av kompetansebehov

I denne siste delen av utredningen oppsummerer vi kompetansebehovene i en tabell, for å gi en overordnet oversikt over de mest sentrale kompetanseområdene på hver av nivåene. Denne kan ikke leses uavhengig av resten av kapittel 6 og er ikke uttømmende på områdene som behandles der.

7.1 Kompetanse barnevernsarbeideren må inneha

Hovedområder	Delområder	Sidetall
Barn og barns utvikling	Barn i samfunnet og barnesyn	28
	Barns utvikling: normalutvikling og skjevutvikling	28
Foreldres omsorgskompetanse og kapasitet	Vurdere foreldres omsorgskompetanse	29
	Omsorgssvikt og grader av omsorgssvikt	29
	Forhold som begrenser foreldreferdigheter	29
	Konsekvenser av omsorgssvikt	30
	Observasjon som metode	30
Helhetsperspektiv	Kommunikasjon med barn	30
	Se barn og familier i deres kontekst	31
	Sosioøkonomisk status og klasse	31
	Sentrale samfunnsmessige forhold og perspektiver og mangfold i befolkningen	31
	Risiko- og beskyttelsesfaktorer og resiliens	32
	Ressursorientering	32
	Kritisk refleksjon om egne verdier og holdninger	32
Samarbeid og kommunikasjon	Samhandlings- og kommunikasjonskompetanse	33
	Relasjonsforståelse, inkl. forståelse av makt	34
	Konflikthåndtering og nedskalering	34
	Kunnskap om medvirkning og nettverksbygging- og mobilisering	34
	Tiltaksarbeid	34
	Kjenne til andre tjenester og deres mandat	35
Forvaltnings-kompetanse	Jus og lovverk	36
	Vurdering og beslutninger	36
	Rolleforståelse	37
	Skriftliggjøring og dokumentasjon	37
Personlig kompetanse	Selvrefleksjon	37
	Empati og omsorg	38
	Motivere andre	38
	Personlig kompetanse i samarbeidsrelasjoner	38

7.2 Kompetanse barneverntjenesten må inneha

Hovedområder	Delområder	Sidetall
Spesifikke målgrupper – spesialisert kompetanse	Spesialisert kompetanse rettet mot spesifikke målgrupper i undersøkelses- og tiltaksfasen	39
	Enslige mindreårige og flyktninger	39
	Veiledning og rekruttering av fosterhjem	39

	Metodikk i gjennomføring av nettverksarbeid	40
Forvaltningskompetanse	Bestilling og henvisning	40
	Veilederkompetanse	40
Ledelse	Barnevernledelse, herunder ledelse knyttet til fag, strategi, personal, økonomi og ledelse i offentlig sektor	40

7.3 Kompetanse barneverntjenesten må ha tilgang til

Hovedområder	Delområder	Sidetall
Spesialisert kompetanse for å løse barnevernets oppgave	Juridisk bistand	42
	Psykologfaglig eller psykiatrisk bistand	42
	Helhetlige utrednings- og tiltakstilbud rettet mot spesifikke målgrupper	42
Supplement til barnevernets arbeid	Kompetanse hos andre instanser som løser oppgaver som ligger utenfor barnevernets mandat, men som har betydning for barn og foreldre	43

8.0 Referanseliste

Backe-Hansen, Elisabeth. *God nok omsorg. Riktige beslutninger i barnevernet*. Oslo: Kommuneforlaget, 2004.

Barne- og familiedepartementet. «Om barne- og ungdomsvernet» i St. meld. nr. 40 (2001-2002)

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD). Kommunenes halvårsrapportering på barnevernområdet. Kilden er ikke offentlig tilgjengelig.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD). «Endringer i barnevernloven». Prop. 73 L (2016-2017).

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD). «Endringer i barnevernloven». Prop. 106 L (2012-2013).

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). «Barnevernsstatistikk». Hentet 20. mars 2017 fra https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/. Datagrunnlaget i artikkelen er hentet fra Statistisk sentralbyrå (SSB)

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). «Operativ ledelse i barnevernet – beskrivelse av krav og forventninger». 2015.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Helsedirektoratet, *Samarbeid mellom barneverntjenester og psykiske helsetjenester til barnets beste*. 2015.
<https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/996/IS-11-2015-Samarbeid-mellom-barneverntjenester-og-psykiske-helsetjenester-til-barnets-beste.pdf>

Borge, Anne Inger Helmen. «Resiliens- risiko og sunn utvikling». Oslo: Gyldendal forlag, 2010.

Bunkholt, Vigdis og Inge Kvaran. *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid*. Oslo: Gyldendal akademisk, 2015.

Bærøe, Kristine. «Institusjonelle rammer - vilkår for utvikling og kultivering av forskeres forskningsetiske skjønnsutøvelse» i *Etisk skjønn i forskning*, Hallvard Fossheim og Helene Ingierd (red.). Oslo: Universitetsforlaget, 2015.

Christiansen, Øivin, Elisiv Bakketeig, Dag Skilbred, Christian Madsen, Karen J. S. Havnen, Kristin Aarland og Elisabeth Backe-Hansen. «Forskningsskunnskap om barnevernets hjelpetiltak». Bergen: Uni Research, 2015.

Clifford, Graham, Halvor Fauske, Willy Lichtwarck, Edgar Marthinsen. *Det Nye barnevernet – minst hjelp til de som trenger det mest?* Bodø: Nordlandsforskning, 2015.

Dagbladet (2017). <http://www.dagbladet.no/nyheter/ann-edny-55-jobber-i-barnevernet-trues-med-blasyre-halshogging-og-voldtekt/67316399>

Dyrhaug, Tone og John Åge Haugen. *Barn med hjelpetiltak bur ofte med mor som har dårleg råd*. 11. desember 2012. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/barn-med-hjelpetiltak-bur-ofte-med-mor-som-har-daarleg-raad>

Fauske, Halvor, Willy Lichtwarck, Edgar Marthinsen, Elisabeth Willumsen, Graham Clifford og Bente Heggem Kojan. «*Barnevernet på ny kurs?*» (Bodø: Nordlandsforskning, 2009).
http://www.nordlandsforskning.no/getfile.php/132580/Dokumenter/Rapporter/2009/Rapport_08_2009.pdf

Forskrift om internkontroll for kommunens oppgaver etter lov om barneverntjenester (2005).

Forskrift om medvirkning og tillitsperson (2014).

Gording Stang, Elisabeth. *Det er barnets sak*. Oslo: Universitetsforlaget, 2007.

Grimen, Harald og Anders Molander. «Profesjon og skjønn» i *Profesjonsstudier*, Anders Molander og Lars Inge Terum (red.). Oslo: Universitetsforlaget, 2008.

Havnen, Karen J. S. og Dag Skilbred. «*Analyse, vurderinger og beslutninger*». Uni Research, NTNU, UiT, RBUP Øst og Sør, opplæringsdokument.

Læret, Oda Krogh og Marit Skivenes. «Kvalitet og legitimitet i barnevernets beslutninger» i *Beslutninger i barnevernet*. Øivin Christiansen og Bente Heggem Kojan (red.). Oslo: Universitetsforlaget, 2016.

Lov om barneverntjenester (Barnevernloven) (1992).

Moe, Torill og Stein Jonny Valstad. «Lederutfordringer, lederansvar og en modell for barnevernledelse» i *Barnevernledelse*. Øyvind Kvellø og Torill Moe (red.). Oslo: Gyldendal akademisk, 2014.

NOU 2012:5 «Bedre beskyttelse av barns utvikling». Oslo: Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning, 2012.

NOU 2009:8 «*Kompetanseutvikling i barnevernet*». Oslo: Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning, 2009.

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU). «Læringsmål». Hentet 4. april 2017 fra <https://www.ntnu.no/videre/barnevernledelse/laringsmal>

Oterholm, Inger. «Kompetanse til arbeid i barneverntjenesten – ulike aktørers synspunkter». *Norges Barnevern* 3-4 (2016).

Paulsen, Veronika, Kristin Thorshaug og Berit Berg. *Møter mellom innvandrere og barnevernet – kunnskapsstatus*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning, 2014.

Skau, Greta Marie. *Gode fagfolk vokser*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, 2011.

Socialstyrelsen. «Grundbok i BBIC. Barns behov i centrum». 2015.

Statistisk Sentralbyrå (SSB) «Barnevern,» Hentet 21. mars 2017 fra
<https://www.ssb.no/statistikkbanken/selecttable/hovedtabellHjem.asp?KortNavnWeb=barneverng&CMSSubjectArea=sosiale-forhold-og-kriminalitet&checked=true>

Söderström, Sylvia. «Kultursensitiv informasjon. Om å søke etter ordenes intensjon og mening» i *Innvandring og funksjonshemming*, Berit Berg og Torunn Ask (red.). Oslo: Universitetsforlaget, 2012.

Thorenfeldt, Gunnar, Arve Bartnes, Torgeir P. Krokfjord og John Færseth. «Ann-Edny (55) jobber i barnevernet: Trues med blåsyre, halshogging og voldtekt». *Dagbladet*. 26. februar 2017.
<http://www.dagbladet.no/nyheter/ann-edny-55-jobber-i-barnevernet-trues-med-blasyre-halshogging-og-voldtekt/67316399>

Vagli, Åse. *Behind closed doors. Exploring the institutional logic of doing child protection work*. Doktorgradsavhandling, Universitet i Bergen, 2009.

Vedlegg 1. Sentrale utredninger og arbeider knyttet til det kommunale barnevernets kompetansebehov⁷⁶

År	Tittel	Innhold
1982	NOU 1982: 26 barnemishandling og omsorgssvikt	Det var en økende oppmerksomhet om barnevern, og NOUen hadde organisering i fokus. De foreslo egen barnevernavdeling ved sosialkontorene, med egne stillinger for barnevern som skulle besettes med barnevernspedagoger, sosionomer og psykologer. <i>«Noe av utdanningsbehovet dekkes i de fleste yrkesgruppers grunnutdanning. Noe kan meddeles i form av kurser og konferanser. Den viktigste faglige utvikling skjer imidlertid ved veiledning innenfor arbeidssituasjonen.»</i>
1985	St. meld. nr. 72 (1984-85) om barne- og ungdomsvernet	Meldingen pekte på behov for kompetansestyrking for arbeid i barnevernet for barnevernspedagoger og sosionomer. Systematisk etterutdanning og faste stillinger for barnevern var noen forslag. <i>«For det første må vi få et mer kompetent barnevern. Barnevernet må derfor sikres en viss organisatorisk skjerming gjennom opprettelse av egne stillinger med dette ansvarsområdet, særlig i de større kommunene. Det må satses på kompetanseoppbygging gjennom planmessige etterutdanningsopplegg, m.m.»</i> <i>«Det synes å være et utstrakt behov for særlig kompetanse i vurderingen og gjennomføringen av barneverntiltak (...) Et systematisk etterutdannings-opplegg som tar sikte på ajourføring, supplering og komplettering av grunnutdanningen med særlig vekt på de særegne arbeidsoppgaver innen barnevernet vil kunne være et vesentlig element i en slik kompetansestyrking.»</i>
1991	Opptrappingsplan for barnevernet	Opptrappingsplan for barnevernet som ga sterk bemanningsvekst og kunnskapsutvikling fra 1990-1993. Barnevernet fikk gjennom de såkalte Sandman-midlene en betydelig styrking av bemanningen i kommunene. Matz Sandman var Barne- og familieminister fra 1990 til 91.
1992	Ny barnevernslov - Lov om barneverntjenester av 1992. https://lovdata.no/ dokument/NL/lov/ 1992-07-17-100	I 1992 vedtok stortinget omfattende endringer i barnevernloven, som blant annet skulle bidra til et sterkere forebyggende arbeid. Hjelpetiltak skulle være forsøkt før en gikk til mer inngripende tiltak. Det ble også innført tidsfrister. Etter dette er loven endret en rekke ganger.
1992	Asplan Analyse 1992 - rapport om kompetanse og	Utredningen konkluderte med at kompetansen var for lav gjennom utdanningene, både for barnevernspedagog, sosionom, psykologer eller jurister. De vurderte at barnevernspedagoger og sosionomer

⁷⁶ Fremstillingen bygger blant annet på artikkelen Oterholm, Inger. «Kompetanse til arbeid i barneverntjenesten – ulike aktørers synspunkter». *Norges Barnevern* 3-4 (2016).

	utdanningsbehov	burde være kjernepersonellet, og at de var komplementære. Asplan Analyse vurderte at det ikke forelå noe allment anerkjent kompetansebegrep i barnevernet. Det var spesielt uenighet om det finnes en spesifikk barnevernfaglig kompetanse. De forsto kompetanse som henholdsvis faglig, personlig og organisatorisk kompetanse. Faglig kompetanse rommer både kunnskaper og evne til å handle innenfor ulike fagområder så som helsefag, atferdsfag (psykologi, pedagogikk og andre) og jus. Personlig kompetanse omfatter rolleutøvelse, kontakt- og samhandlingsevne og stresstoleranse, mens organisatorisk kompetanse omfatter styring, kompetanseutvikling og tverrfaglig samarbeid.
1995	Plan for kompetansestyrking i barnevernet	I planen vurderes behov for en nærmere avklaring av om hva som skal forventes å læres gjennom utdanningene og hva som skal læres i praksis, gjennom veiledning og gjennom etter- og videreutdanninger. I noen fylker oppgis mangel på godkjente veiledere som en alvorlig hindring for arbeidet med å styrke veiledningstilbudet. Departementet inviterte derfor gjennom brev til landets fylkesmenn til å søke departementet om økonomisk støtte til barnevernansatte for å ta videreutdanning i veiledning. Det ble vurdert at barnevernspedagog- og sosionomutdanningene utfylte hverandre. De vurderte at det var en fare for at utdanningene var for lite praksisnære. Det ble gitt støtte til etter- og videreutdanninger. Kompetanse deles inn i teoretisk og metodisk kunnskap, praktiske ferdigheter og etisk innstilling til egen praksis.
1995	St.meld nr 39 (1995-96) – redegjørelse av erfaringene med den nye barnevernloven.	Fordi det forelå lite kunnskap om status etter ny lov, ble stortingsmeldingen først og fremst en utredning om inntrykket Barne- og familiedepartementet hadde av hvordan loven fungerte, basert på statistiske opplysninger og kontakt med andre etater og organisasjoner som brukte loven. <i>«Det ser imidlertid ut til å være generelt akseptert i barneverntilknyttede miljøer at de nåværende grunnutdanningene er mangelfulle. Fordi grunnutdanningene ikke gir så høy kompetanse i barnevernarbeid som ønskelig, er det viktig at mange av de ansatte i barneverntjenesten tar videreutdanning av generell art eller spesialisert mot bestemte arbeidsoppgaver.»</i> Det ble anbefalt å satse videre på etterutdanning og veilednings- og konsultasjonstilbud, samt kontinuerlig forsknings- og utredningsarbeid. <i>«Målsettingen er at alle ansatte i barneverntjenesten skal ha tilgang til organiserte veiledningstilbud».</i>
1999	Rammeplan for barnevernspedagoger og sosionomer revideres.	Revidering av ammeplaner for barnevernspedagog- og sosionomutdanningene. De er senere revidert (2005), men uten store innholdsmessige endringer. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/pla/2006/0002/ddd/pdfv/269385-

		rammeplan for barnevernspedagogutdanning 05.pdf og https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/pla/2006/0002/ddd/pdfv/269389-rammeplan_for_sosionomutdanning_05.pdf
2000	NOU 2000:12 Barnevernet i Norge – tilstands- vurderinger, nye perspektiver og forslag til reformer.	Befringutvalet (2000) skulle ta for seg alle sentrale områder i barnevernet med særlig vekt på forebyggende tiltak i familien og nærmiljøet og kompetanseutvikling. <i>«Treårig høyskoleutdanning anses som nødvendig, men ikke som tilstrekkelig for å inneha stillinger i barnevernet. For å styrke den formelle og reelle kompetansen, må grunnutdanningen påbygges med veiledning og målrettet videreutdanning. Utvalget mener at et minimumsnivå bør være to års påbygging inkludert ett år med veiledet praksis.»</i> De anbefaler at autorisasjonsspørsmålet bør utredes. <i>«For alle som er ansatt i barnevernet bør vedlikehold og videreføring av egen kompetanse være et krav til og en rett for den enkelte yrkesutøver. Mulighetene for faglig fornying gjennom yrkesrelatert videre- og etterutdanning bør styrkes vesentlig, og slik fornying bør være obligatorisk (...).»</i> <i>«Innenfor de sosialfaglige utdanningene legges det blant annet vekt på kunnskaper, analytiske ferdigheter og vurderingsevne. Begrepet kompetanse blir med andre ord ofte gitt et relativt vidt og variert meningsinnhold. Men i denne framstillingen er vi opptatt av kompetanse blant fagfolk og mener at det er hensiktsmessig å vektlegge faglige, personlige og organisatoriske kvalifikasjoner for å forstå hva kompetanse er og hvordan vi best kan bidra til å anvende og utvikle den. Den som skal være kompetent på en troverdig måte innenfor et område som dette, må være i stand til å skape tillit, utøve faglig skjønn i komplekse og kritiske situasjoner, og samtidig være i stand til å iverksette og videreføre tiltak som best vil tjene de barna som er rammet.»</i>
2001	St.meld. nr. 40 (2001-2002) Om barne- og ungdomsvernet. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-40-2001-2002-/id471124/sec1	Stortingsmeldingen kom etter at NOU 2000:12 hadde vært på høring. Der skrives det om NOUens vurderinger: <i>«Med nokre få unntak vurderer utvalet sjølve innhaldet i lovverket om barnevernet som godt nok. Utvalet etterlyser eit barnevern som i større grad enn i dag hjelper foreldre til å oppdra, sosialisere og gje eigne barn forsvarleg omsorg. Med ei spissformulering kan ein kalle dette ei oppmoding til å søkje og sjå meir etter moglege løysingar i heim og nærmiljø heller enn å «diagnostisere» manglar. Parallelt med fokuset på familien uttrykkjer utvalet skepsis mot tendensar i barnevernet til overdriven merksemd på problem innerter i familien. Forenkla framstilt ser utvalet mellom anna fattigdom og forhold i skolar og nærmiljø som problemskapande og etterlyser tiltak som tek omsyn til kvar problema oppstår. Mange av tilrådingane frå utvalet gjeld generell førebygging og oppvekstpolitikk.»</i> Behovet for økt real- og formalkompetanse i barnevernet ble ansett som veldokumentert. Kommunens plikt for å sikre dette ble

		stadfestet. Autorisasjon ble foreslått utredet videre. Kapittel 10 i meldingen omhandler yrkesgrupper, kompetanse, utdanning og forskning, der det vurderes hvilke nasjonale tiltak som kan sikre utvikling og vedlikehold av riktig kompetanse i barnevernet. Kapittel 11 setter rammene for barnevernet inn i et nytt århundre, og peker på behovet for å unngå det som ble vurdert problematisk knyttet til barnevernets virksomhet: <i>«Barnevernet kjem ofte for seint inn til å kunne yte den hjelpa utsette barn og familiane deira har behov for, samarbeidet med andre etatar og tenester fungerer for dårlig, legitimiteten til barnevernet i befolkninga blir verande relativt låg, og det er for lite politisk medvit og engasjement rundt arbeidet til barnevernet i kommunane.»</i> Stortinget behandlet meldingen, med noen kommentarer. https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/innstillinger/stortinget/2002-2003/inns-200203-121.pdf
2004	Barnevernsreformen: Staten overtok staten den fylkeskommunale delen av familievern og barnevernet. For barnevernets del gjaldt dette i første rekke ansvar for og drift av barneverninstitusjoner, og rekruttering og formidling av fosterhjem.	En hovedmålsetting med barnevernreformen var å utjevne de store forskjellene mellom fylkeskommunene, som da hadde ansvaret for andrelinjetjenestene. En annen viktig grunn til reformen var at andrelinjeansvaret for psykisk helsevern allerede var flyttet til helseforetakene. For å sikre et bedre samarbeid mellom barnevern og psykisk helsevern for barn og unge, var en inndeling i fem regioner som samsvarte med helseregionene formålstjenelig. Oslo ble unntatt ved lov, og skulle ha et helhetlig ansvar for barnevernet, slik det fortsatt er i dag. De viktigste målene for reformen var: - å sikre en bedre faglig og økonomisk styring av barnevernet - å sikre like gode tilbud til barn og unge med behov for barneverntjenester uavhengig av hvor i landet de bor - å utvikle bedre samarbeid med kommunene - å sikre forsvarlig kvalitet i alle ledd innenfor barnevernet - å bidra aktivt til faglig videreutvikling av tjenestetilbudet i barnevernet
2009	NOU 2009:22, om det samlede tjenestetilbudet til barn og unge "Det du gjør, gjør det helt" https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2009-22/id587673/	Flatøutvalget vurderte mulighetene for et systematisk og forpliktende samarbeid mellom kommunale og statlige tjenester som gir hjelp til utsatte barn og deres foreldre, der barnevern, helsetjenester og sosiale tjenester knyttes bedre sammen. <i>«(.)...pekt på at det er nødvendig å utvikle de ansattes samarbeidskompetanse. Dette gjelder blant annet Faldet (2004), som har studert det tverrfaglige barne- og ungdomsarbeidet i kommunene. Det blir konkludert med at det er nødvendig med en holdningsendring hos de ansatte, og videre at det er behov for en utvikling av kompetansen vedrørende samarbeid og kommunikasjon.»</i> <i>«Små kommuner er preget av små fagmiljøer og mangel på psykologer og andre yrkesgrupper. Ansatte i tjenestene oppfatter også egen kompetanse som bedre i store enn i små kommuner. På den annen side viser studier at brukere i kommuner med færre enn 6</i>

		<i>000 innbyggere er mer tilfredse med samhandlingen mellom tjenestene enn brukere i større kommuner. Det er videre flere små enn store kommuner som får veiledning fra poliklinikkene og som opplever et godt samarbeid med disse».</i>
2009	NOU 2009:8 "Kompetanseutvikling i barnevernet" https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2009-08/id558007/	Utvalget utredet hvordan grunnutdanningene rettet mot arbeid i barnevernet kan styrkes, og hvordan kompetansen generelt kan bedres, for eksempel gjennom etablering av en autorisasjonsordning og etablering av en ordning med veiledet praksis etter endt utdanning. Det ble lagt vekt på at utdanningene må være praksisnære og forskningsbaserte. De foreslo et minimumsinhold, med 14 særskilte områder for som utdanningene for barnevernspedagog- og sosionomutdanningen skulle dekke. Utvalget foreslo styrking av praksis og ferdighetstrening og økte ressurser til utdanningene. Utvalget skilte på sektorkompetanse og individuell kompetanse, i forstand at det første er tjenestens samlede kompetanse, mens det er andre e kompetansen som studentene utvikler gjennom studiet. Turnus og autorisasjon ble foreslått, sammen med krav til mastergrad for noen stillinger, særlig ledere. Samarbeid mellom praksis, utdanning og forskning ble vektlagt.
2011	Barnevernpanelets rapport https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/BLD/Barnevern/2011/barnevernpanelets_rapport.pdf	Barnevernspanelet ble nedsatt i 2010 og leverte sin rapport i 2011, med forslag og anbefalinger knyttet til fem hovedbolker: organisering, regelverk, brukermedvirkning, kunnskapsbehov og tiltak i barnevernet. Noen av forslagene som berører et kompetanseperspektiv: - Barnevernet må styrkes og ressursene må stå i samsvar med oppgavene barnevernet er satt til å løse. - Barnevernet videreutvikles med utgangspunkt i en kommunemodell og de store kommunene får mulighet til å velge et helhetlig ansvar for barnevernstjenesten. - Ingen barnevernstjenester skal ha under 5 fagårsverk. - Barnevernet forpliktes til å ha strukturer og arbeidsmåter for å sikre barn og unge innflytelse over egne liv. - Det gjennomføres et kompetanseløft for alle ansatte i barnevernstjenesten. - Barnevernspedagog- og sosionomutdanningene heves fra bachelor til masternivå, med minimum en praksisperiode i barnevernet - Det legges stor vekt på å rekruttere barnevernsarbeidere med minoritetsbakgrunn. - Fosterforeldres rett til opplæring og oppfølging som gir formell kompetanse lovfestes. - Barnevernet må forpliktes til kultursensitive praksiser.
2012	NOU 2012: 5 om bedre beskyttelse av barns utvikling. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2012-5/id1000000/	Raundalenutvalget belyste de vanskelige problemstillingene som oppstår i barnevernets praksis med særlig fokus på anvendelsen av det biologiske prinsippet, og kommer med en rekke forslag til lov- og praksisendringer. Utvalget foreslo at det forskes mer på barneverntjenesten, og derav

	5/id671400/ styrke kompetansen. De vurderte særlig behov for anvendt forskning med fokus på terskler og tiltak som brukes i barnevernet, og på barn med minoritetsbakgrunn. De vektla behovet for en fokusert og systematisk satsing på å fremme evidensbaserte metoder og tiltak. <i>«Det er nødvendig med ytterligere tiltak for å sikre gjennomføring av forsknings- og kunnskapsbaserte tiltak i barnevernet i landets 430 kommuner. Befring-utvalget har foreslått endringer i utdanningen av barnevernspedagoger og sosionomer. I utredningen som nå legges frem er det ikke gjort egne vurderinger av behovet for å styrke utdanningen av profesjonene som arbeider i barnevernet. Utdanningsinstitusjonene er en viktig arena for spredning av kunnskap. En styrking av disse institusjonene vil kunne føre til økte utgifter, jf. beregningene som Befring-utvalget har gjort av økonomiske og administrative konsekvenser. Befring-utvalget foreslo at alle ansatte i barnevernet gjennomfører kurs for å oppdatere seg faglig hvert fjerde år. Det vil koste anslagsvis mellom 20 – 25 millioner kroner per år dersom en fjerdedel deltar på kurs. Kostnaden vil kunne bli noe lavere dersom man utnytter eksisterende kurs og etterutdanningsopplegg. Dette opplegget for oppdatering lagt frem av Befring-utvalget er godt egnet for å spre oppdatert kunnskap om effekten av tiltak. Det foreslås at dette opplegget blir gjennomført».</i>
2012 Meld. St. 13 (2011-2012) utdanning for velferd – samspill i praksis https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-13-20112012/id672836/	Stortingsmeldingen om Utdanning til velferd – samspill i praksis, gir forslag om hvordan utdanningene og utdanningsfeltet skal utvikle seg for å møte kompetansebehovet i velferdsfeltet. Den la opp til å styrke den sosialfaglige kompetansen med utgangspunkt i sosionom, barnevernspedagog og vernepleierutdanningene. De frarådet at utdanninger er begrenset til utvalgte målgrupper, og vurderte at en enkelt utdanning ikke kan dekke kompetansebehovet i barnevernet. De vurderte at barnevernspedagogutdanningen bør kvalifisere til arbeid med barn og unge i flere sammenhenger, og at sosialpedagogikken kan være nyttig for flere utdanninger.
2012 Rambøll: Evaluering av forvaltningsreformen https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/BLD/Barnevern/2012/Evaluering_forvaltningsreformen.pdf	I 2010 startet en bred evaluering av reformen, hvor kommuneperspektivet var en sentral del av evalueringen. Det foreligger en rekke evalueringer med ulikt fokus. I 2012 kom det en samlerapport med evalueringene. <i>«Vi har begrenset kunnskap om hvorvidt det har skjedd en faglig videreutvikling av tjenestetilbudet i barnevernet basert på de fire delrapportene, som primært benytter økt bruk av evidensbaserte metoder som indikator på faglig videreutvikling. Andre former for faglig utvikling som forskning, kompetansehevende tiltak og spredning av både forskning og andre eksempler som kan løfte det faglige tilbudet omtales i liten eller ingen grad. Funn fra delrapportene viser til at satsing og utvikling på evidensbaserte metoder er positivt. Samtidig understrekes det flere steder i evalueringen at denne satsingen har vært for snever og at den kun omfatter en mindre andel av de barn og unge som mottar tjenester</i>

		<i>fra barnevernet. Funnene peker i retning av at det i mindre grad har vært fokus på andre metoder og former for tiltak som kan komme et bredere spekter av barn og unge til gode og at det har vært for stort fokus på atferdsvansker og for liten åpenhet mot annen type kunnskap og utvikling av andre metoder. Det kan også stilles spørsmål ved hvordan barnevernet samarbeider med utdanningsinstitusjonene for å kunne utvikle det faglige tilbudet. Dette omtales i liten grad i rapportene, men bør etter Rambølls vurdering prioriteres dersom en ønsker en forskningsbasert faglig utvikling.»</i>
2013	Prop 106 L (2012-2013) Endringer i barnevernsloven https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop-106-l-20122013/id720934/	Denne er grunnlaget for endringer som senere ble gjennomført både i lovverket og i organiseringen av Barne- Ungdoms- og familieetaten (Bufetat), der direktoratsdelen ble tydeligere skilt ut fra etatsansvaret. Fra 1.1.14 er Bufdir direktorat for hele barnevernet. Samarbeid mellom praksis, utdanning og forskning ble vektlagt. De vurderte at kompetansenivået i barnevernet varierer, og at den er for lav på flere områder. Krav til faglig forsvarlighet ble tydeliggjort. Seks kvalitetsmål ble definert; hjelp som virker, trygge og sikre tjenester, involvering og innflytelse fra barn og foreldre, samordnete tjenester med kontinuitet, god utnyttelse av ressursene og likeverdige tjenester. Behov for etablering av veiledet første-år i barnevernet ble vektlagt, der erfarne medarbeidere gir profesjonell veiledning til nyutdannede nytilsatte kolleger. Et nasjonalt videreutdanningstilbud innen veiledning for erfarne barnevernansatte er i dag etablert. Det ble vurdert at grunnutdanningene måtte ha en bredde i kompetansen for å kunne arbeide flere steder i barnevernet. Arbeidsoppgavene i barnevernet krever forskjellig fagbakgrunn og ansatte med spesialistkompetanse, og i noen stillinger er det nødvendig med utdanning på masternivå. På noen særskilte områder ble det påpekt behov for kompetanseheving: lederkompetanse, juridisk kompetanse, medvirkning, oppfølging av fosterhjem og om barn utsatt for vold og overgrep.
2016	Meld. St. 17 (2015–2016) Trygghet og omsorg — Fosterhjem til barns beste https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-17-20152016/id2478130/	Meldingen omhandler fosterhjemsomsorgen i Norge. Regjeringen ønsker en fosterhjemsomsorg som gir barn og unge den omsorg og støtte de trenger for å utvikle sine evner og bli selvstendige voksne. Et sentralt mål med meldingen er å legge grunnlaget for en videreutvikling og kvalitetsheving av fosterhjemsomsorgen. Rekruttering, veiledning, oppfølging, rammebetingelser til fosterforeldre, og andre aktuelle sider ved fosterhjemsomsorgen er temaer som drøftes i meldingen. I meldingen fremheves behov for å styrke barnevernets kartleggingskompetanse, opplæring i relevante metoder og klinisk

		utredningskompetanse.
2016	Kvalitets- og strukturreformen	Regjeringen Solberg og Barne- og likestillingsdepartementet har initiert et større ansvar for det kommunale barnevernet, hvor det legges til rette for overføring av oppgaver fra stat til kommune, økt kompetanse i det kommunale barnevernet og hvor det legges vekt på veiledning og faglige anbefalinger om god praksis på ulike områder.
2016	NOU 2016: 16 Ny barnevernslov https://www.regjeringen.no/contentassets/53164b1e70954231b2a09d3fdec1888b/no/pdfs/no_u201620160016000dddpdfs.pdf	Det foreslås en ny struktur for loven, som skal være systematisk, klar og oversiktlig for de som loven gjelder for. Det foreslås at loven blir en rettighetslov for barn. Det legges særskilt vekt på samhandling med barn og foreldre. Utvalget viser til mangler ved barnevernstjenestens kompetanse på flere områder. Utvalget foreslår ikke lovfesting av nærmere krav til kompetanse, bemanning eller autorisasjon i barnevernet, men påpeker kommunenes plikter. Forsvarlighetskravet videreføres og det foreslås å <i>«innta en plikt for barnevernet til å utøve sin virksomhet med respekt for og i samarbeid med barnet og barnets foreldre. Forsvarlighetskravet og samarbeidsplikten innebærer også et krav til kultursensitivitet.»</i> Utvalget foreslår å innskrenke barnevernets plikt til å delta i forebyggende arbeid rettet mot alle barn. Stortinget behandler loven våren 2017.
2017	NOKUTS tilsyn med barnevernspedagog- og sosionomutdanninger	Utdanningen må være yrkesrelevant: <i>«Fagmiljøene ved praksisstedene har ofte synpunkter på hva utdanningene bør inneholde for å tilfredsstille de spesialiserte kvalifikasjons- og kunnskapskrav som trengs på akkurat det fagfeltet man selv er aktiv innenfor. Å forberede alle studentene for alle typer yrkespraksis er utfordrende.</i> <i>Tilsynet viser at et viktig ledd for å få til dette er å innlemme mer vitenskapsteori og forskningsmetode i utdanningene. Studentene må lære å lese vitenskapelig litteratur og ny forskning tidlig i studiet slik at de får en systematisk tilnærming til praksis. At kommende barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere tidlig i studiet lærer å vurdere ulike arbeidsmetoder og tilnærminger til ulike problemsstillinger er ikke en akademisering av utdanningene, men nyttige og nødvendige verktøy i utøvelsen av yrket.</i> <i>En forutsetning for god yrkesrelevans er at lærestedene i samarbeider med praksisstedene sikrer studentene relevante praksisplasser og kompetente praksisveiledere. De fleste har mye kontakt med arbeidslivet, men tilsynet viser likevel at en del av utdanningene har utfordringer med å skaffe studentene relevante praksisplasser. Relevant praksis, god praksisveiledning og systematisk innhenting av tilbakemelding fra praksisfeltet er nødvendig for å sikre at studentene er godt rustet når de går ut i arbeidslivet».</i> For barnevernspedagogene særskilt skrives det: <i>«Barnevernsfeltet står foran nye store utfordringer de kommende årene både som en følge av en globalisert verden og et samfunn i rask endring. Kunnskap om barns perspektiv og rettigheter er av grunnleggende betydning,</i>

		<i>både når det gjelder utøvelse av profesjonen i ulike situasjoner, og når det gjelder forvaltnings- og rettspraksis. De to siste tiårene har blant annet brakt ny kunnskap om barns rettigheter, utviklingsmekanismer, kunnskap om relasjonenes betydning og det nære samspillet mellom biologiske og sosiale faktorer. Tilfang av kunnskap, nye perspektiver, de framtidige globale utfordringene og nærheten som kreves mellom praksis og forskning tilsier at den barnefaglige og barnevernsfaglige profilen ved barnevernspedagogutdanningene bør styrkes.»</i>
2017	Høring fra Kunnskapsdepartementet om forslag til ny felles forskrift og nytt styringssystem for helse- og sosialfagutdanningene	Det foreslås å gå vekk fra rammeplan- og innsatsstyrte utdanninger, over til utdanninger som styres gjennom en felles forskrift for utdanningene og en nasjonal retningslinje for hver av utdanningene med læringsutbyttebeskrivelser. Formålet er å sikre en likere sluttkompetanse hos kandidatene, og at innholdet i utdanningene bygger på tjenestenes kompetansebehov, sentrale politiske føringer og forskningsbasert kunnskap. Det er foreslått å nedsette programgrupper for hver av utdanningene som skal utarbeide forslag til nasjonale retningslinjer, som skal gjelde fra høsten 2019 dersom dette gjennomføres.
2012-2017	Riksrevisjonen og Helsetilsynet	Helsetilsynet og Riksrevisjonen har over flere år levert rapporter om barnevernet, basert på landsdekkende tilsyn og revisjoner. Dette er sentrale dokumenter for kvalitetsutviklingen i barnevernet, som viser flere sviktområder, og at kvalitetssikringsarbeidet i kommunene er for svakt. Mye av manglene som påpekes i disse rapportene omhandler systematisk arbeid knyttet til dokumentasjon, faglige begrunnelser, oppfølging, evaluering, medvirkning og intern kontroll.
	Andre rapporter	I tillegg er det over mange år gjennomført store og små forskningsoppdrag og utredninger av barnevernet, som påpeker særskilte utfordringer. De senere år er for eksempel interkommunale samarbeid om barnevern forsket på.
2017	Prop. 73 L (2016-2017) Endringer i barnevernsloven (barnevernsreformen)	Barnevernsreformen gir mer ansvar til kommunene, med mål om økt tidlig innsats og tiltak tilpasset barnas og familienes behov. Proposisjonen legger vekt på krav til ledelse i barnevernet og kommunenes styring av barnevernet og det samlede familiestøttende arbeidet. Barnevernsreformen omfatter en flerårig nasjonal satsning på kompetanseheving i barneverntjenestene, og det vil utarbeides en kompetansestrategi for det kommunale barnevernet for 2018-2024 for å gi et mer forebyggende og kunnskapsbasert barnevern. Det pekes på at tidligere kartlegginger av kompetansebehov i det kommunale barnevernet peker på behov for kompetanseheving knyttet til metodekunnskap innenfor utredning og analyse, metoder for endringsarbeid og foreldreveiledning, samtaler med barn, komplekse problemområder (psykisk helse, rusproblemer og vold) og undersøkelses- og tiltaksarbeid rettet mot minoritetsfamilier og innvandrere. Viktige satsningsområder i kompetansestrategien som kommer høsten 2017 vil bli undersøkelses- og utredningsarbeid med vekt på analyser og tiltaksvalg, endringsarbeid og familiestøttende hjelpetiltak samt oppfølging av fosterhjem og bruk av nettverksmetodikk ved rekruttering av fosterhjem i slekt og nettverk.

Medvirkning og traumebevisst kunnskap integreres.
Stortinget behandler proposisjonen i vårsesjonen 2017.

Vedlegg 2. Arbeidsoppgaver og –prosesser: Forebygging og melding

Beskrivelse:		Barneverntjenesten skal arbeide oppsøkende og forebyggende. I meldingsfasen tar barneverntjenesten i mot henvendelser og meldinger fra publikum som er bekymret for et barn. Når barnevernstjenesten mottar en melding, skal den snarest og senest innen én uke gjennomgå meldingen og vurdere om den gir grunnlag for en nærmere undersøkelse etter barnevernloven.	
Aktuelle lovkrav		Barnevernloven § 4-2 og § 6-7 a	
Arbeidsoppgaveoppgave/-prosess		Beskrivelse av arbeidsoppgave/-prosess	Forventning til profesjonell praksis
1.1	Forebyggende arbeid	Jobb oppsøkende i nærmiljøet, f.eks. opp mot skoler og barnehager. Snakk med barn om aktuelle temaer f.eks. vold, rus, seksualitet og psykisk helse. Utveksle erfaringer, diskuter ansvarsområder og samarbeid med aktuelle instanser, f.eks. skole, politi, BUP og evt. oppfølgingsteam.	Arbeid koordinert og godt med forebyggende arbeid. Oppsøk arenaer for barn og unge, og jobb for å opprette relasjoner til ulike miljøer i nærmiljøet. <i>Noen barneverntjenester deltar på foreldremøter og informerer om barneverntjenestens arbeid for barn og foreldre.</i>
1.2	Ta i mot henvendelser	Motta henvendelser fra publikum. Vurder om henvendelsen skal forstås som en melding eller et spørsmål som krever råd og veiledning. Gi publikum råd om hvordan en situasjon kan håndteres, bistå potensielle meldere og opplys om riktig instans dersom det ikke dreier seg om en potensiell barnevernssak. I tilfeller der en muntlig henvendelse forstås som en melding, registrer og dokumenter den. Oppfordre og motiver anonyme meldere til å oppgi navnet sitt. Vurder om meldingen krever umiddelbar handling, se <i>hasteflytting</i>.	Ha fokus på barnet og be om tilstrekkelig informasjon for å gjennomføre vurdering av henvendelsen. Dette kan gjøres ved å: - Få en beskrivelse av barnets situasjon og problemer, og evt. endringer - Be om utdypninger og avklaringer - Stille kontrollspørsmål For å sikre en god drøfting av barnets situasjon og melder bekymring, skap en trygg og god relasjon til melder. Vær imøtekommende, åpen og tydelig på barnevernets mandat og ansvar.

1.3	Mottak av melding	Vurder om meldingen krever en umiddelbar reaksjon fra barneverntjenesten. Ring melder for evt. avklaringer og utdypninger. Se <i>Hasteflytting</i>. Meldinger kan ha ulik form: - Skriftlige meldinger - Muntlige meldinger - Underrettelse fra politi - Varsel om bosetting av enslig mindreårig flyktning - Meldinger hvor melder ønsker å være anonym for foreldre og barn - Meldinger hvor melder er anonym også for barneverntjenesten - Meldinger om bekymring for barn som enda ikke er født, se punkt 1.4 Tilpass videre saksgang til meldingens form og karakter.	Vurder alvorlighetsgrad i meldingen. Meldingen sorteres og tas hånd om i tråd med alvorlighetsgraden.
1.4	Vurdering av melding og beslutning om undersøkelsessak	Vurder innholdet i meldingen. Ta stilling til om meldingens innhold tilsier at det skal opprettes undersøkelsessak. Innhent informasjon om evt. tidligere kontakt med familie og/eller barnet og ta kontakt med melder for avklaringer ved behov. Oppfordre og motiver anonyme meldere til å oppgi navnet sitt. Vurder i tillegg: - Alvorlighetsgrad i meldingen, herunder bl.a. risiko for vold eller skade i nær fremtid, og evt. involvering av politi og behov for lukket undersøkelse. - Om meldingen omhandler opplysninger i aktiv sak eller om den må anses som en ny melding.	Gjør en helhetlig vurdering av innholdet i meldingen og evt. annen foreliggende informasjon. Vekt og analyser informasjon som har fremkommet i meldingen. Vurderinger, drøftinger og beslutninger underveis dokumenteres og begrunnes. Ved usikkerhet eller der det trengs ytterligere kompetanse, ta kontakt med kompetansemiljøer som kan hjelpe, f.eks. kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. <i>I mange barneverntjenester gjøres vurderingen i et «meldingsmøte/mottaksmøte», hvor to eller flere kan drøfte meldingens innhold, videre saksgang og fatte beslutninger.</i>

		- Om det skal opprettes melding på barnets evt. søsken. - Om meldingen skal behandles som en søknad, f.eks. forespørsel om støttekontakt eller økonomisk hjelp. I dette tilfelle vil det vanligvis opprettes undersøkelsessak.	
1.5	Meldinger på ufødt barn	Innhent samtykke fra mor før det eventuelt opprettes undersøkelse. Informere om bakgrunn for bekymringen, hva en undersøkelse innebærer, eventuelle utfall av undersøkelsen og om aktuelle tiltak. Ved behov, hjelp mor eller far med å opprette kontakt med andre aktuelle instanser. Følg opp saken der det er behov, for eksempel ved å melde selv ved barnets fødsel, be melder melde på nytt når barnet er født eller oppfordre sykehuset til å melde når barnet er født ved fortsatt bekymring.	Motiver mor til å gi samtykke. Jobb for å skape en trygg og god relasjon til mor. Vurder behov for bruk av tolk. Still spørsmål som bidrar til å belyse bekymringens alvorlighetsgrad. Dette kan for eksempel være om mor forstår hva barnet trenger, hennes økonomiske situasjon, nettverk og eventuelt rusmisbruk. Ved behov, koordiner med andre instanser.
1.6	Barneverntjenesten oppretter selv melding	Opprett melding i tilfeller hvor: - Egne observasjoner tilsier bekymring for et eller flere barn. - Bekymring rundt et barn også kan gjelde søsken. - Underrettelse fra politiet tilsier bekymring for et barn. - Varsel fra UDI om enslige mindreårige asylsøkere tilsier bekymring for et barn. Vurder å opprett melding i tilfeller hvor en undersøkelsessak er henlagt med bekymring etter at familien har takket nei til tiltak. Melding kan vurderes seks måneder etter at saken ble henlagt.	Hold oversikt over saker og følg opp henlagte saker hvis nødvendig. Gjør kontinuerlige vurderinger av behov for å opprette melding.

1.7	Tilbakemelding til melder	Gi private og offentlige meldere (meldere som har opplysningsplikt etter barnevernloven § 6-4) tilbakemelding om mottatt melding. Også i de tilfeller der meldingen er vurdert som ny informasjon i pågående undersøkelse. Gi i tillegg offentlige meldere tilbakemelding om hvorvidt det er åpnet undersøkelsessak.	
-----	---------------------------	--	--

Vedlegg 3. Arbeidsoppgaver og –prosesser: Undersøkelse

Beskrivelse:		I undersøkelsesfasen undersøker barneverntjenesten barnets behov og omsorgssituasjon for å vurdere om det er behov for tiltak etter barnevernloven. Barneverntjenesten vurderer om det bør igangsettes hjelpetiltak, fremmes sak for nemnda om omsorgsovertakelse eller tvang, eller om saken bør henlegges. Hvis aktuelt, vurderer også barnevernet hva slags hjelpetiltak som bør settes inn. En undersøkelse kan igangsettes ovenfor barn som allerede er i kontakt med barneverntjenesten eller ovenfor barn tjenesten ikke kjenner fra før. Undersøkelsessaken skal som hovedregel avsluttes innen tre måneder.	
Aktuelle lovkrav		Barnevernloven § 4-3, § 6-7 a	
Arbeidsoppgaveoppgave/-prosess		Beskrivelse av arbeidsoppgave/-prosess	Forventning til profesjonell praksis
2.1	Start undersøkelse og påbegynn arbeid med undersøkelsesplan	Gå gjennom foreliggende dokumentasjon og sjekk eventuell tidligere sak på barnet. I tilfeller av mistanke om vold og seksuelle overgrep, etabler kontakt og samarbeid med politiet på et tidligst mulig tidspunkt. Disse sakene krever en særskilt fremgangsmåte. Vurder sikkerheten til kontaktpersonen, og risiko knyttet til foreldrenes reaksjon på barneverntjenestens involvering, f.eks. risiko for at foreldrene vil ta med barnet til utlandet. Opprett kontakt med familien. Vurder om man skal snakke med barnet eller foreldrene først, eller med barn og foreldre sammen. Vurder behov for tolk i samarbeid med familien og informasjon på andre språk. Avtal første møtepunkt. Barn og foreldre gis informasjon om at de kan ha med seg noen de ønsker i møtet, og alle møter fremover. Utarbeid forslag til en undersøkelsesplan som skal vise fremdrift og stopp-punkter. Forslaget til undersøkelsesplan viser hva som skal skje i løpet av undersøkelsen, inkludert møter, informasjonsinnhenting og lignende.	Barnets behov står i sentrum for forslaget til undersøkelsesplan. Vurder barnets deltakelse i de ulike delene av undersøkelsessaken, ut i fra barnets alder og modenhet. Tilrettelegg for barnets deltakelse ut i fra barnets behov. Forslaget til undersøkelsesplan bygger på en vurdering av hvilken informasjon som er nødvendig for å belyse barnets situasjon. Dette vurderes opp mot hensynet om ikke å gjøre undersøkelsessaken mer omfattende enn nødvendig. Dokumenter sentrale vurderinger, inkludert hvordan det tilrettelegges for barnets medvirkning og sentralt vurderinger som kan ha betydning for videre utredning og tiltak.

		I arbeidet med undersøkelsesplanen vurder følgende: • Omfanget av undersøkelsen basert på foreliggende opplysninger og alvorlighetsgrad • Bruk av ulike kartleggingsverktøy	
2.2	Oppstartsfase med foreldre og barn	Informer om barnevernets mandat og rolle. Ferdigstill undersøkelsesplanen sammen med familien, og avtal møter fremover sammen med foreldre og barnet. I møte(ne): - Vurder om omfanget av undersøkelsen bør endres. - Jobb for å få tak i konkret informasjon som utfyller meldingen i møte(ne). - Gå gjennom meldingen og hør hvordan foreldre og barnet forholder seg til informasjonen i meldingen, og deres syn på innholdet. - Informer om partsrettigheter. - Fortell om tiltak som kan være aktuelle senere eller underveis i undersøkelsesfasen (f.eks. familieråd og nettverksmøte). - Be om samtykke til informasjonsinnhenting og drøft hvilke instanser som er aktuelle å innhente informasjon fra og hva de vil bli spurt om. - Ved avslutningen av møtet, be om en tilbakemelding på hvordan foreldre og barn opplevde møtet. Kort tid etter alle møter, skriv referat fra møtet, eventuelt sammen med familien. Sørg for at referatet leses av foreldre og barn, og at de kan komme med innspill før referatet arkiveres.	Vurder barnets deltakelse i de ulike delene av undersøkelsessaken sammen med barn og foreldre, ut i fra barnets alder og modenhet og sakens karakter. Tilrettelegg for barnets deltakelse ut i fra barnets behov. Møt foreldre og barn med åpenhet og tydelighet, og arbeid for å opprette en god relasjon. Ha fokus på å bygge tillit og trygg barn og foreldre i kontakten med barnevernet. Anerkjenn i ord og handling at det kan være utfordrende for barna og foreldrene. Tilrettelegg dialogen og sikre at barn og foreldre forstår informasjonen som gis og planene fremover. Fokuser på ressursene hos barna og foreldrene underveis. Referatet er utformet slik at mottaker barn og foreldre kan forstå innholdet. Oversettelse kan være nødvendig. <i>I mange barneverntjenester evaluerer kontaktperson hvordan møtet gikk sammen med en kollega. Det er også mange som bruker kollegaveiledninger for å lære å skrive gode referater.</i>

2.3	Gjennomfør undersøkelsesplanen	Gjennomfør undersøkelsen som planlagt. Anmod om opplysninger fra andre instanser og etterspør informasjon som ikke har kommet inn. I alvorlige tilfeller kan barneverntjenesten innhente informasjon uten samtykke fra de saken gjelder. Opprett kontakt med andre instanser barnet eller familien er i kontakt med der det er relevant, f.eks. barnehage og skole. Ha løpende kontakt med foreldre og barnet i undersøkelsesfasen. Informer om status og barneverntjenestens vurderinger underveis i undersøkelsessaken, f.eks. hvilke tiltak som kan være aktuelle, men uten å låses til en konklusjon tidlig i undersøkelsen. Barnet involveres i den utstrekning barnets alder og modenhet tilsier, og holdes orientert om barneverntjenestens vurdering. Barnet får mulighet til å gi sin tilbakemelding og ønsker om evt. videre tiltak. Kort tid etter alle møter, skriv referat fra møtet, eventuelt sammen med familien. Sørg for at referatet leses av foreldre og barn, og at de kan komme med innspill før referatet arkiveres.	Sikre åpenhet og informasjon til foreldre og barn underveis, blant annet om informasjon som kommer inn fra andre instanser. Sikre en god dialog med foreldre og barn. Forsøk å forstå hvordan familien opplever kontakten med barnevernet og tilpass kontakten til deres behov. Tydeliggjør for foreldre og barn at man jobber mot samme mål, f.eks. ved å gå gjennom det som kan anses som risiko og beskyttelsesfaktorer sammen med foreldrene og barnet. Arbeid for å lette overgang til evt. tiltak. Tilpass omfanget av undersøkelsen det enkelte barn og familie, og bekymringen som foreligger. Sikre tilstrekkelig utredning av barnet, omsorgssituasjonen og foreldrenes omsorgsevne. I de skriftlige dokumentene, skill mellom fakta (det som er hørt og observert) og barnevernets vurderinger. Faglige vurderinger fremkommer der dette gjøres. Observasjoner og vurdering av foreldrene, hvordan de opptrer i møtet og samspill med barnet dokumenteres. Referat er utformet slik at mottaker barn og foreldre kan forstå innholdet. Oversettelse kan være nødvendig. <i>Mange barneverntjenester benytter ulike verktøy og maler for å løse disse oppgavene.</i>
2.4	Evaluer underveis i undersøkelsen.	Vurder fortløpende behov for: - Endringer i undersøkelsesplan, herunder f.eks. innhenting av ytterligere informasjon - Igangsetting av tiltak underveis, f.eks. urinprøver, miljøterapeutiske tiltak i hjemmet, samarbeidsmøter, familieråd, nettverksmøte eller	Ved vurdering av: - Behov for tiltak, se punkt 2.5. og <i>hjelpetiltak</i> - Behov for hasteflytting, se <i>hasteflytting</i> <i>I mange barneverntjenester går man gjennom funn i undersøkelsessaken jevnlig og vurderer dette sammen med en</i>

		økonomisk støtte. Ved igangsetting av tiltak underveis i undersøkelsessaken gjennomføres og fullføres fortsatt undersøkelsen. - Hasteflytting, se <i>hasteflytting</i>. - Rapport fra sakkyndig i tilfeller hvor barnets problematikk tilsier at det er nødvendig. - Utvidelse av frist.	<i>veileder eller kollega.</i>
2.5	Forberedelse til oppsummeringsmøte og barneverntjenestens konklusjon	Vurder barnets behov for tiltak. Vurder de tre mulighetene etter en undersøkelsessak: - Henleggelse/ikke behov for tiltak etter barnevernloven - Forslag om hjelpetiltak - Forslag om tiltak til Fylkesnemnda I tilfeller hvor det vurderes at hjelpetiltak er nødvendig, forbered forslag til aktuelle tiltak før oppsummeringsmøte med foreldrene og barn.	I vurdering av de tre mulige utfallene av undersøkelsessaken, vurder innhentet informasjon og vurdering underveis. Gjør en vurdering av barnets behov for tiltak. Drøft kunnskap om barnets behov opp mot barnets situasjon. Synliggjør hvordan ulik informasjon er vektlagt, analyser informasjonen og begrunn valg. Drøft valg opp mot andre muligheter. Ved vurdering av at hjelpetiltak er nødvendig, vurderer tiltak opp mot hva som kan treffe kjerneproblematikk hos barn eller familie. Konkretiser hvordan forslag til tiltak kan hjelpe barn og familie. Vurder også hensiktsmessig intensitet og hyppighet for hjelpetiltak. Vurderingen inneholder barn og foreldres syn på behov for hjelp og evt. hvilken hjelp.
2.6	Oppsummeringsmøte og forberedelse av evt. tiltak	I oppsummeringsmøtet: - Gå gjennom opplysninger som har kommet inn, og oppsummerer hvordan barneverntjenesten har vurdert dette. - Presenterer barneverntjenestens konklusjon i saken. - Ved igangsetting av evt. hjelpetiltak, lag tiltaksplanen sammen med foreldrene og barn.	Vurder barnets deltakelse i oppsummeringsmøtet eller eget møte, ut i fra barnets alder og modenhet og sakens karakter. Tilrettelegg for barnets deltakelse ut i fra barnets behov. Vær åpen om barneverntjenestens vurderinger og begrunn disse i møtet. Informerer om hva barneverntjenestens konklusjon innebærer, informerer om rettigheter og motiver for evt. tiltak. I tilfeller der barneverntjenesten foreslår at det igangsettes

		Dersom foreldre og/eller barnet ikke ønsker tiltak fra barneverntjenesten undersøk hvorfor, og om spesiell tilrettelegging kan endre det. Vurder alvorligheten for barnet ved at foreldrene ikke mottar tiltak. Vurder følgende alternativer: - Å snakke med barnet på nytt for å få ytterligere klarhet i situasjonen og barnets ønsker. - Om undersøkelsessaken bør henlegges med bekymring og vurderes gjenopptatt om seks måneder. - Om saken bør fremmes for nemnda hvor det kan pålegges hjelpetiltak eller omsorgstiltak, se <i>fylkesnemnd og rettsbehandling</i> - Å henlegge saken uten bekymring.	hjelpetiltak, oppfordre foreldre og barn til å delta aktivt i utformingen av tiltaksplanen. Der barnet deltar i oppsummeringsmøtet eller eget møte, spør barnet om hva de ønsker og om hva de synes om evt. tiltak. Be om tilbakemelding fra barnet og familien om hvordan de har opplevd undersøkelsessaken. Deres synspunkter dokumenteres. Kort tid etter møtet, skriv referat fra møtet, eventuelt sammen med familien. Sørg for at referatet leses av foreldre og barn, og at de kan komme med innspill før referatet arkiveres. Utform referatet slik at barn og foreldre kan forstå innholdet. Oversettelse kan være nødvendig. <i>De fleste tiltaksplaner inneholder følgende:</i> - <i>Hovedmål for tiltaket</i> - <i>Delmål for tiltaket</i> - <i>Indikatorer på måloppnåelse</i> - <i>Beskrivelse av tiltaket, herunder hyppighet og intensitet</i> - <i>Ansvarlig for tiltaket</i> - <i>Aktuelle samarbeidspartnere og evt. tiltak de har iverksatt</i> - <i>Tidsperspektiv</i> - <i>Tidspunkt for evaluering og hva evalueringen skal inneholde.</i> <i>I tjenester hvor man arbeider etter spesialistmodellen og ny kontaktperson skal inn, må det tilrettelegges for en god overføring mellom kontaktpersonene. I mange barneverntjenester gjøres dette ved at kontaktperson for ny fase av saken er med og presenterer tiltaket.</i>
2.7	Utarbeide	Skriv undersøkelsesrapport som oppsummerer det som er gjort i undersøkelsen, barneverntjenestens vurderinger	Synliggjør hvordan ulik informasjon er vektlagt og analyser informasjonen. Drøft kunnskap om barnets behov opp mot

	undersøkelserapport	underveis og konklusjon. Undersøkelserapporten ses i sammenheng med undersøkelsesplanen, og svarer blant annet ut spørsmål om barnets situasjon og behov.	barnets situasjon. Drøft og begrunn valg underveis og konklusjonen. Skill mellom fakta og vurdering. Sammenhengen mellom det enkelte barns behov og etablert barnevernfaglig kunnskap fremkommer. Vis hvordan barnet og foreldrene har vært involvert og medvirket underveis og deres synspunkter på konklusjonen. Skriv undersøkelsesrapporten slik at den er forståelig for de den gjelder. Gjennom en godt dokumentert undersøkelse sikres etterprøvbarehet i vurderingene.
2.8	Oppfølging etter oppsummeringsmøte og fatte vedtak	Dersom saken henlegges eller det skal igangsettes hjelpetiltak, fatt vedtak om dette. I vedtaket fremkommer barneverntjenestens arbeid med undersøkelsessaken, deres vurdering og konklusjon. Dersom det er nødvendig, søk om tiltak fra riktig instans.	Skriv vedtaket slik at det er forståelig for foreldre og barn. Dersom vedtaket omhandler et tiltak, beskriv hva tiltaket skal inneholde, omfang av tiltaket og formål med tiltaket.
2.9	Gi tilbakemelding til melder	Gir tilbakemelding til offentlig melder om saken er henlagt eller om den vil følges opp videre. Dersom det er nødvendig av hensyn til videre oppfølging av barnet, gi også informasjon om hvilket tiltak som er igangsatt. Vurder også om den som har meldt bekymring skal få tilbakemelding der foreldrene har takket nei til hjelpetiltak og undersøkelsen henlegges med bekymring.	Vurder hvilken informasjon som skal gis til offentlig melder, og hvorvidt det av hensyn til barnets behov og omsorgssituasjon er nødvendig at evt. andre meldere også får tilbakemelding.

Vedlegg 4. Arbeidsoppgaver og –prosesser: Hasteflytting

Beskrivelse:		Situasjoner som kan kreve umiddelbar handling fra barneverntjenesten kan oppstå i alle deler av en barnevernssak. Barneverntjenesten må vurdere behov for at barnet flyttes i meldingsfasen, undersøkelsesfasen, mens barnet mottar tiltak eller bor i fosterhjem eller på institusjon. Vurderingen av om et barn må hasteflytte oppstår med bakgrunn i ulike problematikk, f.eks. vold, rus og utagering. I matrisen under har vi forsøkt å beskrive kjerneoppgavene og –prosesser uavhengig av kontekst. Arbeid med hasteflytting betinger ofte flere aktiviteter parallelt og innebærer at flere ved barneverntjenesten og andre instanser må samarbeide i en potensielt uoversiktlig situasjon.	
Aktuelle lovkrav		§ 4-6 første ledd, § 4-6 annet ledd, § 4-9 jf. § 4-8 første ledd, § 4-9, jf. § 4-8 annet ledd, § 4-25, § 4-29	
Arbeidsoppgaveoppgave/-prosess		Beskrivelse av arbeidsoppgave/-prosess	Forventning til profesjonell praksis
3.1	Vurder behov for hasteflytting eller andre tiltak som kan avverge uheldige konsekvenser av den akutte situasjonen	Gjør en løpende vurdering av alvorlighetsgraden i opplysninger som fremkommer i meldings-, undersøkelses- eller tiltaksfasen. Med bakgrunn i innkomne opplysninger og kjennskap til barnet og familien, vurder om det kan være behov for hasteflytting. Arbeidet justeres etter hvilken paragraf saken faller inn under. Det kan vurderes på forhånd at en akuttsituasjon kan oppstå. Dette kan f.eks. være i tilfeller hvor foreldre skal informeres om at barneverntjenesten vil initiere omsorgsovertakelse for et barn og kjennskap til familien tilsier at situasjonen kan eskalere. I disse tilfellene, forbered en mulig hasteflytting av barnet. Avhengig av alvorlighetsgrad, gjør følgende vurderinger: - Kontakt barnet, foreldre, melder, barnevernvakt eller andre instanser for utdypning av situasjonen.	Vurder barnets situasjon løpende i alle faser av barnevernets arbeid. Involver andre kolleger og barnevernleder i vurderingene av alvorlighetsgrad og behov for mulig hasteflytting. Med bakgrunn i innkomne opplysninger, vurder hvem som bør kontaktes først: barn, foreldre, politi eller andre og om hver part bør snakkes med hver for seg. Omfanget av vurderinger, forberedelser på flytting og hvor raskt dette må skje er avhengig av alvorlighetsgraden i opplysningene barneverntjenesten har mottatt. Etabler en trygg relasjon til barnet, hvor barnet kan gi fritt uttrykk for sine synspunkter. Tilby barnet å ha med en de er trygg på i samtalen med barneverntjenesten. Tilpass informasjonen barnet får etter alder og modenhet. Vær ærlig og forklar barnet hva som har skjedd. Forklar barnevernets oppgave og vær åpen om barnevernets vurdering. Jobb for å skape en trygg relasjon til foreldrene. Informer om

		Vurder behov for tolk. - Vurder sikkerheten for barn, kontaktperson og andre. Ring politiet og avklar behov for støtte der nødvendig. - Avklar ulike alternativer dersom hasteflytting er nødvendig. Varsle Bufetat/Barne- og Familieetaten om at barneverntjenesten kan ha behov for en akutt plass. - Snakk med barnet og få barnets synspunkter på sin situasjon og hva barnet ønsker. Avklar om barnet ønsker å flytte, og om det i så fall ønsker å gjøre det umiddelbart. - Hvis nødvendig, sikre nødvendig helsehjelp til barnet. Med bakgrunn i dette, vurder hvorvidt barnet må hasteflytte ved tvang eller om det er andre tiltak som kan iverksettes, se punkt 3.3. Vurder behov for sperret adresse. I tilfeller hvor barnevernet kjenner familien fra før, og situasjonen ikke vurderes som akutt, kan barnevernet likevel vurdere om det skal fremmes sak om omsorgsovertakelse for fylkesnemnda der dette er aktuelt, se <i>fylkesnemnd og rettbehandling</i>.	andre tilbud til barn og/eller foreldre, f.eks. krisesenter. I vurderingen av om barnet må hasteflytte, inngår blant annet følgende momenter: - Fare for barnets liv og helse - Fare for barnets utvikling - Hensynet til barnets beste - Belastning ved å hasteflytte - Barnets alder Sørg for at vesentlig informasjon er innhentet før barnevernleder tar beslutning om hasteflytting, samvær og eventuelt behov for sperret adresse. <i>Noen kommuner har egne «konsultasjonsteam» hvor ulike instanser deltar, f.eks politi og barneverntjeneste, hvor akuttsaker drøftes.</i>
3.2	Vurdere hasteflytting av nyfødt barn	Med bakgrunn i innkomne opplysninger under svangerskapet, kjennskap til foreldrene og utfall av evt. undersøkelsessak vurder om det kan være behov for hasteflytting når barnet er født. Vurder igangsetting av tiltak som kan forebygge omsorgsovertakelse. Tiltakene kan f.eks være:	Samarbeid og drøft ulike løsninger med foreldrene. Informerer foreldrene løpende om barneverntjenestens vurdering. Gjør en helhetsvurdering av egnet tiltak for barn og familien.

		- Kommunale «innsatsteam» - Senter for foreldre og barn - Midlertid frivillig flytting til slekt eller nettverk - Familieråd Drøft de ulike tiltakene med foreldrene og få deres tilbakemelding, som dokumenteres. Dersom det vurderes at det er nødvendig å flytte barnet med en gang det er født, informerer om dette og be sykehuset gi beskjed når fødsel er i gang. Forbered plassering i slekt og nettverk, fosterhjem eller beredskapshjem i forkant av fødselen.	
3.3	Iverksetting av andre tiltak enn hasteflytting som kan avverge uheldige konsekvenser av den akutte situasjonen	Der det vurderes at det er andre tiltak enn hasteflytting som kan avverge den akutte situasjonen, presenteres disse for barn og foreldre. Tiltakene kan f.eks være: - Familieråd - Kommunale «innsatsteam» - Senter for foreldre og barn - Midlertid frivillig flytting til slekt eller nettverk. I tilfeller hvor barn og familie allerede er kjent for barneverntjenesten, vurder videreføring av tiltak evt. igangsetting av ny undersøkelse. Drøft ulike alternativer med barn og foreldre. Vurder om det skal fremmes sak om omsorgsovertakelse for fylkesnemnda der dette er aktuelt, se <i>fylkesnemnd og</i>	Informert barn og foreldre om barneverntjenestens vurdering av situasjonen, og alternative tiltak for å forebygge flytting med tvang. Skjerm barnet for foreldres evt. følelsesutbrudd. Innhent barn og foreldres synspunkt på de ulike tiltakene og dokumenterer disse. Jobb for å motivere barn og foreldre til å motta tiltak. Tilpass tiltak til det enkelte barn, foreldre og deres situasjon. Forklar situasjonen og eventuelle konsekvenser på en tydelig og forståelig måte.

		<i>rettbehandlinger</i>	
3.4	Forberede og gjennomføring av hasteflytting	Der det vurderes at det er nødvendig å flytte barnet med tvang, informer barn og foreldre om beslutning om hasteflytting. Vurder om det er nødvendig å sikre barnet i forkant av at foreldrene informeres. Vurder ulike alternativer for bosted for barnet: - Om barnet kan bo i sitt eget nettverk i den akutte situasjonen. Vurder mulighet for familieråd, både for å finne sted hvor barnet kan bo og for å mobilisere nettverket rundt barnet. - Bufetat/Barne- og familieetaten sitt tilbud om beredskapshjem eller akuttinstitusjon - Kommunale beredskapshjem Vurder om barnet må beskyttes mot eget nettverk og om det er behov for begrensninger i kontakten med nettverket. Vurder om politiet bør bistå i trusselvurderingen. I forkant av flyttingen vurder hvorvidt politiet skal bistå. Vurderer om det er forhold i saken som bør politianmeldes. Beslutt hvor barnet skal flytte og gjennomfør hasteflyttingen. Lag oppfølgingsplan. Planen beskriver rammer for plasseringen, ansvarsfordeling og aktiviteter som skal skje fremover. Skriv vedtak om hasteflytting av barnet. Dersom det bør være begrensninger i kontakt med nettverk presiseres dette i vedtaket og i kontakt med plasseringsstedet.	Vurderingen av hvor barnet skal flytte baseres blant annet på følgende momenter: - Barnets ønsker og forslag til bosted. - Foreldrenes ønsker og forslag til bosted. - Nytt bosteds evne til å imøtekomme barnets behov. - Om hjemmet er i barnets familie/nettverk. - Om det er spesielle hensyn knyttet til barnets bakgrunn, f.eks religion, språk. Vedtak om hasteflytting skrives slik at det er forståelig for barn og foreldre. Det kan være nødvendig med oversettelse. Forbered og snakk med barn, familie og samarbeidspartnere i forkant av og under flytting. Fortell nytt bosted om barnet som kommer og forbereder dem på barnets behov. Gi barn og foreldre løpende informasjon, og informerer blant annet om: - Hvorfor barnet blir flyttet fra hjemmet sitt. - Hvilke rettigheter barn og foreldre har - Hvor barnet skal bo og hvem som skal passe på barnet Gi barnet mulighet til å ta med seg eiendeler som er viktige for seg, f.eks. kosebamser, klær, PC eller skolesaker. Tilrettelegg for at barnet kan ha med seg en person barnet kjenner og har en trygg relasjon til under flyttingen. Snakk med voksenpersonene sammen med barnet ved ankomst til nytt bosted. Hjelp barnet å etablere kontakt med disse og gi informasjon om hva som skal skje fremover til begge parter.

3.5	Oppfølging av barn og nytt bosted	Følg opp barn og nytt bosted: - Ta hyppig kontakt rett etter flyttingen. - Vær tilgjengelig og svar på spørsmål Tilrettelegg for: - Barnets kontakt med eksisterende nettverk, herunder besteforeldre, søsken eller venner. - Barnets skolegang. Ha som mål at det ikke er opphold i barnets skolegang. - Oppfølging fra helsevesenet gjennom ny henvisning eller overføring. - Oppfølging fra andre aktuelle tjenester. - Fritidsaktiviteter. Vurder behov for at det foretas en kartlegging eller utredning av barnet. Følg opp biologiske søsken, fosterforeldrene og evt. andre barn i fosterhjem i etterkant av flyttingen.	Følg opp barnet særlig tett i akuttfasen, og ta kontakt dagen etter hasteflyttingen. Bli godt kjent med barnet dersom barneverntjenesten ikke hadde kjennskap til familien før hasteflyttingen. Få barnets tilbakemelding på hvordan flyttingen opplevdes. Utarbeid forslag til plan som viser hvordan barnet, foreldrene og nytt bosted skal følges opp i akuttperioden. Drøft planen med barnet, foreldrene og de voksne på det nye bostedet, og endre planen ut i fra tilbakemeldingene. Lytt til barnets tilbakemelding og synspunkter. Tilrettelegg for tilbakemeldinger fra barnets nye bosted. Følg opp planen for oppholdet, og tilpass der nødvendig. Koordiner møter mellom de ulike involverte instansene. Sørg for god informasjon og tett oppfølging av barnet.
3.6	Oppfølging og samarbeid med foreldre	Avhengig av varighet på flyttingen og sakens karakter, følg opp foreldrene med bl.a. det følgende: - Informerer og oppdaterer dem på barnets behov, utvikling og trivsel. - Gi tilbud om råd og veiledning eller kurs for å støtte foreldrene i å gjennomføre best mulig samvær. - Der det er aktuelt, gi tilbud om råd og veiledning for å forberede at barnet flytter hjem. - Veiled foreldre om kontakt med barnet utenfor samværsavtalen, for eksempel på sosiale medier og telefon.	Arbeid for en god relasjon til foreldrene, gode samvær og tilbakeføring der det er aktuelt. I relasjonen til foreldrene, vær bevisst egne holdninger og verdier. Følg opp foreldrenes behov og anerkjenn den vanskelige situasjonen hasteflytting kan skape. Vurder tilbakeføring ut i fra en helhetsvurdering og hensynet til barnets beste. Vurderingen bygger blant annet på innhentede opplysninger, vurdering av samvær og barnets synspunkter.

		- Oppfordre til å ta kontakt med andre aktuelle instanser, f.eks DPS, familievernnet eller NAV. - Tilrettelegg for at foreldrene kan ivareta deres omsorgs- og foreldreansvar. Kort tid etter alle møter, skriv referat.. Sørg for at referatet leses av foreldre og barn, og at de kan komme med innspill før referatet arkiveres.	
3.7	Administrere samvær med foreldre	Administrer samvær med foreldre: - Avtal tidspunkt, sted og deltakere. - Vurder behov for tolk i samarbeid med foreldrene - Lei inn eller ansett tilsynsperson dersom nemda har bestemt at samvær skal være under tilsyn - Bestill reise for foreldre hvis nødvendig Gjør en risikovurdering, inkludert risiko for kidnapping av barnet. Samarbeid med politiet om nødvendig.	Etabler en trygg ramme rundt samværet, blant annet ved å forberede barn og fosterforeldre i forkant av samværet. La barnet og familien benytte språket de ønsker i samværene og ha i stedet tolk tilstede. Snakk med barn og fosterforeldre i etterkant om samværet. Dokumenter deres synspunkter.
3.8	Vurder videre oppfølging av barnet etter hasteflyttingen	Vurder ulike alternativer for barnet, f.eks.: - Flytte hjem og tilby hjelpetiltak for å følge opp familien - Flytting til fosterhjem - Opphold på behandlingsinstitusjon Vurder om det er behov for tvangstiltak utover akuttsituasjonen, og om det skal fremmes sak for fylkesnemnda, se <i>fylkesnemnda og rettsbehandlinger</i>	Vurder de ulike alternativene ut i fra hensynet til barnets beste, barnets synspunkter og informasjon som har fremkommet under hasteflyttingen og evt. tidligere. De ulike alternativene drøftes med barn, foreldre og nytt bosted. Forklar og begrunn barneverntjenestens vurdering. Jobb for å få et godt samarbeid med barn og foreldre i neste fase av barnets sak.

Vedlegg 5. Arbeidsoppgaver og –prosesser: Hjelpetiltak

Beskrivelse		I situasjoner der barn på grunn av forholdene i hjemmet eller av andre grunner har særlig behov for hjelp, skal barneverntjenesten sette i verk hjelpetiltak for barnet og familien. Tiltaket/-ene skal ha som særlig formål å bidra til positiv endring hos barnet eller i familien. De fleste hjelpetiltak igangsettes med samtykke fra foreldre og/eller barn, men noen tiltak kan også pålegges.	
Aktuelle lovkrav		<i>Barnevernloven § 4-4</i>	
Arbeidsoppgaveoppgave/-prosess		Beskrivelse av arbeidsoppgave/-prosess	Forventning til profesjonell praksis
4.1	Helhetlig ivaretagelse av barnet, gjennom å lede hjelpetiltaksprosessen og gjennomføre hjelpetiltak.	Samtidig med at hjelpetiltak vedtas, skal barneverntjenesten ha utarbeidet en tiltaksplan i samråd med barn og foreldre, se <i>undersøkelse</i>. Arbeid med målene i tiltaksplanen, og følg opp alle tiltak som iverksettes: - Utfør hjelpetiltak med bakgrunn i tiltakets mål i vedtaket og tiltaksplanen. - Planlegg og gjennomfør møter med barn og foreldre. Vurder behov for tolk i møtene og ved gjennomføring av tiltaket. Behovet vurderes sammen med foreldre og barn. - Barnet og foreldrenes synspunkter dokumenteres. Jobb aktivt for å tilrettelegge for medvirkning underveis. - Kartlegg og mobiliser nettverket rundt barnet. F.eks. ved å vurdere familieråd. - Gi foreldre råd og veiledning - Rekrutter, ansett og følg opp eventuelle oppdragstakere som veiledere, tilsynspersoner,	Arbeid aktivt for å holde fokus på barnet og barnets behov. Ivareta barnets medvirkning i gjennomføring av hjelpetiltaksfasen gjennom å lytte, involvere og ta hensyn til barnets tilbakemeldinger. Snakk med barnet og hvordan det ønsker å medvirke, og legg til rette for at barnet kan medvirke på en måte som passer for det enkelte barn. Legg til rette for å snakke med barnet alene. Sikre fokus på tiltakets mål om å bedre eller stabilisere situasjonen til barnet. Målet med tiltaket skal være bevisst og tydelig, og rette seg mot kjerneproblematikken. Sikre at tiltaket varer lenge nok til at endring er varig – og ha et livsløpsperspektiv.. Motiver barnet og familien for tiltaket, og arbeid aktivt for at de skal ha tro på egne evner og endringsmuligheter. Gi gjerne informasjon flere ganger og vær tålmodig. Kom i posisjon for godt samarbeid med barn og foreldre og arbeid for å opprettholde tillit: - Arbeid for å unngå at eventuelle konflikter eskalerer. - Gi tydelige tilbakemeldinger til foreldre og barn, og vær

		støttekontakter, linkarbeidere og lignende, samt kjøp av tiltak fra private aktører. Tydeliggjør ansvarsfordeling mellom kontaktperson og oppdragstaker. - Dokumenter underveis: skriv referater, journalfør etter telefonsamtaler, ny informasjon, nye vedtak, planer og lignende. Skriv referater slik at de forstås av foreldre og barn, og at de kan komme med innspill før referatet arkiveres. - Kartlegg utvikling og progresjon underveis i hele tiltaksfasen. De faglige vurderingene som gjøres dokumenteres. - Vurder ytterligere utredninger/kartlegginger av barnet og familiens situasjon. - Vurder behov for at viktige dokumenter i saken oversettes. Kjenn til og følg kontorets internkontrollarbeid knyttet til hjelpetiltaksarbeid og meld avvik hvis nødvendig, for å sikre at barnet får den oppfølgingen det trenger.	ærlig. - Lytt til, og tilrettelegg for, tilbakemeldinger og medvirkning fra barn og foreldre. - Vær bevisst egne formuleringer. - Vær åpen for ulike tilnærminger til hvordan kommunikasjonen med barn kan styrkes og nettverk kan mobiliseres – «arenafleksibel». Igangsett hjelpetiltak i en hensiktsmessig rekkefølge og med en hensiktsmessig sammensetning av tiltak, f.eks. ved gradvis å trappe opp, slik at foreldre eller barn kan nyttiggjøre seg tiltakene. Jobb for å holde et helhetlig og åpent perspektiv kontinuerlig.
4.2	Koordiner og følg opp samarbeid med andre instanser	Samarbeid med relevante instanser rundt barnet i hjelpetiltaksfasen. Sikre deltakelse fra de ulike instansene: - Opprett og koordiner ansvarsgruppe - Holde involverte instanser, f.eks. skole eller NAV, løpende oppdatert, så fremt det er adgang til det, jf. regler om taushetsplikt - Skriv henvisning til BUP eller andre deler av helsevesenet der barnet har behov for det	Vurder løpende barnets behov for helsehjelp eller annen hjelp fra det offentlige, i samråd med barn og foreldre. Send henvisning eller opprett kontakt til andre instanser og redegjør for hva instansen skal bidra med. Ivareta barn og foreldres behov for koordinert innsats og forutsigbarhet fra ulike instanser. Koordiner og avklar ansvar med andre instanser rundt barnet, f.eks. barnehagen eller foreldrenes fastlege, og sikre at de arbeider med de samme målene parallelt.

4.3	Gjør løpende risikovurderinger	Gjør løpende risikovurderinger underveis i hjelpetiltaksfasen. Risikovurderingen gjøres både for situasjonen for barnet og for de ansatte i barneverntjenesten. I hensynet til barnet, foreldrene og de ansattes sikkerhet gjør blant annet følgende vurderinger: - Hvor bør møter gjennomføres? - Bør leder og/eller kollegaer informeres særskilt om når og hvor møter skal gjennomføres? - Bør politiet delta?	Vær bevisst på at egen vurdering av risikogrenser kan viskes ut etter hvert som en relasjon bygges opp med familien. <i>Mange barneverntjenester legger til rette for veiledning på risikovurderinger for å unngå at grenser «flyttes». I denne veiledningen er det viktig å legge til rette for at ansatte kan snakke om «den vonde magefølelsen». I tillegg til å fokusere på at man må jobbe for å kjenne sine egne grenser.</i>
4.4	Evaluer hjelpetiltak	Evaluer hjelpetiltakene i samråd med barnet og foreldrene, og med bakgrunn i målene for tiltaket. Forklar hvordan barnevernet vurderer situasjonen i familien. Dokumenter barn og foreldres synspunkter. Innhent informasjon og samarbeid om evalueringen med andre instanser som for eksempel skole eller helsevesen. Dokumenter evalueringen og juster hjelpetiltakene i tråd med beslutninger som tas. Avslutt hjelpetiltaket der målene er oppnådd og der det vurderes at det ikke er behov for ytterligere hjelpetiltak, eller der andre instanser kan ivareta barnet og familiens behov. Forklar barn og familien hvorfor hjelpen avsluttes og mulighetene for å klage.	Sikre involvering og medvirkning fra barn og foreldre i evaluering av hjelpetiltakene. Få deres vurdering av hvordan hjelpetiltakene fungerer og evt. forslag til justeringer av formål og innhold. Vekt og analyser tilgjengelig informasjon, og gjør en vurdering av hvordan arbeidet med familien skal fortsette evt. avsluttes. Vurder fortsettelsen ut i fra en samlet vurdering av barnets behov og barnets og familiens ønsker.
4.5	Pålegg av hjelpetiltak	Der foreldre, og/eller barn, ikke ønsker å motta hjelpetiltak, vurder behov for å pålegge hjelpetiltak og fremme sak for fylkesnemnda, se <i>fylkesnemnda og rettsbehandling</i>	Informert og diskuter pålegg av hjelpetiltak med barn og foreldre. Jobb for å komme i posisjon for samarbeid slik at hjelpetiltaket kan igangsettes frivillig, eller at familien kan finne andre alternativer.

Vedlegg 6. Arbeidsoppgaver og –prosesser: Fylkesnemnd og rettsbehandlinger

Beskrivelse		Barnevernet kan fremme saker for fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker i tilfeller hvor barnevernet vurderer at barnet må flyttes hjemmefra eller at foreldrene må pålegges hjelpetiltak. Fylkesnemnda er et domstolslignende organ som treffer beslutninger knyttet til omsorgsovertakelser, samvær, flyttinger og pålegging av hjelpetiltak ovenfor barn og foreldre. Partene i sakene, herunder foreldre og i noen tilfeller barn, kan klage inn Fylkesnemndas vedtak til rettsapparatet. I disse tilfellene kalles ofte barneverntjenesten inn som vitner.	
Aktuelle lovkrav		Barnevernloven §§ 2-1 femte ledd bokstav c og 7-1, § 4-17, § 4-19, § 4-20, § 4-21, § 4-29, §§ 4-14 jf. 4-15 annet ledd, § 7-10, § 7-11 første ledd bokstav a til f, § 7-5, § 7-19 annet ledd, § 7-24.	
Deloppgave/arbeidsprosess		Beskrivelse av deloppgave/arbeidsprosess	Forventning til profesjonell praksis
5.1	Vurdere å fremme sak for fylkesnemnda	Vurder løpende behovet for omsorgsovertakelse eller andre pålegg ut i fra kjennskap til saken og alvorlighetsgrad. Vurder behov for sakkyndig utredning i tilfeller der det er behov for ytterligere kompetanse og utarbeid mandat for dette. Informer foreldre og barn om at barneverntjenesten vurderer å fremme sak for fylkesnemnda. Begrunn og forklar hvorfor. Ha en åpen dialog med foreldre og barn og gi dem muligheten til å forbedre barnets omsorgssituasjon, der det er mulig. Vurder sikkerheten til barn, foreldre og barnevernsarbeidere. Vurder fare for rømming eller flytting ut av landet. Opprett kontakt med politiet der nødvendig. Vurder løpende behov for hasteflytting, se hasteflytting.	Vurder behov for å fremme sak for fylkesnemnda ut i fra de relevante aspektene ved barnets omsorgssituasjon og hensynet til barnets beste, herunder: - Barnets fungering - Foreldres omsorgsevne - Relasjonen mellom barn og foreldre Dersom barneverntjenesten vurderer å fremme sak om omsorgsovertakelse eller flytting til institusjon, vurder ulike former for hjelpetiltak og hvorvidt disse kan bidra til å endre situasjonen rundt barnet. Vær ærlig med foreldre og barn så tidlig som mulig. Vær åpen og tydelig om bekymringen for barnet. Forbered foreldre og barn på muligheten for at barneverntjenesten fremmer sak for nemnda, slik at en eventuell beslutning om dette ikke kommer som en overraskelse. La foreldre og barn få muligheten til å endre barnets

		Forbered mulig hasteflytting av barnet, i tilfeller hvor foreldre skal informeres om at barneverntjenesten vil initiere omsorgsovertakelse for et barn og kjennskap til familien tilsier at situasjonen kan eskalere.	omsorgssituasjon.
5.2	Forbered og frem sak til fylkesnemndsbehandling	Legg frem saken for vurdering internt i barneverntjenesten og forankre eventuell beslutning om å fremme sak for nemnda. Informert og forklar foreldre og barn at barneverntjenesten har besluttet å fremme sak for nemnda. Planlegg sammen med foreldre og barn hvordan de vil følges opp i forkant av fylkesnemndsbehandlingen. Vær oppdatert på hva som skjer i barnet og foreldrenes liv og omsorgssituasjonen frem til behandlingen. Ved fremming av sak om omsorgsovertakelse, vurder om barnet, ut i fra hensyn til egen sikkerhet, bør plasseres på sperret adresse. Vurder også fratakelse av foreldreansvar og omfang av samvær, og behov for tilsyn under samvær. I tilfeller hvor barneverntjenesten vurderer at barnet bør flyttes til et fosterhjem, se <i>fosterhjem</i> for beskrivelse av arbeidsoppgaver og –prosesser. I tilfeller hvor barneverntjenesten vurderer at barnet bør flyttes til en institusjon, se <i>institusjon</i> for beskrivelse av arbeidsoppgaver og –prosesser. Opprett kontakt og samarbeid med ansvarlig jurist i forberedelsen til saken. Avklar hvem som er parter i saken og ta kontakt med disse.	Møtene med familien hvor man informerer om at barneverntjenesten vil fremme sak for fylkesnemnda kan være konfliktfylte og vanskelige. Vurder hvem og hvor mange fra barneverntjenesten som bør stille i møtet. Vurder om foreldrene og barnet bør informeres sammen eller hver for seg. Ha et særlig fokus på barnet i denne prosessen. Lytt til barnet og barnets ønsker. Informer tydelig om bakgrunnen for barneverntjenestens vurdering. Barnets synspunkter og tilbakemelding dokumenteres. I relasjonen til foreldrene, vær bevisst egne holdninger og verdier. Følg opp foreldrenes behov og anerkjenn den vanskelige situasjonen en fylkesnemndssak om pålegg av hjelpetiltak, omsorgsovertakelse eller flytting av en ungdom til institusjon kan skape. Snakk med foreldrene om hvordan de kan forholde seg til barnet etter at de har fått beskjeden. Vurder kontinuerlig om barneverntjenesten bør endre standpunkt i saken og eventuelt trekke den fra behandling i fylkesnemnda. Legg til rette for å prioritere saken i en periode ettersom de ofte er svært tidkrevende. Ha fokus på å håndtere stress. <i>Det kan være utfordrende og vanskelig for barnevernsarbeidere å stå i konfliktfylte saker hvor man fremmer sak for fylkesnemnda.</i>

		Informert om rettigheter og saksgang. I tilfeller hvor barnet ikke er part i saken, avklar om barnet ønsker at det oppnevnes en talsperson. Informert og forklar barnet om mulighetene og få tilbakemelding. Vurder om det bør være en talsperson med særskilt kompetanse på f.eks. språk eller kultur. Innhent relevant informasjon for saken. I saker om opphevelse av vedtak om omsorgsovertakelse skal fosterforeldrenes uttalelse innhentes som en del av saksforberedelsen. Ut i fra en vurdering av belastning for foreldre og barn, samt sakens karakter, vurder om saken kan behandles etter en forenklet prosedyre. Foreslå ønsket prosedyre for nemnda. Barneverntjenesten skal som hovedregel være representert ved advokat. Dersom barneverntjenesten ikke er representert ved advokat må barneverntjenesten selv utarbeide begjæring om tiltak. Begjæring om tiltak skal blant annet inneholde følgende: - Kort redegjørelse av saken og forslag til vedtak - De relevante faktiske forhold i kronologisk rekkefølge - Alle tiltak og hjelp som har vært iverksatt, samt barneverntjenestens vurdering av hvordan disse har virket - Redegjørelse for forslag til vedtak - Redegjørelse for valg av plasseringsalternativ ved omsorgsovertakelse - Ved plassering av barn med alvorlige atferdsvansker,	<i>Mange barneverntjenester har egne rutiner på debrief og ivaretagelse av de ansatte i slike prosesser.</i>
--	--	--	---

		redegjør for plasseringssted, se <i>flytting til og oppfølging av barn på institusjon</i> Lag plan for iverksetting av fylkesnemndas vedtak, både dersom dette er i tråd med barneverntjenestens begjæring og dersom det ikke er det. Vurder hvordan barneverntjenesten vil gå videre med saken og oppfølging av barnet. Delta på formøte med advokat og vitner. Skriv referater og dokumenter vurderinger som gjøres underveis.	
5.3	Forhandlingsmøtet i nemnda og vitneførsel	Vær partsrepresentant og/eller vitne i saken.	Sørg for å være oppdatert og kjenn saken godt før forhandlingsmøtet. Presenter det faglige resonnementet bak begjæringen og barneverntjenestens vurdering av konsekvenser for barnet dersom begjæringen ikke tas til følge. <i>Noen barneverntjenester har rollespill for å øke kompetansen i hvordan saker bør fremmes i nemnda.</i> <i>Det kan være krevende å møte i nemnda og mange barneverntjenester har rutiner for debriefing og ivaretagelse av de ansatte i slike prosesser.</i>
5.4	Etter behandling i fylkesnemnda	Følg opp fylkesnemndas vedtak og vurder: - Iverksetting av fylkesnemndas vedtak, se andre matriser avhengig av tiltaket som er besluttet av fylkesnemnda. - Om kommunen vil be om en forlengelse av fristen for iverksettelse. - Om kommunen skal anke fylkesnemndas avgjørelse. Ta kontakt med familien og avtal møte etter at kjennelsen er kjent for dem. Legg plan for veien videre sammen med barn	Vurder videre saksgang når fylkesnemndas vedtak mottas, ut i fra hensynet til barnet. Vær åpen og ærlig med foreldre og barn om hvilke vurderinger barneverntjenesten gjør. Forklar vedtaket og eventuelle uklarheter om veien videre. Se andre matriser, avhengig av tiltaket som er besluttet av fylkesnemnda.

		og foreldre, se andre matriser avhengig av tiltaket som er besluttet av fylkesnemnda.	
5.5	Rettslig overprøving av fylkesnemndas vedtak	Partene i saken kan bringe inn for tingretten og fremme søksmål om rettslig overprøving av fylkesnemndas vedtak. Forbered rettsbehandling i rettsapparatet. Saksfremgangen er lik forberedelsene beskrevet ovenfor. Innhent oppdatert informasjon fra barn, foreldre og relevante instanser. Vurder om andre enn de som har fremmet søksmålet bør ha partsrettigheter i behandlingen.	Se punkt 5.3 for forventninger til profesjonell praksis.
5.6	Behandle krav om tilbakeføring og/eller endring i samvær i fylkesnemndas vedtak fra private parter	Dersom foreldre og/eller andre parter i saken krever tilbakeføring og/eller endring i samværsordning, forbered og oversend saken til fylkesnemnda. Forberedelsen er lik som forberedelsene beskrevet ovenfor.	
5.7	Stille som vitner i andre saker for rettsapparatet	Still som vitne i tilfeller hvor barneverntjenesten er kalt inn, for eksempel ved foreldretvister.	Ha fokus på barnet og barnets behov i foreldretvistsaker. Forberede vitneførsel. Opplys om barnevernets befatning med saken og gi en faglig begrunnet vurdering av situasjonen og barneverntjenestens vurdering av barnets beste.

Vedlegg 7. Arbeidsoppgaver og –prosesser: Institusjon

Beskrivelse:		Noen barn kan ha behov for et opphold ved en barnevernsinstitusjon. Disse institusjonene kan gi omsorg og arbeide for å bedre barnas problematikk, der det er behov for det. Institusjonen har ansvar for den daglige oppfølgingen av barnets behov og følger opp flere av oppgavene som ellers ligger til barneverntjenesten. Samtidig er det barneverntjenesten som har ansvar for barnet og har et ansvar for å sikre at barnet mottar forsvarlig omsorg.	
Aktuelle lovkrav		Barnevernloven § 4-12 jf. § 4-14, §§ 4-24, 4-25 og 4-26, § 4-29 og § 4-19	
Deloppgave/arbeidsprosess		Beskrivelse av deloppgave/arbeidsprosess	Forventning til profesjonell praksis
6.1	Beslutte institusjonsopphold	Foreta en vurdering av barnets behov og omsorgssituasjon, og vurder om institusjonsopphold er nødvendig. Drøft og forklar vurderingen med barn og foreldre. Begrunn hvorfor barneverntjenesten mener det er nødvendig at barnet flytter til en institusjon. Dokumenter barn og foreldres synspunkt. Vurder barnets sikkerhet og vurder behov for sikkerhetstiltak ved institusjonen, i samarbeid med politiet. I tilfeller hvor barneverntjenesten vurderer at en ungdom bør flytte til en behandlingsinstitusjon, jobb for å motivere ungdommen til frivillig plassering. Søk Bufetat/Barne- og familieetaten om institusjonsplassering. Gi informasjon om institusjonen til barn og foreldre slik at de kan gi en tilbakemelding og fremme sine ønsker. Beslutt hvorvidt barneverntjenesten ønsker at barnet flytter til aktuell institusjon. Ved ønske om flytting til behandlingsinstitusjon, må navn på institusjon barnet skal plasseres på foreligge før en evt.	Beslutningen om at et barn bør plasseres på institusjon beror på en vurdering av barnets behov. Vurderingen gjøres med bakgrunn i følgende momenter: - Barnets omsorgssituasjon - Barnets evt. atferdsproblemer - Barnets evt. rusproblemer - Ivaretagelse av barnets særlige behandlings- og omsorgsbehov Vær åpen om barneverntjenestens vurdering og konsekvenser for barn og foreldre. Snakk med barnet og foreldre, og lytt til deres synspunkter. Hensynet til barnet står i sentrum for vurderingen av den aktuelle institusjonens egnethet. Vurder følgende: - Barnets ønsker. - Foreldrenes ønsker. - Hensyn til kontinuitet i barnets omsorg, skolegang og fritidsaktiviteter. - Hensyn til barnets situasjon i nærmiljøet og hvorvidt det

		behandling i fylkesnemnda, se <i>forberedelser og fremming av sak for fylkesnemnda og rettsapparatet</i>.	nødvendig for barnet å flytte unna et belastet miljø. - Barnets spesielle behov, herunder barnets evt. helseutfordringer - Sammensetning av beboerne på institusjonen.
6.2	Forberedelse og gjennomføring av flytting	Snakk med barn og foreldre om hvordan flyttingen kan gjennomføres på best mulig måte. Gi mer informasjon om institusjonen og få barn og foreldres tilbakemeldinger. Forbered andre instanser rundt barnet på flyttingen, for eksempel skole, helsetjenester og fritidsaktiviteter. Tilrettelegg prosess og ansvarsdeling mellom barneverntjenesten, institusjonen og andre instanser, f.eks. skole og helsehjelp, i etterkant av flyttingen. Gi informasjon til barn og foreldre underveis. Tilby familieråd for å mobilisere nettverk i forkant av plassering. Utarbeid forslag til tiltaksplan. Planen skal inneholde mål for oppholdet og hva institusjonen skal jobbe med i oppholdsperioden. Samarbeid med barn og foreldre om innholdet i planen. Vurderer sikkerhet rundt flyttingen og hvorvidt politi bør bistå. Sørg for en god overgang til institusjonsoppholdet. Delta på «inntaksmøte» ved ankomst, og informer institusjonen om barnet som nå har kommet.	Lytt til barn og foreldre og deres ønsker for flytting til institusjonen. Gi god informasjon underveis slik at de har mulighet til å komme med tilbakemeldinger og ønsker. Samarbeid med barn og foreldre om tiltaksplanen. Jobb for å få en felles forståelse av hva barnet trenger og hvordan institusjonen kan hjelpe barnet oppnå målene. La barnet komme med sine ønsker for hva institusjonen skal hjelpe med og hvordan barnet ønsker å ha det på institusjonen. Sørg for at institusjonen får tilstrekkelig informasjon om barnet slik at de kan ivareta ansvaret for barnet under institusjonsoppholdet. Dette inkluderer informasjon om hvilke behov barnet har for tjenester utover hjelp fra barnevernet. Sørg for at ansvar og oppgaver mellom institusjonen og barneverntjenesten er klart definert. Bli enige om samarbeidsform. Sikre at evt. behandlingsrelasjoner mellom helsetjenesten og barnet, evt. barnets familie, ikke brytes unødvendig, eller at behandlingen kan videreføres av andre på forsvarlig måte. Dersom politiet skal bistå i flyttingen, trygg barn og foreldre, og oppfordre politiet til å stille i sivil. På «inntaksmøtet», trygg barnet og la det selv fortelle om seg selv og sin bakgrunn, så fremt barnet ønsker. <i>Barn og ungdommer kan blant annet forberedes på et</i>

			<i>institusjonsopphold på følgende måter:</i> - Reis på besøk til institusjonen - De ansatte på institusjonen kommer på besøk til ungdommen - Vis bilder og fortell om miljøet rundt institusjonen - Gi informasjon om de ansatte og de andre barna som bor der <i>Noen ansatte i barneverntjenesten overnatter på institusjonen den første natten for å trygge barnet.</i>
6.3	Oppfølging av barn og familie	Hold tett kontakt med barn og familie i begynnelse av oppholdet på institusjonen. Vurderer behov for endringstiltak i familien. Tilrettelegg og iverksett tiltak der det er aktuelt. Ivareta barnet og foreldrenes partsrettigheter. I tilfeller der barneverntjenesten ikke har overtatt omsorgsansvar, tilrettelegg for at foreldrene kan ivareta dette ansvaret. Det samme gjelder foreldreansvar, i tilfeller hvor omsorgen er overtatt av barnevernet. Legg til rette for møter mellom institusjonen, foreldrene, barnet og barneverntjenesten. Legg til rette for mobilisering av nettverket rundt barnet, f.eks. ved familieråd. Ivareta den delen av ansvaret som er lagt til barneverntjenesten når barnet er i institusjon. Hvilket ansvar som påhviler barneverntjenesten avhenger av grunnlag for plasseringen. Begynn å planlegg og forbered evt. ettervernstiltak fra	Gjør en løpende vurdering av hyppighet av besøk og kontakt med barn og foreldre, ut i fra deres konkrete behov. Sikre at barnet får medvirke i egen sak gjennom å være tilgjengelig, informere, lytte til dets ønsker, ivareta dets behov og dokumentere disse underveis. Kontakten med barnet kan gjøres på ulike måter og tilpasses barnet, f.eks. ved hjelp av ulike møteplasser, verktøy og samtaleformer. Sørg for at barnets behov for tjenester fra andre sektorer ivaretas, f.eks. helsehjelp. Legg til rette for at barnet kan få innsyn i egen sak, f.eks. ved å lese mappen sin. Ivareta relasjonen til foreldrene. Følg opp avtaler, gi informasjon og vær tilgjengelig. Dette er spesielt viktig i en tidlig fase av barnets opphold på institusjon. Hold barn og foreldre informert om barneverntjenestens vurderinger.

		ungdommen er 16 år, se <i>ungdomsarbeid og ettervern</i> .	
6.4	Justere/vurdere rammene rundt barnet	Etabler stoppunkter for å vurdere barnets situasjon. Involver barnet og foreldre og få deres synspunkter, ønsker og tilbakemelding. Vurder rammene rundt barnet løpende: - Omsorgssituasjon - Skolesituasjon - Behov for hjelp fra andre tjenester, f.eks. helsetjenesten. Vurder henvisning til BUP og henvis i nødvendige tilfeller. Inngå samarbeid med øvrige tjenesteytere, f.eks. skole og NAV. - Behov for andre tiltak fra barnevernet - Hyppighet og hensiktsmessig form på oppfølging fra barneverntjenesten. - Følg med på at barnets rettigheter ivaretas på institusjonen, herunder følg med på evt. tvangsprotokoller som gjelder det enkelte barn. - Dokumenter innkomne opplysninger, kontakt med institusjon, barn og foreldre og faglige vurderinger. Tilby ungdommen og være å skrive referater. La ungdom og foreldre gi tilbakemeldinger på referater før de arkiveres.	I vurderingene av barnets situasjon ses det hen til blant annet: - Barnets utvikling - Barnets særlige behov - Barnets synspunkter på egen situasjon og boforhold. Få barnets tilbakemelding på hvordan det har det og hva som evt. kan gjøres annerledes.

Vedlegg 8. Arbeidsoppgaver og -prosesser: Fosterhjem

Beskrivelse:		I tilfeller der hjelpetiltak i hjemmet ikke er tilstrekkelig for å ivareta barnet, kan barneverntjenesten flytte barnet til et fosterhjem, etter vedtak i fylkesnemnda. Barneverntjenesten må sikre en god flytteprosess for barnet og at fosterforeldrene vil være gode omsorgspersoner for barnet. Hovedoppgaven for barneverntjenesten er å sikre forsvarlig omsorg for barnet.	
Aktuelle lovkrav		§4-22, § 4-16, fosterhjemsforskriften §§ 4, 5, 7 og 8	
Deloppgave/arbeidsprosess		Beskrivelse av deloppgave/arbeidsprosess	Forventning til profesjonell praksis
7.1	Vurdering av ulike alternativer for bosted, parallelt med forberedelse av sak om omsorgsovertakelse	Involver barnet og foreldrene i vurderingene som skal gjøres. Snakk med barn og foreldrene om hva som er viktig for dem ved flytting. Vurderer om søsken bør bo sammen eller hver for seg. Vurderer følgende alternativer for rekruttering av fosterhjem: - Kartlegg barnets nettverk og vurder flytting til slekt eller nettverk. Tilby familieråd. - Kontakt Bufetat/Barne- og familieetaten. Motta tilbud om fosterhjem og følg opp dette. - Rekrutter fosterhjem selv, for eksempel gjennom reklame i aviser eller ved å kontakte potensielle fosterhjem direkte. - Møt potensielle fosterforeldrene og gi gjensidig informasjon mellom barn, fosterforeldre og foreldre. Barnet må flyttes til fosterhjem, eventuelt beredskapshjem eller institusjon innen seks uker fra fylkesnemndas vedtak om omsorgsovertakelse, ellers bortfaller vedtaket.	Lytt til barnet og barnets ønsker. Informer tydelig om bakgrunnen for at barnet må flytte. Spør barnet om ulike flyttealternativer i slekt og nettverk og om barnet har forslag. Barnets ønsker dokumenteres. Forklarer barnet hvorfor dersom ønskene ikke kan oppfylles. Tilpass henvisning til Bufetat/Barne- og familieetaten og valg av fosterhjem til barnas og foreldrenes ønsker, for eksempel om religiøs bakgrunn, språk etc., så fremt det er mulig. Vurder barnets skoletilhørighet og ta hensyn til dette. Vurder potensielle fosterforeldre sett i lys av barnets behov. Informer fosterforeldrene om barnet og dets behov. Snakk med barn og foreldre om de potensielle fosterforeldrene og får deres tilbakemelding. Dersom barnet tilhører en minoritet, drøft ulike tilpasningsbehov med fosterhjemmet og hvordan de kan bidra til at barnet opprettholder/opplever kontinuitet i språk og religion.

	Særskilte oppgaver ved frivillig plassering	Tilpass oppgaver og arbeidsprosess ved frivillig plassering i fosterhjem. Avklar ansvarsfordeling og rammer rundt flytting.	Arbeid for å sikre tett involvering av barn og foreldre i beslutninger og flytteprosess. Skap trygge rammer rundt barnet i nytt hjem.
7.2	Godkjenning av fosterhjem	Vurderer hvorvidt de konkrete alternative fosterhjemmene er aktuelt for barnet. Følgende oppgaver gjennomføres for egnet fosterhjem: - Tilby opplæring dersom fosterhjemmet ikke har gjennomført dette tidligere. - Fosterhjems kommunen gjør en generell godkjenning av fosterhjemmet, med mindre fosterhjemmet allerede er godkjent. - Fosterhjems kommunen gjør en spesifikk godkjenning av fosterhjemmet for det aktuelle barnet.	Vurderingen av hvorvidt fosterhjemmet er aktuelt baseres på en barnevernfaglig vurdering av barnets behov og fosterhjemmets evne til å ivareta disse. Den spesifikke godkjenningen inneholder en begrunnelse om hvorfor man har valgt det aktuelle fosterhjemmet ut i fra barnets behov. <i>Følg barneverntjenestens maler for godkjenning av ulike typer fosterhjem. Ofte inneholder disse følgende:</i> - Barneverntjenestens vurdering av fosterhjemmet egnethet for det aktuelle barnet - Intervju - Politattest - Helseattest - Referanser - Ligningsattest
7.3	Avklare rammebetingelser rundt fosterhjemmet	Gjennomfør følgende oppgaver ved etablering av fosterhjem: - Utarbeid kontrakt med fosterhjemmet og avklar økonomisk kompensasjon. - Avklar evt. refusjon fra Bufetat - Vurder og avklar behov for ekstra tiltak, f.eks. avlastning, ekstern veiledning og fritidsaktiviteter. Informere om veiledningstilbud for fosterhjem rekruttert gjennom Bufetat. - Avklar med fosterforeldrene hvorvidt de har behov for ekstra innkjøp knyttet til flyttingen, som for eksempel møbler og fritidsutstyr.	Sikre informasjon til barn, foreldre og fosterforeldre om prosessen frem mot flytting. Sikre et helhetlig tilbud til fosterforeldrene og barnet. Vurder barnets behov ut i fra nåværende situasjon, fremtidige behov og endringer som følge av nytt bosted. Snakk blant annet med barnet om skolebytte ved flytting.

		- Tips fosterforeldre om aktuelle interesseorganisasjoner for fosterforeldre. - Varsle barneverntjenesten i fosterjemskommunen om behov for oppnevning av tilsynsperson. Fosterjemskommunen finner tilsynsperson, og godkjenner tilsynsperson i samråd med den andre kommunen og. Avklar ansvarsfordeling for oppfølging og veiledning av tilsynsperson. - Fosterjemskommunen tar kontakt med Bufetat/Barne- og familieetaten og sikrer at tilsynsperson mottar kurs. - Tilby foreldre å møte fosterforeldre.	
7.4	Forberede flytting	Tilby barn og foreldrene familieråd for å mobilisere nettverk rundt barnet og sikre kontinuitet. Med bakgrunn i drøftinger med barn, foreldre og fosterforeldre, utarbeid forslag til følgende: - Omsorgsplan. Foreløpig omsorgsplan som er forelagt nemnda er utgangspunktet for forslaget. <i>Se oppgaver ved fylkesnemndsbehandling.</i> - Samværsplan i tråd med vedtak fra Fylkesnemnda. Inkluderer samvær med søsken, besteforeldre og annet nettverk etter ønsker og behov. Samværsplanen inneholder oversikt over omfang og rammer rundt samvær med foreldre, søsken, besteforeldre og evt. andre. - Overføringsplan inneholder plan for en gradvis opptrapping av samvær med fosterhjemmet. Planen inneholder også beskrivelse av hvordan forhold rundt barnet skal reetableres, f.eks. oppstart i skole/barnehage, BUP og andre aktuelle instanser.	Gjør en barnevernfaglig vurdering av barnets individuelle behov og tilpasser planene. Sikre at forhold rundt barnet reetableres i nytt hjem og at det ikke er opphold i viktige instanser rundt barnet, f.eks. skole og helsetjenester. Involverer barnet og ta hensyn til dets ønsker ved evt. innkjøp av møbler og fritidsutstyr. Ha dialog med fosterhjemmet om hvordan de kan tilrettelegge for at barnet opplever seg som en del av familien. Dette kan for eksempel gjøres ved å oppfordre til å henge opp bilder av barnet, sette frem gjenstander knyttet til kulturell bakgrunn og gi barnet samme fritidsutstyr som resten av familien. <i>I mange barneverntjenester tilrettelegges for det for en god flytting ved hjelp av følgende:</i> - Å Lage livsbok eller livstre sammen med barnet som beskriver barnet og dets bakgrunn. - Be fosterforeldrene lage en presentasjon av seg selv til barnet (f.eks. bilder av bolig, kjæledyr og familiemedlemmene).

		- Tiltaksplan dersom barnet mottar hjelpetiltak. Planen skal tydeliggjøre hva som er barnets behov og inneholde mål for tiltaket. Se <i>oppgaver i hjelpetiltaksfasen</i>. Planene drøftes med barn, foreldre, fosterforeldre og aktuelle instanser. Planene revideres etter behov. Organiser praktiske forhold knyttet til flytting: - Meld flytting til folkeregisteret - Meld overføring av barnetrygd fra foreldre til fosterforeldre til NAV - Vurder å sende krev om oppfostringsbidrag fra foreldre, til NAV - Nødvendig helsesjekk for barnet - Bytt fastlege for barnet	
7.5	Gjennomføring av flytting til fosterhjem	Gjennomfør overføringsplanen ved flytting, men tilpass dersom det er nødvendig.	Tilpass og revider overføringsplanen etter barnets ønsker og signaler underveis. Gi tilbakemelding og vurdering til foreldre og fosterforeldre om hvordan overføringen går underveis.
7.6	Oppfølging og kontroll av	Følg opp barnet og fosterfamilien tett med hyppige besøk	Gjør en løpende vurdering av hyppighet av besøk og kontakt med

	hvordan barn ivaretas i fosterhjem	eller kontakt i starten. Sikre stoppunkter underveis hvor barnets situasjon vurderes, gjennom blant annet minimum fire oppfølgingsbesøk i året: - Snakk med barnet om dets behov og ønsker. Dokumenter barnets syn. - Behov for videre utredninger eller hjelpetiltak - Følg opp barnets skolegang og helsesituasjon. - Behov for å involvere andre instanser Antall besøk og kontakt tilpasses situasjonen og barnets behov. Dokumenter faglige vurderinger. Tilby barnet å få en tillitsperson. Dersom barnet ønsker, ansett en tillitsperson etter en konkret vurdering og innhenting av bl.a. politiattest. Koordiner med, og følg opp, andre instanser for å sikre at barnet får den oppfølging og tjenester det har behov for. Vurder behov for ansvarsgruppemøter og/eller individuell plan der flere instanser er involvert. Følg opp ansvarsgruppemøter og/eller individuell plan der barneverntjenesten er ansvarlig. Fosterhjems kommunen skal følge opp barnets tilsynsperson, som skal gjennomføre minimum fire tilsynsbesøk i året. Fosterhjems kommunen vurderer behov for veiledning til tilsynspersonen og om tilsynet bør utføres oftere. Begynner å planlegg og forberede evt. ettervernstiltak fra ungdommen er 16 år, se <i>ungdomsarbeid og ettervernstiltak</i>.	barn og fosterforeldre, ut i fra deres konkrete behov. I vurderingene av barnets situasjon ses det hen til blant annet: - Barnets utvikling - Barnets særlige behov - Barnets synspunkter på egen situasjon og boforhold Sikre at barnet får medvirke i egen sak gjennom å være tilgjengelig, informere, lytte til dets ønsker, ivareta dets behov og dokumentere disse underveis. Følg opp barnets skolesituasjon sammen med skolen og barnet. Få barnets tilbakemelding på tilsynsbesøkene. Kontakten med barnet kan gjøres på ulike måter og tilpasses barnet, f.eks. ved hjelp av ulike verktøy og samtaleformer. Legg til rette for at barnet kan få innsyn i egen sak, f.eks. ved å lese mappen sin. Ivareta relasjonen til fosterforeldrene. Følg opp avtaler og vær tilgjengelig, særlig i en tidlig fase av plasseringen. Ivareta fosterforeldrenes barn og få høre deres mening. Jobb aktivt for å forebygge brudd i fosterhjemmet gjennom å være tilgjengelig, svare på spørsmål, fange opp behov og tilrettelegge og følge opp aktuelle tiltak.
--	---	---	--

		Gå gjennom fosterhjemsavtalen en gang i året med fosterhjemmet. Ivareta barn og foreldres partsrettigheter. Vurder å fremme sak til fylkesnemnda for å få vurdert om barnet bør få partsrettigheter tidligere enn 15 år.	
7.7	Administrere samvær med foreldre	Administrerer samvær: - Avtal tidspunkt, sted og deltakere. - Vurder behov for tolk sammen med foreldrene. - Lei inn eller ansett tilsynsperson dersom nemda har bestemt at samvær skal være under tilsyn - Bestill reise for foreldre hvis nødvendig - Gjør en risikovurdering, inkludert risiko for kidnapping av barnet.	Etabler en trygg ramme rundt samværet, blant annet ved å forberede barn og fosterforeldre i forkant av samværet. Snakk med barn og fosterforeldre i etterkant om samværet. Dokumenter deres synspunkter.
7.8	Tilrettelegg for samarbeid og oppfølging av foreldre	Følg opp foreldre på følgende måter: - Informerer og oppdaterer foreldre på barnets behov, utvikling og trivsel. - Gi tilbud om råd og veiledning eller kurs for å støtte foreldrene i å gjennomføre best mulig samvær. - Der det er aktuelt, gi tilbud om råd og veiledning for å forberede tilbakeføring. - Veiled foreldre om kontakt med barnet utenfor samværsavtalen, for eksempel på sosiale medier og telefon. - Informer og motiver foreldre til å ta imot tilbud om oppfølging fra familievernkontoret. - Gi informasjon om aktuelle interesseorganisasjoner for foreldre med barn under omsorg. - Oppfordre til å ta kontakt med andre aktuelle instanser, f.eks DPS eller NAV.	Arbeid for en god relasjon til foreldrene og gode samvær. Der det er aktuelt, arbeid aktivt for å muliggjøre tilbakeføring. I relasjonen til foreldrene, vær bevisst egne holdninger og verdier. Følg opp foreldrenes behov og anerkjenn den vanskelige situasjonen omsorgsovertakelsen kan skape. Vurder tilbakeføring ut i fra en helhetsvurdering og hensynet til barnets beste. Vurderingen bygger blant annet på innhentede opplysninger, vurdering av samvær og barnets synspunkter.

		- Tilrettelegg for at foreldrene kan ivareta deres foreldreansvar ved spørsmål knyttet til for eksempel vaksiner, religion eller helsespørsmål. Dokumenter oppfølgingen av foreldre og send referat fra aktuelle møter. Tilby foreldrene å gi tilbakemelding på referatet før referatet journalføres. Tilbakeføring vurderes der dette er aktuelt. Dokumenter vurderingen. Følg opp rettslige prosesser, f.eks. krav om tilbakeføring og endringer i samvær.	
--	--	---	--

Vedlegg 9. Arbeidsoppgaver og –prosesser: Ungdomsarbeid og ettervern

Beskrivelse:		Denne oversikten viser arbeidsoppgaver knyttet særskilt til arbeid med ungdommer, utover det som allerede er trukket frem i de øvrige matrisene. Barneverntjenesten arbeider med ungdommer med ulik problematikk. Ungdommene kan bo hjemme hos foreldrene sine, i institusjon, fosterhjem eller og i andre boformer. Det er en glidende aldersmessig overgang for når arbeid med et barn i barnevernet bør betegnes som ungdomsarbeid i denne sammenhengen. Dette avhenger blant annet av barnets modenhet og problematikk. Ettervern dreier seg om tiltakene som barnevernet iverksetter etter at ungdommen har fylt 18 år.	
Aktuelle lovkrav		Barnevernloven § 1-3	
Deloppgave/arbeidsprosess		Beskrivelse av deloppgave/arbeidsprosess	Forventning til profesjonell praksis
8.1	Forebyggende ungdomsarbeid	Jobb oppsøkende i nærmiljøet ved å dra dit ungdommene er, f.eks. skoler og fritidsarenaer. Jobb med å skape tillitsfulle relasjoner til ungdommen. Snakk med ungdommene om aktuelle temaer for dem, f.eks. rus, seksualitet, sosiale medier og psykisk helse. Utveksle erfaringer, diskuter ansvarsområder og samarbeid med aktuelle instanser, f.eks. skole, politi, BUP og evt. oppfølgingsteam.	Arbeid koordinert og godt med forebyggende arbeid ovenfor ungdom. Oppsøk ungdommene der de er og jobb for å opprette relasjoner til ungdomsmiljøet. Noen barneverntjenester deltar på foreldremøter og informerer om barneverntjenestens arbeid og problematikk i ungdomsårene på skolene i nærmiljøet. Det kan f.eks. være aktuelt å informere om skolevegning.
8.2	Ungdomsarbeid	Følg opp ungdom i ulike faser av en barnevernssak, jf. øvrige matriser. Kartlegg ungdommens situasjon, og ungdommens egne tanker og behov. Arbeidsoppgavene kan være rettet mot følgende problematikk som særlig gjelder ungdommer: - Rus - Psykisk helse, f.eks. selvskadning, depresjon, spiseforstyrrelser. - Kriminalitet, herunder oppfølging av ungdomsstraff	Tilpass metoder for medvirkning til ungdommen og vær fleksibel hvor og hvordan dere skal møtes. Inviter ungdommen til å komme med sine egne ønsker. Fokuser på ungdommens ressurser og muligheter for fremtiden. Kjennskap til ulike verktøy for å kartlegge, og hvilket som passer til den aktuelle ungdommen Vær tilgjengelig og skap relasjon til ungdommen.

		- Grenser og spørsmål knyttet til seksualitet og seksuell legning - Sosiale ferdigheter - Ekstrem kontroll fra foreldrenes side - Skolevegning og andre problemer relatert til skole I tillegg er følgende hensyn og tiltak aktuelle for ungdom: - Tilrettelegg for at ungdommen kan medvirke aktivt i vurderinger og beslutninger - Utvikle planer, herunder tiltaksplan og/eller omsorgsplan, sammen med ungdommen - Informer om partsrettigheter og følg opp disse. - Veiled og bistå omsorgspersoner knyttet til å sette trygge rammer og gi forsvarlig omsorg for ungdom. - Følg opp ungdommen i hverdagen, i tilfeller hvor foreldrene ikke er i stand til å ivareta denne oppgaven. - Veiled ungdommen til å bli selvstendig og å ta større ansvar for eget liv. - Arbeid for å forebygge skolefravall eller svært dårlige skoleresultater. - Sikre dagtilbud, som skole eller arbeidsrettet aktivitet, f.eks. ved å bistå i å søke skoleplass. - Tilrettelegg for fritidstilbud og benytt ungdomstilbud ellers i kommunen, f.eks. ungdomsklubber. - Hjelp ungdommen med praktiske gjøremål, f.eks. knyttet til å bo på hybel, økonomi og kontakt med andre offentlige instanser. I ungdomsarbeid er det ofte behov for samarbeid med andre tjenester som politi, helse (BUP) og NAV.	Relasjonsbygging tar ofte lengre tid med ungdommer. Jobb med motivasjon. Dette er spesielt viktig i ungdomsarbeid. Fokuser på hvordan ungdommen kan skape og opprettholde et støttende nettverk. Ha fokus på ungdommens skolegang.
8.3	Forbered og vurder innhold i	Snakk med ungdommen om livet etter fylte 18 år i god tid før myndighetsalder.	Jobb for å skape en god relasjon til ungdommen. Sikre forutsigbarhet for ungdommen ved å diskutere ettervern og forberede på dette så tidlig som mulig. Få innspill og lytt til

	ettervernstiltaket	Informere om ettervern, hva det innebærer og rettigheter. Snakk om veien videre og hva ungdommen ønsker, både når det gjelder hjelpetiltak og bosituasjon. Jobb for å avdekke hva slags type støtte ungdommen trenger og hvilke instanser som kan tilby slik støtte etter fylte 18 år. Orienter om ulike typer tiltak ungdommen kan motta fra barnevernet, f.eks. råd og veiledning, økonomisk stønad og støtte til hybel. Tilby hjelp til å mobilisere nettverk, f.eks. familieråd eller nettverksmøter. Legg til rette for at ungdommen kan bestemme seg for om ettervernstiltak er et ønske, og i så fall hvilke. I tilfeller hvor ungdommen ønsker ettervernstiltak, vurder behovet for tiltak. Fatt vedtak og begrunn avgjørelsen ved avslag eller innvilgelse av ettervern. Utarbeid tiltaksplan sammen med ungdommen. Legg til rette for at andre instanser bidrar i oppfølgingen av ungdommen, f.eks. skole, NAV, DPS, fastlege: Avklar ansvarsforhold mellom de ulike instansene og hva slags hjelp ungdommen kan forvente å få. Vurder behov for ansvarsgruppemøter og/eller individuell plan sammen med ungdommen. Henvis ved behov.	ungdommens meninger og ønsker. Ha tydelige forventninger til ungdommen og snakk med ungdommen om disse. Forbered og samarbeid med andre instanser om konsekvenser ved at ungdommen blir 18, og f.eks. bytter fra barne- og ungdomspsykiatrien til voksenpsykiatrien. Tilrettelegg for at barneverntjenesten kan være en kontinuitet dersom det er mange andre instanser som endres ved myndighetsalder. Dersom vedtaket omhandler et tiltak, beskriv hva tiltaket skal inneholde, omfang av tiltaket og formål med tiltaket. Målet for tiltakene er å gi ungdommen en bedre overgang til voksenlivet. Noen barneverntjenester har egne samarbeidsrutiner med NAV for overgangen når ungdommen fyller 18. Søk samarbeid med ungdommen og andre viktige personer for ungdommen.
8.4	Følge opp ettervernstiltakene	Følg opp tiltaksplanen. Gjør vurderinger kontinuerlig av ungdommens behov for sosial, emosjonell og praktisk støtte, og tilrettelegg for at behovene blir dekket. Samarbeid med ungdommens familie – etter samtykke fra ungdommen	Jobb for å opprettholde en god relasjon til ungdommen. Få innspill og lytt til ungdommens meninger og ønsker. Ha tydelige forventninger til ungdommen og snakk med ungdommen om disse. Ha en lav terskel for å endre tiltakene i tråd med

		Sikre samarbeid med andre aktuelle instanser for ungdommen, f.eks. NAV, DPS, skole og fastlege, ihht tiltaksplanen og ungdommens behov. Legg inn stoppunkter for å evaluere og justere tiltaksplanen sammen med ungdommen. Vurder ungdommens behov kontinuerlig.	ungdommens ønsker. Etterspør ungdommens vurderinger og behov. Sørge for at ungdommen har noen som gir nødvendig støtte og omsorg i ettervernsperioden. Jobb for å forebygge konflikter i familiene. Vær åpen for ulike tilnærminger og løsninger som finnes eller som ønskes fra ungdommen selv.
8.5	Følg opp ungdommer som har takket nei til ettervern	Kontakt ungdommer som har takket nei til ettervern ett år etter at alle tiltak er avsluttet.	Lytt til ungdommen og få en oppdatering på hvordan det går. Undersøk hvorvidt ungdommen ønsker tiltak nå. Motiver for tiltak der det vurderes at ungdommen har behov for det.